Sud

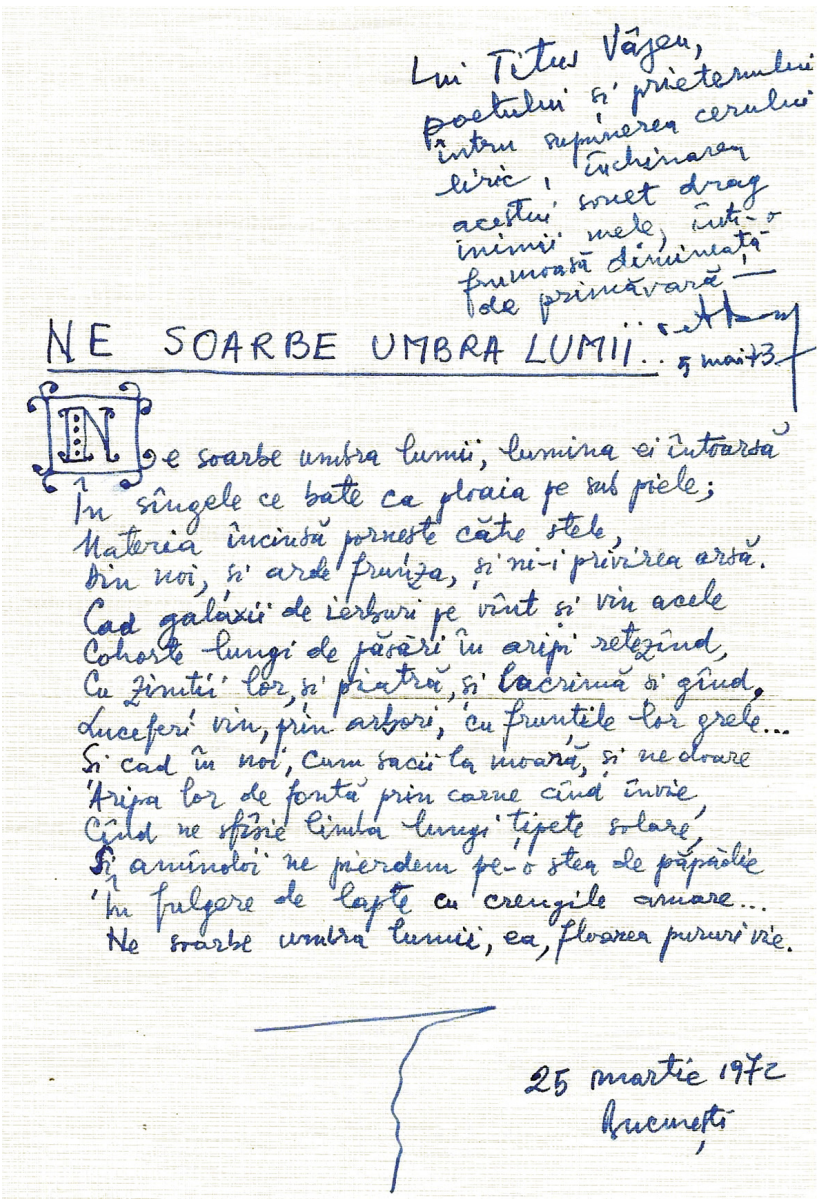
Revistă editată de „Asociația pentru Cultură și Tradiție Istorică Bolintineanu“

5-6

NR. 5-6 (290-291) • ANUL XXIX • Mai-Iunie 2025

Publicată cu sprijinul Primăriei și Consiliului Local Bolintin Vale

www.revistasud.ro

Ne soarbe umbra lumii...

de Petre GHELMEZ

Ne soarbe umbra lumii, lumina ei întoarsă
În sângele ce bate ca ploaia pe sub piele;
Materia încinsă pornește către stele,
Din noi, și arde frunza, și ni-i privirea arsă.
Cad galaxii de ierburi pe vânt și vin acele
Cohorte lungi de păsări în aripi retezând,
Cu zimții lor, și piatră, și lacrimă și gând,
Luceferi vin, prin arbori, cu frunțile lor grele...
Și cad în noi, cum sacii la moară, și ne doare
Aripa lor de fontă prin carne când învie,
Când ne sfâșie limba lungi țipete solare,
Și amândoi ne pierdem pe-o stea de păpădie
În fulgere de lapte cu crengile amare...
Ne soarbe umbra lumii, ea, floarea pururi vie.

25 martie 1972
București

„Lui Titus Vîjeu, poetului și pritenenului întru supunerea cerului liric, închinarea acestui sonet drag inimii mele, într-o frumoasă dimineață de primăvară.

Petre Ghelmez
5 mai ’73"

(Poem oferit cu generozitate de dl. Titus Vîjeu în memoria lui Petre Ghelmez, fondator al revistei „Sud”.)

Gabriel Dragnea, *Cum rămâne cu partea mea de infinit ?* (George Țărnea) pag. 2

Titus Vîjeu, *Condotierul* (Petru Dumitriu) pag. 4

Ion Andreiță, *Chimirul cu prieteni* pag. 7

Florentin Popescu, *Titus Vîjeu, scriitorul cu largi deschideri cărturărești* pag. 8

Luminița Cornea, *Librăria Remus Cioflec – o redută românească* pag. 9

Ioana Ruxandra Fruntelată, *Satul unde toate ni-s sfinte* pag. 12

Nicolae Constantinescu, *Afinități elective: A. Gh. Olteanu – Iordan Datcu* pag. 13

Gheorghe Dragomir, *Geopolitica fumului alb* pag. 16

G. Apostoiu, *Cu Michelangelo mai aproape de Dumnezeu* pag. 17

Mirela Maiana Mladin, *Anul Cardinal Iuliu Hossu* pag. 23

Nicolae Scurtu, *Câteva contribuții noi privitoare la biografia lui Teodor Plop-Ulmanu* pag. 25

Vasile Grigore, *Bolintinul și controversa Odobescu – Davila* pag. 28

circumscrieri

Alexandru Cazacu

Civilizație pentru civilizație

Divizarea și atomizarea socială într-o perioadă a declinului dialogului și al respectului reciproc are consecințele vizibile în cotidian la nivel individual. La nivel global aceste stări de fapt au dus deja la ceea ce istoricul francez Thierry Wolton numește *Le retour des temps barbares*, în cartea cu același titlu, în care se avertizează asupra modului în care formele de civilizație se retrag în favoarea barbariei. Culpa este colectivă, iar odată ajunși în acel punct (în care parțial suntem !) iraționalul irumpe, iar construcțiile intelectuale și chiar religioase sunt evacuate definitiv de pe platforma încleștării deschisă exclusiv unui raport de tip *lose-lose*.

Doi scriitori, de-a lungul istoriei recente, au demonstrat cum se poate adera până la identificare la un spațiu utilizând civilizația pentru a prelungi civilizația.

În decursul scurtei sale existențe, **Romulus Guga** (1939-1983) s-a dovedit a fi nu doar un scriitor complet, poet, dramaturg, romancier și traducător, cronicar dramatic și al artelor plastice, dar și un important fondator de instituții în contextul social specific anilor șaptezeci ai secolului trecut. Născut la Oradea, într-o familie mixtă româno-maghiară de medici, urmează liceul și Facultatea de Filologie la Cluj lucrând câțiva ani ca metodist la Casa Universitarilor din capitala Transilvaniei. Începând cu 1966 pleacă ca referent și secretar literar la Teatrul de Stat din Târgu Mureș, oraș cu care se va identifica. Contribuie mult la ridicarea calității repertoriului, aducând un suflu nou în peisajul teatral al vremii. În aceeași perioadă, în „orașul trandafirilor” se înființează seria nouă a revistei culturale *Vatra*, căreia Romulus Guga îi asigură de la început o conducere și un concept editorial dinamic. Cu o valoroasă echipă de scriitori și critici, preponderent tineri, transformă periodicul într-o revistă de primă mână a literaturii române cu toată prezența compromisurilor inevitabile epocii. Elegantele traduceri din literatura maghiară, dramaturgia unde simbolicul pledează pentru veridic și romanele parabolice pe care Romulus Guga le-a scris, sunt focalizate pe ceea ce lirica sa anunțase inițial: recursul la morală. Căci poetul este un contemplativ rafinat, încercând o înnoire a discursului liric. Se propune un limbaj auster, acorduri grave care prind cititorul într-un halou imagistic. Tehnica poeziei italiene *concetto* este scoasă uneori la rampă pentru a închipui sugestive experiențe existențiale. Principiul herdelian al istoriei bazat pe cauză-efect conferă cadrul liniar al desfășurării istoriei, dar nu și justificarea ei. Căci „evul mediu” poate reveni printre noi, spune autorul într-o piesă de teatru. Înfrângerea și singurătatea rămân stații de reflecție personală, ce trebuie depășite prin deschiderea către valorile perene: „O, cine va ști c-am trecut ca o lacrimă/ pe obrazul acestei planete albastre// Iar aceste bărci părăsite/ ce nopțile, zilele și-ntrebările sunt/ Se vor șterge treptat de pe țărm/ Către vatra de cenușă a lumii./ Doar anii mei în pumnul acela,/ Mâhnit rămas din ardere ascunsă,/ Vor visa o mare nesfârșită” (*Bărci părăsite*)

Un continuator al celor întreprinse de Romulus Guga, la o altă scară, într-o altă epocă și într-un alt oraș a fost poetul, eseistul, prozatorul, criticul și istoricul literar **Andrei Bodiu** (1965-2014). Născut la Baia Mare într-o familie de ingineri, se mută la Brașov unde termină liceul apoi urmează în Timișoara studiile universitare de filologie specializarea româno-engleză, apoi revine definitiv în Brașov ca profesor în învățământul mediu, apoi în cadrul universității locale. Prin tot ce va întreprinde va încerca și va reuși până la stingerea sa la numai 49 ani, să confere urbei de la poalele Tâmpei o integrare în circuitul orașelor universitare importante în câmpul filologiei. Va fi un adevărat *genius loci*, priceput arhitect al construcțiilor culturale locale. Formator cu pasiune și devotament al studenților umaniști, neobosit organizator de evenimente literare de anvergură, dar și conducător de reviste și sesiuni științifice în domeniul literaturii, își pune masiv amprenta asupra vizibilității intelectuale a cetății brașovene. Împreună cu scriitorii Simona Popescu, Caius Dobrescu, Marius Oprea și Marius Daniel Popescu, Adrian Bodiu face parte din „Grupul de la Brașov influențați de profesorul Alexandru Mușina. Poetul practică un discurs de observație inteligent, stenic, calm, lipsit de emfază, cu o ironie fină care sondează eșantioanele existenței. Notațiile despre relieful stărilor cotidiene interioare și exterioare se acumulează într-un *storytelling* contemplativ. Adevărate stenograme în contrapunct sunt versurile ivite pe un *pattern* bacovian, dincolo de un *dèja-vu* descris fără retorică și fără metalimbaj. Timpul istoric și timpul conștiinței își reduc interacțiunea. Redând fragmente din prozaicul contingentului imediat poetul indică melancolia și o stare camusiană ce pare să preia definitiv controlul. Ele reușesc adesea să transforme cititorul în personajul confesiv din text. Scopul principal al acestei mutații este recuperarea umanului: „Să petrec/ Noaptea într-un tren părăsit în gara/ Jibou.// Într-un tren/ cu ferestre sparte/ cu ferestre sparte pe jumătate/ cu ferestre opace./ / Cu ușile deschise metal pe/ Metal înfierbântat.// Să petrec noaptea de septembrie/ Friguros spre dimineață să-mi/ Înghețe picioarele și capul/ Să încep să tremur pe bancheta bordo./ Frica să izbucnească în jumătate din oglindă” (*Spre Baia Mare*).

Ambii autori și-au găsit un spațiu germinativ în orașele gazdă dincolo de tropismele istoriei. Opera lor, nu doar literară, demonstrează cum proiecte solidare, incluzive, cosmopolite, dar și acceptarea diversității punctelor de vedere înseamnă evoluție, nu timpuri barbare.

pretexte

Gabriel Dragnea

Cum rămâne cu partea mea de infinit ?

Cum să refuzi apropierea acestei poezii care bate la fiecare fereastră a inimii ? Cum să te ridici și să pleci din acest spațiu al disponibilității afective, unde poți învăța cu toate simțurile să recunoști efervescența sentimentelor care domină fiecare secundă a ceasului ? Timpul însuși se dilată creându-se impresia trăirii și retrăirii acelorași emoții la nesfârșit. „Era o iarnă cu miros de mere/ Și-un brad ca o mireasă în papuci/ Gătit de noi cu stele efemere,/ Cu valuri de beteală și cu nuci.// Și nu puteam gândi decât de bine/ Privind printre lumini, ca-ntr-un izvor,/ Cum picura din ceara de albine/ Subțire fir de lacrimi pe covor.// Căzuse cerul undeva pe-aproape/ Și-n strâmta casă, cât un bob de mei,/ O noapte furișată prin hârtoape/ Te îndemna să plângi cu ochii mei.” (*A douăzecea scrisoare*)

Poezia lui George Țărnea este o poveste a iubirii parcă redată în buclă dincolo de timp, dedicată tuturor acelora care dețin sentimente recognoscibile, dar care nu și le pot developa, așa cum poetul o face. Astfel el devine curierul iubirii, oferind necondiționat mesaje traduse din limbajul inimii. Asistăm ca martori, participanți tăcuți la decizia cuplului care renunță la căutarea certitudinilor, la posibilul sprijin al cerului, lăsându-se în voia senzațiilor și a trăirilor personale. Odată experimentând dragostea în toată complexitatea ei, poetul se poziționează în fața unei interogații menite să confirme intensitatea sentimentului pur, necosmetizat. Acesta este trăit cu intensitate până în imediata apropiere a prea prezentei rutine care amorțește spiritul: „Suntem lucizi până la sânge/ Nedespărțiți până la cer/ Și nici nu știu după iubire/ Ce se cuvine să-ți mai cer.// Cuvintele își pierd căldura/ Într-un sărut de protocol/ Și tot mai vinovate păsări/ Dau eșafoadelor ocol./ / Sub fruntea mea se face noapte/ În ochii tăi se face zi/ Și renunțăm să mai cunoaștem/ Ce stele ne-ar putea păzi.” (*Balada blondelor iubiri*).

M-am apropiat de poezia lui George Țărnea în chiar anul plecării sale definitive, în 2003, când în nota tristă a absenței poetului s-a lansat volumul liliput *Exerciții de iubire*, fără să realizez atunci că timpul îmi va tatua pe gânduri și suflet urmele unora dintre cele mai licoroase metafore despre dragostea care și unește, și desparte: „E ca și când prin gânduri ți-ar da iama/ O-nfometată haită de strigoi/ Și cum să te mai mint că nu iau seama/ Cum urlă iarna între sânii goi.// Genunchii tăi cuminți, ca două sfere/ Din cel mai pur ivoriu pasager,/ Nici nu mai au putere să-și ofere/ Un punct de sprijin, dincolo de ger.// Și chiar supus desăvârșirii tale - / Cum valea e supusă unui deal - / N-aș mai putea întoarce de pe cale/ Înfrigurarea faptului real.// Iar când te strâng în brațe ca pe-o iarbă/ Cosită-n pragul unor lungi plecări,/ Pe partea mea de drum încep să fiarbă/ Vulcanii prea abstractei remușcări.” (Balada faptului real, din volumul *Cartea Clara*).

În contextualitatea acelui unic sublim al lui *je ne sais quoi* plasat între bornele care aparțin modernului bine temperat și al unei filozofii comprehensibile, versurile lui George Țărnea devin repere în descoperirea deosebitei fragilități afective, dar și semne de orientare către un spațiu al conștiinței treze, dar și al conștientizării sinelui hrănit și dezvoltat între parantezele valorilor și principiilor creștin-umane: „Fă-mi, Doamne, rost de-o axiomă/ Mai rezistentă la purtat,/ Să pot răzbi, din vomă-n vomă,/ Cu optimismul prescurtat…// Că-i prea pe dos ce se întâmplă/ În lumea asta de consum./ Mi-au răsărit trei crini la tâmplă/ Dar cum pot, Doamne, să-mi asum// Nemăsurata lor lumină –/ Care nu pare-a scăpăta –/ Fără o diplomă divină/ Semnată chiar de mâna ta.// De-aceea te și-ntreb, Stăpâne,/ A tot ce-i încă mărginit,/ După uitare, cum rămâne/ Cu partea mea de infinit ?” (*Rugăciune de poet*)

Am spus de multe ori, în diverse contexte, faptul că arta, în genere, este un cadou oferit de divinitate anumitor persoane, alese cu o intenționalitate misterioasă și nediscutabilă. Cel ales este obligat să-și conștientizeze statutul de creator cu normă întreagă. George Țărnea și-a înțeles rolul, chemarea de a crea și de a oferi celor din jur produsul harului ce i s-a dat. Într-un interviu acordat în 1992, în Timișoara lui dragă, poetul născut în Șirineasa Vâlcei amintea despre locul de unde vin anumite cuvinte, „dintr-un sol mincinos”. Am putea să ne repezim să-l contrazicem, să-l apărăm sau să-l „învinuim” pentru un oarecare proces de conștiință într-un moment de slăbiciune umană. Poetul are dreptate. El creionează umbrele celor care s-au întâmplat, se autodenunță în fața unui prezent care prea puțin îl înțelege și continuă să-i dedice părți dintr-un suflet creat din ce a fost și din ce ar fi putut să fie: „Din câte cuvinte am clădit, fără îndoială, multe au pricinuit și rău. Multe sunt izvorâte dintr-un sol mincinos. Dar ceea ce îmi asum cu toată puterea este jertfa pe care n-am părăsit-o niciodată și voi rămâne în spațiul poeziei atâta vreme cât știu că jertfa mi se cere și sunt în stare să mi-o asum.”

SUD, PÂNĂ LA CAPĂT

Drumul dinspre nicăieri

Nicolae Dan Fruntelată (1946-2022)

Satul era pe hartă. Toate drumurile care intrau în el aveau în cap o tabelă: *Dăsnățuia – Bine a-ți venit !* Tâmpenia asta agramaticală se trăgea de la pancartele care se puneau la nunți, în poarta mirelui: *Bine a-ți venit !* – ca să nimerească nuntașii cortul uriaș întins în grădina unde avea să se petreacă tot chiolhanul.

Gata, satul era marcat, nu se mai putea pierde neam. Și dinspre Oprișor, și dinspre Dobra, și dinspre Gvardenița, tabelele își făceau datoria.

A patra era spre nord, în capul satului, dincolo de Gemănești. Dar acolo nu era niciun drum. Se termina satul, dar după tabelă nu mai urma nimic.

Toată copilăria m-am întrebat ce mister locuia în partea aia. N-am mers niciodată afară, după imaginația mea se putea ajunge pe câmp la Botoșești-Paia, sat ciudat și ăla, unde făcuseră rușii o mare bază militară a Tratatului de la Varșovia, cu piste de avioane, buncăre, depozite, sârmă ghimpată, tot tacâmul. De unde știu ? Din poveștile care se spuneau seara pe șanțul din fața casei, „pe linie”, de bărbații mai trecuți care aveau sticluța de țuică la purtător, fumau „Naționale” în neștire și spuneau tot felul de smetii. Vasăzică, la nord satul era însemnat, că poate s-o face cândva un drum. Bunică-mea Constanța, care le știa pe toate, dar temeinic, istoric, ea fiind un fel de herodoată a Câmpiei Dăsnățuiului, mi-a povestit odată că pe acolo, pe la nord, ar fi trebuit să treacă o cale ferată. Calea ferată era Morgana pe care o promiteau mereu și liberalii, și țărăniștii lui Mihalache, la alegerile de dinainte de Marele Război. Venea candidatul de la centru, ori liberal ca Dan Zaharia, ori țărănist ca Virgil Potârcă, și spunea: „Dacă ne alegeți pe noi, vă facem cale ferată și o să puteți duce grâul cu trenul până la Dunăre”. Și arătau cu degetul spre partea de nord care era mai dreaptă, mai fără văi, ca să creadă oamenii că acolo chiar se poate construi o cale ferată.

Treceau alegerile și ei făceau pe dracu’ ghem. Nici măcar un proiect n-au făcut.

A venit războiul, a trecut războiul și pe la Dăsnățuia, s-a umplut satul de steguțe negre puse pe casele unde căzuseră bărbați pe front: de, oltenii ajungeau de regulă sergenți și mureau primii înaintea plutoanelor de infanteriști. A venit puterea nouă, populară, alde Râciu, alde Neamțu, ăștia n-au mai promis nimic, votul îl aveau asigurat, că dacă nu-i votai, te-nvârteai de-o plimbare cu Volga neagră pe la Severin ori pe la Craiova. De gară nu mai era nevoie, că grâul îl luau camioanele Molotov și Steagul Roșu de la baza de recepție și-l duceau la halta Tâmna, peste două dealuri și două văi, vreo douăzeci de kilometri. Acolo veneau mărfare lungi scrise-n chirilița, încărcau grâul și plecau repede, să aibă timp să se mai întoarcă, pentru că foamea noilor aliați era mare de tot.

Dilema mea, una dintre ele, că pe vremea aia orice copil avea dileme cu duiumul, cu privire la lipsa drumului din nord, se adâncea tot mai mult.

Învățasem să mă uit și pe hartă, harta României de la școală, la care aveam acces nelimitat, că eram copilul directorului. Mă uitam, făceam trasee, nu ieșea nimic la socoteală. Unde ar fi dus un drum de acolo, din nord, unde păzea tabela aia veche și scorojită pe care scria, ca și pe suratele ei: *Dăsnățuia – Bine a-ți venit !* ?

Spre Dunăre ieșeai mai lesne pe drumul dinspre Oprișor. Treceai prin Plenița, Cujmir, Gruia și erai acolo. Pe drumul dinspre Gvardenița ieșeai spre Bâcleș, spre Strehaia, unde era gară și oprea până și acceleratul trei minute. Spre Dobra nu mai vorbesc, ajungeai la Vânju-Mare chiar, capitală de raion, garnizoană, judecătorie, vii celebre cu cabernet negru, poarta spre Severin, Dunăre cât vezi cu ochii !

În nord, nimic. Să nu credeți că nu m-am dus până la tabela aia misterioasă. Aveam prieteni și acolo, pe Nicu Fota, pe Gorică a lu’ Colă. De tabelă nu treceam, că nu era, vă spusei, niciun drum. Și ca să fiu cinstit, povestea cu baza militară de la Botoșești-Paia mă speria puțin. În imaginația mea, acolo era altă țară, acolo era puterea care venise peste noi și ne învăța de toate, cum să trăim uniți și fericiți în G.A.C. (gospodăria colectivă) „Ilie Pintilie”, cum să-l iubim pe Vasiok Trubaciov, pionierul sovietic exemplar care și-a turnat tatăl la N.K.V.D, cum să învățăm limba rusă cântând „Katiușa”, „Suspină Niprul”, „Suliko” (ăsta din urmă era gruzin, dar nu contează).

După mulți ani, când ajunsesem ziarist, erau alte timpuri, am venit cu o mașină a redacției, de la Craiova, cu gând să trec o zi și pe acasă, să-i văd pe ai mei, să beau un vin cu tata, să simt pe creștet mâna aspră a mamei. L-am rugat pe șofer, pe nea Bebe Marinescu, prietenul meu, să facă un ocol din drumul normal spre Gvardenița, să intre la stânga, cât mai departe și așa am ajuns la miticul Botoșești-Paia. Un sat oltenesc normal, dar dincolo de el, o câmpie cu urme de benzi asfaltate, depozite părăsite, case-tip rămase goale. De acolo plecase URSS-ul, cel care păzea cu avioane și rachete spațiul lagărului socialist, controla Iugoslavia ostilă și, poate, Germania federală.

M-am simțit acolo, cumva, ca eroul lui Cinghiz Aitmatov, rătăcit pe poligonul de la Baikonur, de unde se lansau rachetele spre Cosmos.

Am privit în zare, era numai câmp, tot n-am văzut niciun drum spre satul meu, Dăsnățuia.

Abia atunci mi-am dat seama că drumul dinspre nord era drumul spre altă lume unde n-ai nevoie de drum, era un capăt de linie pe care trebuie să-l aibă orice spațiu pentru a comunica fie și numai în vis cu tot ce există dincolo de noi.

Mai târziu, într-o toamnă, m-am dus la casa copilăriei mele care nu mai era a mea, dar un prieten intrase în ea și încerca s-o țină în picioare, am băut împreună, țuică de prune din livada mea putredă de amintiri, am băut vin roșu de la Oprișor, pe urmă am dormit în camera dinspre curte, dinspre migdal, am căzut în somn greu, am visat.

Din nord, pe drumul dinspre nicăieri veneau ei, toți ai mei, îmbrăcați în haine albe de in, ca niște sfinți. Tata și mama, tineri, cum nu i-am văzut decât în pozele pe care le țineam într-un album cu coperți roșii, între ei, o fată mică și albă, ca o floare de crin, veneau către mine, i-am întâmpinat aproape de casa lui Colă, nici nu știam ce să zic, săru’mâna mamă și tată, poate-oi fi spus, cine e fata asta pe care n-o cunosc ? E sora ta, mi-a zis mama, a crescut de când n-o știi, ți-am adus-o de dincolo, s-o vezi, să nu vorbești cu ea pentru că a plecat când nu știa cuvintele, doar s-o vezi și să înțelegi că neamul se împlinește numai în partea de nord a satului, acolo unde nu ajung decât gândul, visul și cuvântul.

(Va urma...)

BOLINTIN - Istorie în imagini

Fotografii din colecția Mircea Paraschiv

Bolintin Vale, 1967, de strajă la Monumentul Eroilor

Defilare de 1 Mai, Bolintin Vale, anii ’50

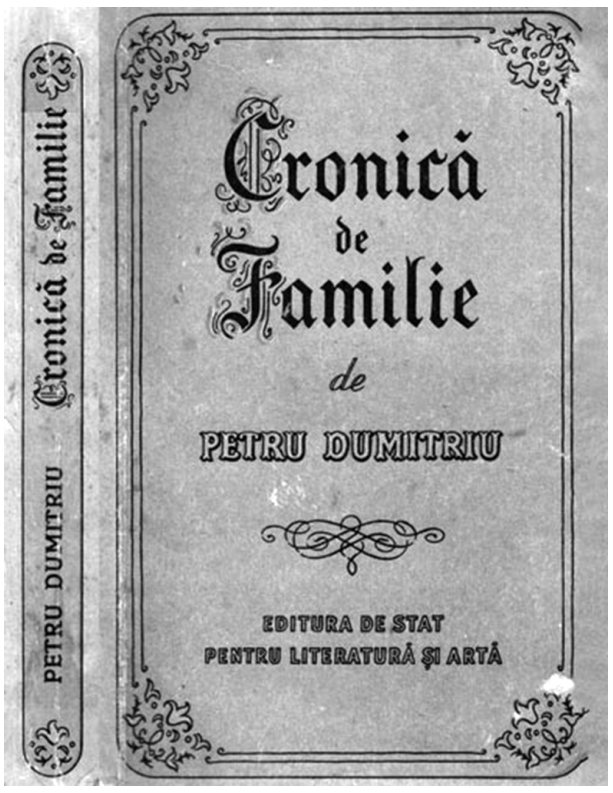
Incrementa atque decrementa

Titus Vîjeu

„Condotierul”

Pe la jumătatea anilor ’60 numele lui Petru Dumitriu – care fusese interzis după rămânerea autorului în Occident – a început să circule din nou, întâi în șoaptă, apoi tot mai puternic, în cercurile literare românești. Odată cu instalarea lui Nicolae Ceaușescu la conducerea PCR a devenit oarecum permisivă și atitudinea față de cărțile scriitorului care, deși nu se punea problema să fie retipărite circulau la vedere între prieteni ce-și salvaseră în spatele altor cărți exemplarele din **Cronica de familie**. Părerea multora era că acela care-l transformase pe scriitor într-un inamic personal fusese Gheorghe Gheorghiu-Dej, a cărui încredere fusese trădată de marele scrib al regimului de la București. Despre celelalte titluri (scoase și ele din bibliotecile publice) nu se vorbea mai deloc deoarece ele reprezentau un dureros compromis cu partidul și, mai ales, cu realismul socialist promovat de acesta ca „unică metodă de creație”. **Cronica...** se dovedise a fi cu totul altceva: o carte ce

putea sta în compania marilor titluri din proza românească dintre cele două războaie mondiale, perioadă istorică ce constituia însuși fundalul predilect al acestei cărți remarcabile, cu rădăcini înfipte însă în vremuri și mai îndepărtate. **Cronica de familie** – apărută într-o primă ediție între1955-1957 – fusese anticipată în 1949 de nuvela *Bijuterii de familie*, ce avea să fie inclusă în finalul primei cărți a ulterioarei trilogii. Autorul publicase o primă povestire încă din timpul războiului, foarte tânăr fiind (n. 1924) și revenise în primii ani de pace cu proză scurtă (**Argonautica sau fabuloasa aventură** – 1945, **Euridice. Opt proze** – 1947), cu nuvele (**Vânătoarea de lupi** – 1949, **Nopțile din iunie** – 1949) și chiar cu o piesă de teatru (**Preludiu la Electra** – 1945). De altfel și marea „trilogie romanescă” numită **Cronica de familie** e scrisă pe principiul ordonator al nuvelei (intrigă riguros construită, conflict unic și personaje bine definite). Cartea fusese un *best-seller* socialist, un succes de librărie rapid și consistent, aducându-i autorului o poziție socială solidă și o faimă binemeritată. Erau, se pare, cele două coordonate care-l interesau cu precădere pe chipeșul scriitor care avea să-și creeze utile relații în aparatul de partid asigurându-și o anume invulnerabilitate. Fapt ce i-a permis – zice-se – să intre la un moment dat în biroul poetului Mihai Beniuc, staroste al Uniunii Scriitorilor și să-i ceară din ușă să se urce pe scaun pentru a-i administra un rând de palme. Evident, „tobosarul vremurilor noi” reprezenta doar o jumătate din talia elegantului vizitator...

Legendele țesute în jurul lui Petru Dumitriu au continuat să circule și după plecarea sa neașteptată din România. La un deceniu de la decizia din 1960 de-a se refugia cu soția sa, fiica unui sculptor celebru, în Occident (lăsându-și copilul ostatec vindicativului regim politic comunist) cineva mi-a spus că în timpul războiului aventurierul scriitor s-ar fi înscris în Wehrmacht și ar fi luat parte la operațiunile *Afrikakorps* sub comanda mareșalului Rommel. Am făcut un calcul rapid: în timpul campaniei germano-italiene din deșertul african ar fi avut doar 18 ani, insuficienți pentru dobândirea unei pregătiri militare de elită, cum aveau soldații comandați de „vulpea deșertului” (*Wüstenfuchs*). Drept care mi-am exprimat îndoiala, neștiind că peste un sfert de veac voi afla la Paris, din gura scriitorului detalii despre perioada războiului, petrecută la studii în Germania lui Adolf Hitler. Institutul Cultural Român din capitala Franței, condus la acea vreme de scriitorii Virgil Tănase (director) și Horia Bădescu (director adjunct), organizase o seară literară consacrată lui Petru Dumitriu, celebrul prozator care-și reluase legăturile cu țara părăsită cu peste trei decenii în urmă.

Președintele de atunci al României, căruia îi plăcea să fie înconjurat de artiști și scriitori, îl invitase cordial la București, iar editurile noastre îi reeditau cu nesaț opera literară, începând cu **Cronica de familie** care cunoscuse o a treia ediție în 1993 la editura Fundației Culturale Române, cu o postfață de Nicolae Manolescu și câteva utile precizări ale lui Geo Șerban, redactor al primei ediții, din 1955, și căruia Petru Dumitriu a ținut să-i adreseze o scrisoare (datată Metz, 2 iunie 1992): „*Trecutul trebuia descris în culori întunecate. Le-a avut, dar a avut și lumină. Aspectele luminoase erau interzise (...) În schimb, existau teme obligatorii, tendențioase. Trebuia acceptat măcar de formă marxismul, care a distrus zeci de ani viața a sute de milioane de oameni. Trebuia ascunsă tirania partidului comunist, teroarea securiștilor, atotputernicia imperialismului ruso-asiatic.*”

Evident, mărturiile acestui important scriitor interesau mai puțin Occidentul, preocupat de lărgirea continuă a bunăstării sale și mult mai mult pe conaționalii autorului care trăiseră împreună cu el teroarea unei epoci, fără a beneficia de avantajele unui „pact cu diavolul” pe care Petru Dumitriu îl făcuse și pe care avea să-l recunoască în cartea de interviuri cu George Pruteanu, intitulată chiar așa, **Pactul cu diavolul**... Chiar și în convorbirea, oarecum academică, propusă lui Petru Dumitriu de Eugen Simion (1994) el va mărturisi că prigoana funcționase drept argument al compromisului cu puterea politică...

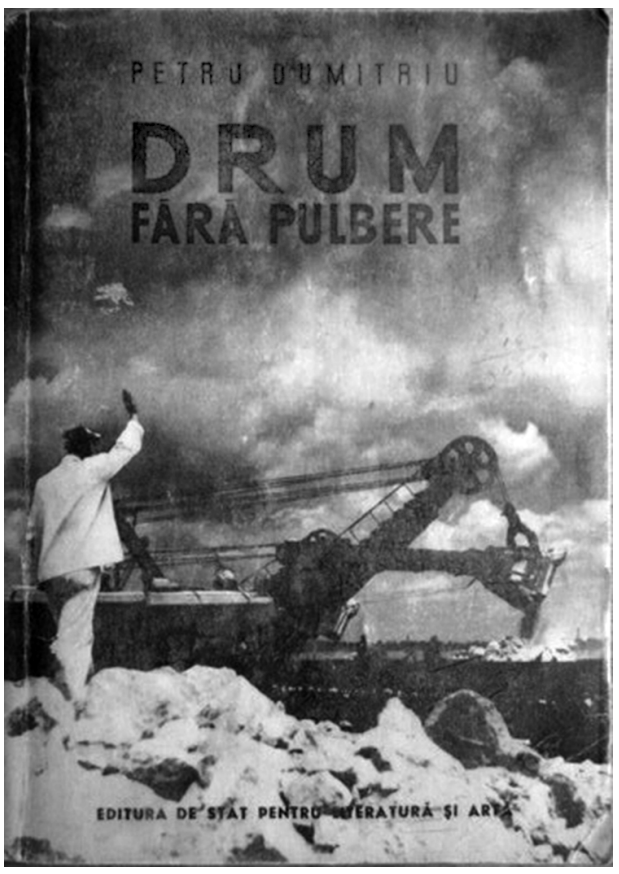
Suficiente motive ca lumea strânsă în sala din *rue de l’Exposition* (sediul nu foarte potrivit unei instituții culturale de prestigiu și care purta pecetea gândirii socialiste a arhitectului Pompiliu Macovei, fost ministru al culturii în vremea lui Gheorghe Gheorghiu-Dej), să aștepte cu interes întâlnirea cu Uriașul. Era într-adevăr un bărbat impozant, cu o statură ce-i obliga pe interlocutori să privească în sus pentru a-i capta privirea. Sosise de la Metz, orașul loren de la granița franco-germană în care se stabilise de ani buni, după ce părăsise Frankfurt-am-Main. Franța se dovedise primitoare, îi oferise o slujbă stimabilă și-i tipărise cu generozitate cărțile, dintre care unele ajunseseră *underground* și-n Romania. Ani de zile am avut în bibliotecă o fotografie a sa decupată dintr-o revistă ce-i recenzase **L’homme aux yeux gris** (*Omul cu ochi cenușii*) cu simpatie. N-aveam să înțeleg însă de ce Arhanghelul (Archange în franceza în care e descris, Arcangelo Chiamato după numele venețian desprins dintr-o pictură neterminată a lui Tiziano Vecellio) n-a devenit un personaj faimos al literaturii europene din secolul XX, precum Ovidius din romanul lui Vintilă Horia, **Dieu est né en Exil** (*Dumnezeu s-a născut în exil*), răsplătit în 1960 cu Premiul Goncourt, sabotat de autoritățile române, dar bine primit în apus. În cazul lui Petru Dumitriu povestea evreului rătăcitor (*le juif errant*) nu era, evident, o noutate. Dar plasarea ei într-o epocă de frământări politico-religioase fără egal, ce se bucura de înnoirile Renașterii, dar în care Inchiziția opera fără milă în numele credinței creștine, neocolind crima în exercitarea „sacrei misiuni” asumate, îi oferea scriitorului șansa afirmării marelui său talent epic. Părăsind Toledo, cetatea inclemenței în care îi fuseseră uciși părinții, tânărul sefard va cunoaște lunga rătăcire printr-o Europă bezmetică în care războaiele religioase capătă o amploare continentală separând neamurile și popoarele. De la miazănoapte la miazăzi, de la răsărit la apus, Europa suferă de o boală nouă, a reducției spirituale, a arondării sacralității unor interese economice și financiare meschine...

Ceea ce făcea farmecul narativ al cărții era dimensiunea sa picarescă, Petru Dumitriu preluând oportun ceva din arsenalul literar al epocii, descrise minuțios nu în temeiul unor aventuri „populare” ca în **Lazarillo de Tormes** și **Guzman de Alfarache**, ci mai degrabă apropiindu-se de **Marcos de Obregón**, al lui Vicente Espinel, pe care G. Călinescu îl considera „*romanul existenței instabile, al boemei intelectuale alternate cu aventură militară*” (**Impresii asupra literaturii spaniole**, Editura pentru Literatură Universală, București, 1965, p.87).

Protejat de un preot catolic, don Luis, Archange devine copil-slujitor în catedrală pentru ca mai târziu să ajungă soldat, luând parte la campaniile spaniole din Țările de Jos unde Reforma acuza catolicismul de excesele pe care în zadar Inchiziția se străduia să le ascundă sub monopolul credinței în Dumnezeu. Peste tot pe unde-l duc pașii, alături de Juana, ce-i devine soție, Archange constată deriva spirituală a unui întreg continent.

Cartea s-a ivit în librării înaintea **Războiului sfârșitului lumii** a lui Mario Vargas Llosa, fără a avea din păcate succesul acesteia, o descriere la fel de doctă și inspirată a înstrăinărilor sufletești ale omului, de această dată pe continentul latino-american.

Diferența dintre cei doi autori (unul dintre ei va deveni laureat Nobel și acesta nu a fost, cum se știe, conaționalul nostru) era dată probabil de faptul că Vargas Llosa scrisese în arta ficțiunii ca un om liber ce nu suportase trauma totalitarismului, care pe Petru Dumitriu îl urmărise și-n Occident. Stabilit inițial în Germania Federală, a trecut în Franța având tot timpul în minte cărțile menite să îl absolve de „pactul cu diavolul” făcut în anii ’50 în România natală. Primele cărți publicate în Franța încercau să clarifice raporturile scriitorului cu puterea politică de la București, instaurată cu forța Armatei Roșii după cel de-al Doilea Război Mondial. Întors în țară din capitala Bavariei care-i inspirase prima scriere (**Nocturnă la München**, 1943) tânărul și foarte inteligentul scriitor, dominat de mari ambiții literare a realizat în timpuriul noului segment istoric faptul că un compromis personal cu noul regim comunist îi poate asigura o protecție pe care va încerca s-o extindă și asupra familiei, deja amenințată cu

internarea și închisoarea. Chipeșul autor devine rapid un răsfățat al editurilor românești, scrierile sale destinate „transformărilor sociale fără precedent” într-o Românie secătuită de campaniile militare din Răsărit și Apus beneficiind de tiraje consistente și largă difuzare. Și, lucru rar întâlnit, **Nopțile din iunie** avea să fie tradusă în franceză și publicată la București ca un convingător mesaj pentru străinătate. Beneficiar al unor onoruri oficiale și al unor avantaje materiale la care puțini cetățeni ai Republicii Populare Române puteau visa, scriitorul a încercat prin primele sale cărți publicate în Occident (**Rendez-vous au jugement dernier** și **Incognito**) să explice noilor săi cititori mecanismele totalitarismului răsăritean, impus de Moscova unei părți considerabile a Europei.

Numai că într-o Franță încă marcată profund de „gauchisme” și în care decenii bune se confruntaseră public cele două facțiuni bolșevice reprezentate de „stalinism” și „troțkism”, tragedia Estului comunizat cu forța nu părea a interesa publicul cititor. Convertirea la comunism a personajului Sebastian Ionescu (din **Incognito**), produsă pe front (la fel ca în cazul Mitrea Cocor din

(continuare în pag. 5)

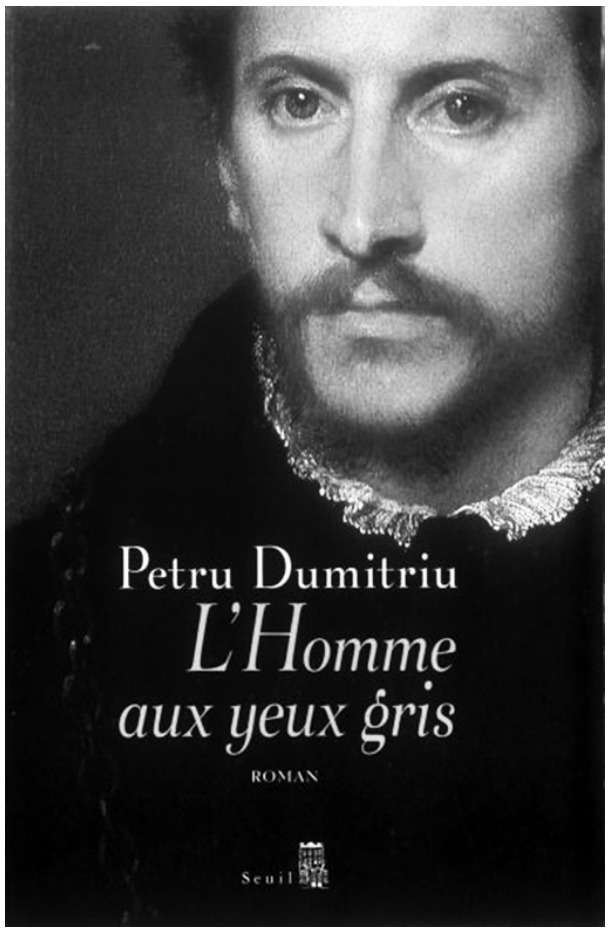
(urmare din pagina 4)

romanul sadovenian) nu-i emoționa pe francezii preocupați mai degrabă de descoperirea noilor teritorii insurecționale (cazul Cubei lui Guevara și Castro, declanșase cuplului J. P. Sartre – Simone de Beauvoir un entuziasm ce avea să contamineze și noile generații intelectuale din Hexagon).

Pe parcurs viața personajului capătă semnificații religioase amintind de martiriul sfântului creștin căruia îi poartă numele, fixat pe pânză de pictori diverși, de la Antonio del Pollaiuolo (1429-1498) la Giovanni Antonio Bazzi (1477-1549), care au înzestrat Renașterea cu imaginea sacră a celui ce se jertfește pentru o mare idee, izvorând din credință.

Interesant este că, aidoma lui Petru Dumitriu, rivalul său Eugen Barbu este preocupat el însuși de tema sacrificiului în **Martiriul Sfântului Sebastian** (1969).

Istoria celei de-a doua jumătăți de secol XX a oferit multe exemple de conversie sub presiunea unor evenimente tragice (războaie, revoluții, crime individuale și colective).

În aceste condiții nici măcar mărturisirea sinceră și dramatică a desprinderii de comunism a unui militant binecunoscut ca Pierre Daix care trăise teroarea lagărelor de concentrare naziste în timpul războiului și care fusese mâna dreaptă a lui Aragon la *Les lettres françaises* nu stârnise un ecou special. Chiar dacă **J'ai cru au matin** fusese cartea desprinderii totale de o ideologie funestă a unui autor care nu-și renega trecutul pătimaș comunist.

Ceea ce pentru mine fusese o dovadă și mai cumplită a ignorării de către emigrația românească din Occident a convertirii lui Petru Dumitriu la valorile libertare ale epocii fusese acea seară literară pariziană, boicotată de mulți scriitori români ce-și aflaseră refugiu în capitala Franței. (Între alții, doi dintre prietenii mei stabiliți aici, unul în 1970, celălalt în 1985, s-au arătat indiferenți față de conaționalul celebru, sosit de la câteva sute de kilometri în Orașul Lumină). Cei care au răspuns invitației organizatorilor l-au ascultat însă cu interes. Deși sexagenar își păstra eleganța ce-l făcuse remarcat încă din anii postbelici, într-un București în care se întorsese din Germania studiilor müncheneze. A vorbit pe larg despre preocuparea sa față de filosofia lui Jakob Böhme, autodidactul ce își consacrase viața analizei moralei creștine cu o pătrundere care avea să-l desemneze în conștiința epocii drept urmașul Meșterului Eckhart, teologul mistic german care obținuse la Universitatea din Paris încă în zorii celui de-al XIV-lea veac titlul de *magister sacrae theologiae*, o glorie a catolicismului. Trei veacuri mai târziu Jakob Böhme (1575-1624) intra în arena gândirii teologice după confruntarea religioasă a reformei. Era firesc ca prima sa carte, **Aurora**, purtând titlul originar de **Morgenröthe im Aufgang** (*Zori de zi în Răsărit*), scrisă de pe pozițiile protestantismului luteran în spiritul căruia fusese educat să provoace dezbateri zgomotoase. Acuzat de erezie de reprezentanții catolicismului, Böhme și-a continuat tratatele sale de conduită morală nebănuind probabil că peste timp Hegel îl va numi „*primul filosof german*" recunoscându-l deci ca părinte al idealismului filosofic, iar un tânăr studios din îndepărtata Valahie va căuta în bibliotecile din inima Bavariei să-i parcurgă textele și să le comenteze într-o teză de dizertație.

Acum, când încetase a mai fi tânăr, vorbea despre misticul luteran cu un respect vizibil și mărturisind regretul că nu și-a putut încheia cercetarea. Nu știa că el însuși ar putea fi proiecția acelei convingeri a filosofului că „*în lumea acesta fiecare om poartă raiul și iadul cu sine*". Viața lui chiar putea proba acest gând. Trecuse pe nesimțite de la preluarea în cheie onirică a miturilor eline la elogiul deșănțat al kolhozului în varianta românească a destrămării proprietății țărănești și instaurarea „cazanului". Recompensat financiar și administrativ de regim, director al celei mai mari edituri românești din acei ani, adulat de unii și detestat de alții. Îmi amintesc descrierea pe care o va face unui anume contemporan nenumit, dar lesne de identificat, Eugen Barbu:

„Mă persecută de ani de zile figura Condotierului, cum se declară el însuși, având curajul de a trăi cu cadavre, om supt din Balzac, fără scrupule, cu acea agresivitate și obrăznicie a parvenitului făcând pe boierul, personaj ivit din această lume a Balcanilor mai spălat și mai citit, cu alură de cărturar (poate că și era, dar mi-e frică să cred că a ști înseamnă a cunoaște), trecând prin toate ușile, fermecând în dreapta și în stânga și pe urmă, deodată, dispărând din fața răspunderilor, dovedind eterna lașitate a zgomotoșilor, ieșiți din viață pe ușa din dos.

Îl țin minte dominând un bulevard, tras de doi ogari englezești, într-o epocă destul de ternă, când chiar un batic colorat contraria, apariție anacronică într-o lume de fapte. Mă impresiona lipsa lui de lene și nevoia arzătoare de bani. Ca orice proaspăt îmbogățit, căuta mobile și se spune că avea covoarele cele mai urâte și mai scumpe cumpărate de cineva din România la ora aceea. Asta îmi aduce aminte de lăptarii din Bolintin cărând de la talcioc dulapuri florentine. Ca romancier, trebuie să fii imbecil ca să scapi să scrii despre așa ceva. (...) El nu jignea pe nimeni, o, cum cunosc această strategie de a nu spune răutăți despre nimeni, strategie care aduce atâtea dobânzi ! Dar mi s-a părut inferior multora prin imprudența de a crede despre sine că e perfect."

Am reprodus câteva fraze din **Caietele Princepelui** (vol. I, ed. Dacia, Cluj, 1972, pag. 11-12) cu convingerea că, fără a-l numi, pamfletarul eminent își desființa „concurența".

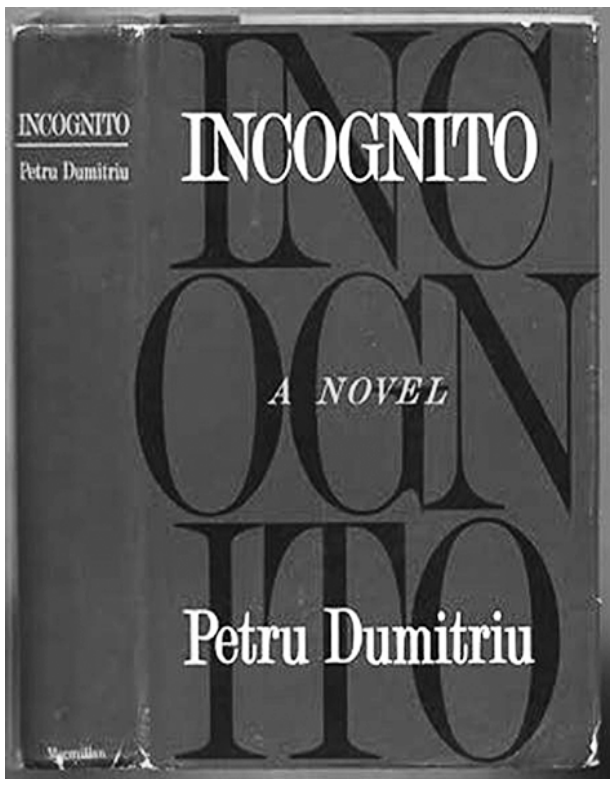
Petru Dumitriu, „Condotierul", știa că în curând urma să intre în luptă cu cei câțiva prozatori ce pătrunseseră în arenă cam în aceiași ani sărmani de după război și care țintea scrierea capodoperei. Unul dintre ei – acest fiu al mahalalei bucureștene – cu verb incisiv contrapunctase prin **Groapa** lumea selectă a **Cronicii de familie**. Celălalt „challenger" era Marin Preda, cu rădăcini țărănești în Teleorman și care tipărise un prim volum din „cronica" sa țărănească. **Moromeții** reprezentau, ca și **Groapa**, alternativa la aristocrația și burghezia înaltă din trilogia ce-l făcuse celebru.

Poate că decizia sa de a părăsi România se datora și acestei iminente concurențe literare, cu scriitori care îl vor fixa într-un soi de insectar uman precum acest tânăr (de-o seamă cu el) venit din Cuțarida cu un aer de Goethe infatuat și care avea să-i înece corăbiile scriind că „în romanele sale a existat atâta mobilă Empire câtă nu s-a adus în România nici până astăzi. Îi plăcea multul în existență. Singura sa modestie era aceea de a crede că face o favoare celorlalți existând."

El le-a supraviețuit amândurora, Preda trecând la cele veșnice în 1980, iar Barbu în 1993. Probabil că atunci când el însuși s-a stins în 2002 la Metz i-a pizmuit că-și găsiseră sfârșitul acasă, îngropați în pământ românesc. În mărturisirile pe care le făcuse celor interesați de viața și de opera sa dăduse de înțeles că marele păcat al existenței sale artistice purta numele unei cărți, scrisă la tinerețe când avea doar douăzeci și cinci, douăzeci și șase de ani și care-i deschisese toate ușile într-o Românie mutilată de o istorie nemiloasă. Un roman de aproape șapte sute de pagini, numit – destul de frumos de altminteri – **Drum fără pulbere** și prin care Partidul Muncitoresc Român, condus în epocă de Gheorghe Gheorghiu-Dej, își făcea cunoscută politica de industrializare și de transformare a agriculturii românești prin realizarea unui ambițios proiect: construcția unui canal care să lege bătrânul Danubiu de Mare, străbătând Dobrogea de la Cernavodă la capul Midia.

Ideea acestei uriașe construcții civile era mai veche, dar ea depășise posibilitățile economice ale vremii. Comuniștii aveau să relanseze ideea și s-o concretizeze prin deschiderea unor șantiere imense, fără a mărturisi planul ascuns al completării forței de muncă necesare prin utilizarea deținuților politici care urmau să umple închisorile. Deschiderea în vara anului 1949 a lucrărilor a antrenat prezența a mii de oameni veniți din întreaga țară, „voluntari" atrași de beneficiile salariale oferite într-o țară secătuită de războiul mondial. Români, secui, turci, lipoveni și tătari se vor regăsi în acest perimetru al viitorului canal, organizați rapid de aparatul de partid trimis în avangardă, dar și de specialiști recrutați din marile orașe ale țării.

Bineînțeles, nu puteau lipsi din această prezență umană mozaicată consilierii sovietici, gata să ajute cu experiența lor în domeniul geologiei ori hidrologiei, aureolați de activitatea lor de profesori în importante universități din URSS. Prezența periodică pe șantier a lui Gheorghe Gheorghiu-Dej, înfățișat de Petru Dumitriu într-o lumină de erou antic, preocupat de ameliorarea continuă a condițiilor de trai pe șantier, dar și de asigurarea utilajelor și combustibililor necesari bunei desfășurări a operațiunilor, a fost prima descriere literară a calităților de lider a fostului electrician feroviar de la depoul din Dej, de unde-și preluase particula onomastică finală. Probabil că descrierea făcută a contribuit la acordarea peste un deceniu a aprobării dată lui Petru Dumitriu și soției de a se deplasa în afara țării la bordul automobilului personal. Gurile rele susțineau că abilul prozator îl convinsese pe „tovarășul Ghiță" că se va deplasa în Occident pentru a se documenta în direcția impresiei dobândite de acesta în țările unde mai trăiau – ca în cazul Franței – jurnaliști și activiști comuniști ce fuseseră martori ai celebrului proces din 1933/1934 de la Craiova, închis prin sentința de condamnare la lungi ani de închisoare a inculpaților comuniști, în frunte cu Dej... Nimeni nu i-a reproșat vreodată „plasa" dată Primului Secretar. I s-au pus în spinare multe alte păcate: „Condotierul se retrăgea, voia să intrige, tăcea cu studiu, voia să fie bănuit că gândește îndelung, avea o meditație pusă în scenă. De la el trebuia să înveți acea rapiditate de a construi dramatic, chiar graba în elaborare îl avantaja, fiind bănuit eliptic." Eugen Barbu avea dreptate. **Drum fără pulbere** fusese scris probabil cu graba impusă de sosirea onorariului la casierie. Tehnica adoptată fusese cea a „biografiilor

contemporane": un destin schițat pe fondul unei povești cu speciale conotații sociale, așezat în capul unui capitol: Mitică Rusu, macaragiul, Achim, pescarul, Chirsom din Danilofca, Victoraș Folosea, șofer de camion.

Vieți ce se amestecă apoi, ca într-un joc de cărți în devălmășia (controlată) a unui șantier pe care nu se află doar oameni bine intenționați, ci și personaje malefice, mânate de un ideal diferit, cel al sabotării Canalului. Dușmanul veghează și lupta de clasă teoretizată de Vladimir Ilici Lenin e pusă în practică și la noi, la fel de nemiloasă ca și în cea derulată în marea și profund inspiratoarea Uniune Sovietică.

Cum spuneam, Petru Dumitriu face referire, în graba sa de a publica romanul, la prima etapă din existența Canalului. Oamenii erau încă liberi să circule de la un punct de lucru la altul, specialiștii să meargă la București la ședințele de la ministere, muncitorii – mai mult sau mai puțin improvizați – se întorceau la sfârșitul săptămânii în satele lor pescărești din care proveneau ori în satele tătărăști amărâte ale Dobrogei.

Numai că lumea avea să afle curând că, la porunca Partidului (și la sugestia făcută de I. V. Stalin ucenicului său de la București) Canalul Dunăre – Marea Neagră urma să se transforme într-o imensă colonie penitenciară, devenind cimitir pentru miile de deținuți politici aduși aici sub pază și obligați să muncească din zori și până-n noapte cu mâinile goale și cu roabe rudimentare, primind norme de muncă sacre, de a căror îndeplinire depindea însăși viața lor, oricum fără valoare în ochii temnicerilor și șefilor politici de la București și Kremlin.

Acest blestem al istoriei s-a transferat și asupra romanului lui Petru Dumitriu, considerat în mod eronat drept omagiu adus acestei experiențe concentraționare îngrozitoare. În fapt, el păcătuiește doar prin aceea că este aliniat celor mai triste prezențe ale realismului socialist în literatura nefastului deceniu de degradare literară, început cu **Mitrea Cocor** al lui Mihail Sadoveanu și cu **Drum fără pulbere** al acelui tânăr și talentat scriitor care-și încheia cartea în cea mai pură linie a mobilizării propagandistice, cu izvor în literatura țării „vecine și prietene" de la Răsărit: „Maftei se uită împrejur. N-avea să uite niciodată clipa aceea. Chipurile oamenilor, bărbați, femei, tineri, copii, prietenii lui, veniseră aici să sape Canalul: chipuri aspre, trupuri înveșmântate în cojoace, în haine vătuite; și lângă ei mașinile, și departe – orașele mari, – și aerul limpede, cerul adânc, lumina, razele soarelui de iarnă, zăpezile cu umbre trandafirii, – fericirea".

Partidul Muncitoresc, forța comunistă a țării, își asumase rolul de administrator al fericirii românilor.

Mai mult ca sigur Gheorghe Gheorghiu-Dej nu va avea prilejul să afle fraza aceea tulburătoare: „Trebuie să ni-l imaginăm pe Sisif fericit".

În schimb, Petru Dumitriu, *l'écrivain franco-roumain*, avea să-l cunoască bine pe emitent, gata să îl citeze deci pe Albert Camus în original: „*Il faut imaginer Sisyphe heureux*"...

Dumitru Sîrghie-Mitif

DUMITRU SÎRGHIE-MITIF (n. 30.08.1960, localitatea Popeni, comuna Zorleni, județul Vaslui) este doctor în Litere cu teza „Pan. M. Vizirescu – Opera unui destin tragic”, membru al Uniunii Ziariștilor Profesioniști din România din 2003. Scrie poezie, epigramă, critică literară, memorialistică, eseu; din 1995 până în prezent, a lucrat în presa județului Olt, fiind pe rând redactor, redactor-șef adjunct la: „Gazeta Oltului”, „Informația Oltului„ „Anotimp Magazin”, „Economistul de Olt”. Fondator al ziarelor „Riposta”, „Linia Întâi”, „Dreapta”, „La Strada”, „Cardinal” și al revistei lui Tudor Arghezi – „Bilete de papagal”, Serie Nouă. Moderator al emisiunilor la Televiziunea Olt Tv Slatina: „Glonțul Restaurației”, „Convorbiri de duminică”, „Arena Artelor”, „Cardinal”, „Poezia politicii” etc. Redactor și colaborator al revistelor „Plumb”, „Apostrof”, „Rotonda valahă”, Mozaicul”, „Yeseuri”, „Vâlcea literară”, „Curtea de la Argeș”, „Bucureștiul Literar și artistic”, „Flacăra lui Păunescu”, „Banchetul”, „Vocea noastră” (revista Uniunii Scriitorilor din Ucraina” etc.). Debutul din 1981, cu poezie, în revista „În Slujba Patriei”, este urmat de volume cu o tematică diversă, între care: *Viol pe muzică de Bach* (1999), *A-nflorit mătrăguna* (2003), *Crinul de avalanșă* (2005), *Sânge și țărână* (2007), *Trei mari artiști ai județului Olt* (2013), *Monede și monade* (2015), *Adio, domnule Președinte. Trăiască Regele !* Interviuri și note politice cu fostul deținut politic Ioan Paul Popescu (2016), *Cu o săptămână înainte de... niciodată* (2017), *Teza de doctorat a lui Dumnezeu* (2017), *Anotimpurile lui Traian Zorzoliu* – monografia unei personalități culturale (2018), *Glonțul restaurației* (2019) etc. Premii și diplome: Premiul „Theo Trăsculeasa” pentru „Cel mai incisiv ziarist slătinean” – Slatina (1998), Premiul II la concursul de epigramă „Cobra” – Reghin (1998), Premiul de excelență oferit de cotidianul „Gazeta Oltului” – Slatina (2001), Diploma „Editorul Anului”, oferită de către Ministerul Culturii, pentru editarea volumului *Poveștile Caracalului* (2013), Premiul de Excelență la Festivalul Internațional de epigramă „Traian Demetrescu”, Craiova (2014), Marele Premiu, secțiunea Poezie, la Festivalul „Romeo și Julieta la Mizil” (2016), Marele premiu „Virgil Carianopol”, Caracal (2023) etc. Membru în juriul Festivalului „Romeo și Julieta la Mizil”, unde suntem colegi, de ani buni, Dumitru Sîrghie este o personalitate emblematică nu numai a zonei Oltului, ci și a României, al cărei mesager cultural a fost în diferite țări, promovând cărțile în limba română. Creația sa bogată și diversificată a fost apreciată de academicieni, critici literari, poeți, prozatori, care au scris entuziast despre opera sa pulsând de un spirit viu, racordat la valorile lumii contemporane, dar și profund atașat de valorile noastre naționale. (**Victoria Milescu**)

Fluturi de hârtie

Poeții sunt o formă de relief
care nu-și numără umbrele.
Ei se nasc în fiecare clipă,
și din acest motiv nu vor
să-și învețe pe de rost
data nașterii...

Se grăbesc să stea pe loc,
inventând fluturi de hârtie,
ingenioși și ingenui precum
ploaia ce nu știe unde cade.
Sinele lor e un loc nesigur –
un pod care tremură la fiecare pas.
În fiecare zi se reinventează
și primesc cu bucurie
un simplu „bună ziua”

Reciclează gânduri
ca și cum lumea ar
putea deveni mai curată:
sticla la sticlă, omul la om,
plasticul la plastic,
poezia la poezie.

Nu vor egalitate,
înțeleg că inegalitatea
e ordinea firii,
că un vârf de munte
nu poate fi tras în jos de o vale.

Fac gesturi mici, aproape invizibile,
dar în poezie nu îngăduie diminutive.
Le este dor de toamnele care nu iartă
și strâng frunzele-n sân,
după ce valsează cu ele.

Poeții sunt forme de relief -
ei rămân acolo unde privirea
se oprește să caute,
în fisurile adânci dintre cuvinte.

Silogismul vieții

Toți oamenii sunt umbre care respiră,
fragmente de timp întinse pe drumuri nescrise.

Eu sunt om, un pas în nisipul mișcător,
un gând care dansează printre stele.

Prin urmare, voi deveni ecou.
Viața e premisa ce-ți pulsează în vene,
un adevăr general, mereu suspendat.

Fiecare zi e silogismul întrebării,
unde răspunsurile se nasc
din logica inimii care nu tace.

Dragostea, o premisă minoră,
fără de care concluzia rămâne
un gol orb, un punct neînțeles.

Dar timpul scrie propoziții în cercuri,
și în fiecare plecare
se ascunde o întoarcere.

Suntem silogismul unui cer uitat,
o deducție simplă, dar infinită,
unde doar sufletul
își știe concluzia.

Gând asferic

Se rostogolește timpul pe marginea nopții,
dar nu cade.
Îl ține un fir invizibil,
ca o pânză de păianjen țesută din ecouri.

În mâna stângă am o piatră care respiră,
în dreapta – o umbră ce se hrănește cu mine.

Le strâng împreună și fac un glob
care nu are centru,
nici margini,
nici sens decât în afară.

O pasăre își lasă aripile pe umerii mei
și zboară fără ele.
Învăț să merg invers printr-un tunel
unde lumina e doar un regret întârziat.
Cineva scrie cu litere invizibile
pe o foaie fără început.
Cuvintele cad,
dar nu ating pământul.

Închid ochii
și gândul meu se lățește
ca o planetă născută dintr-un sunet.
O masă de sticlă se îndoaie sub greutatea unui gând,
dar nu se sparge –
înghite farfuriile, tacâmurile,
apoi pe mine,
și mă revarsă înapoi sub formă de cerneală.
Un ceas fără limbă îmi șoptește ora
într-o limbă pe care nimeni nu a inventat-o.

Îl cred pe cuvânt și-mi leg șireturile
în jurul unui nor.

Pe strada goală,
un semafor schimbă culorile pentru pietoni inexistenți,
iar liniile de tramvai se desprind
și pleacă în direcții imposibile,
căutând un oraș care nu s-a născut încă.

Mă așez pe o bancă invizibilă
și simt cum se lasă pe mine
greutatea unui munte de aer.
Inspir.
Expir.
Și devin altcineva.

Tunel de inspirație

Poezia s-a născut înaintea luminii,
în respirația fără margini
a Cuvântului primordial,
unde timpul nu curgea,
ci doar pulsa,
un izvor nevăzut de sensuri.
Fiecare poet este un căutător de aur,
o făptură plămădită să treacă
prin tunelul de inspirație,
unde umbrele se cern în lumină,
iar zgura devine stea.
Acolo, în adâncimea sufletului,
harul sapă tăcut,
dezvelind din piatra vremii
firimituri de veșnicie.
Nu toți pot pătrunde în labirintul acesta,
căci cerneala lor n-ar putea scrie
pe hârtia transcendentului.
Dar cei aleși,
cei purtați de o mână nevăzută,
văd în rădăcinile creației
urmele unui singur sculptor –
Dumnezeu,
cel ce modelează fiecare cuvânt,
fiecare tăcere,
fiecare vis.
Prin tunel trecem doar noi,
cei care îndrăznim să ascultăm
în șoaptele lumii
melodia eternității,
să prindem în palme
aripile nevăzute ale poeziei
și să le dăm formă,
ca pe un dar.
Este o muncă tăcută,
aproape rugăciune,
unde freamătul inimii
întâlnește misterul divin.
Poezia nu e doar creație –
e întoarcere acasă.

Melancolia

Melancolia e o umbră ce se așează ușor,
ca praful pe o fereastră veche,
unde lumina nu intră, dar nici nu pleacă.
Este tăcerea dintre două cuvinte,
un ecou al pașilor care nu mai vin.
Se strecoară printre vise uitate,
atingând colțurile netede ale sufletului,
unde timpul s-a oprit să-și numere orele.
Nu doare, dar nici nu vindecă –
doar șoptește un cântec fără sfârșit,
într-o limbă pe care doar inima o cunoaște.
Este dorința de a te pierde
într-un câmp plin de amintiri
unde florile nu înfloresc,
ci se pleacă sub greutatea trecutului.
Melancolia e un râu fără maluri,
o fugă spre un nicăieri,
unde totul are sens
și nimic nu contează.

Mai bine...

Mai bine să iubești și să pierzi,
decât să nu iubești niciodată.
Atâta timp cât ochii îți sunt verzi,
nu ezita, fă pasul, trăiește.
Mai bine râzi și plângi în același timp,
decât să lași inima să amorțească.
Viața nu se împarte,
se gustă întreagă, fără măsură.
Mai bine cânți sub un cer plin de stele,
decât să rămâi în umbra dorințelor netrăite.
Când timpul aleargă
și clipele par pierdute,
trăiește-le, lasă-te purtat.
Mai bine greșești și te ridici,
decât să rămâi tăcut pe margine.
Cei ce cad și se ridică
găsesc drumuri noi,
nevăzute de cei ce stau pe loc.
Mai bine visezi,
chiar dacă visul pare deșert,
decât să închizi speranța
într-o colivie fără cheie.
Visul te poartă spre curaj,
spre furtuni înfruntate cu inima deschisă.

Desăvârșirea nedesăvârșirii

Nu-ți reproșez, nicidecum, nedesăvârșirea,
fiindcă ea îți croiește umbra pe fața umanității,
te-mplinește cu scăderi și doruri neșlefuite,
deschizând un drum hotărât spre lumină.
Ești pecetea vie, carne și duh deopotrivă,
o libertate de a crește peste margini,
peste reguli, peste tăceri –
aceasta e chemarea ta de început.
Te-am uitat, ca să rămân veșnic
în ungherele inimii tale.
Și, de te-aș uita iar,
m-aș regăsi în oglinda scrisului tău,
cu litere arse, virgule înflăcărate,
interjecții ce înțeapă nemărginirea.
În scris, îți voi țese chipul –
fiecare linie, un gând; fiecare gol, o privire.
La marginea frazei, voi sădi trandafirii
pe care-i udam, seară de seară,
sub ochii tăi neuitați.
Ritmul meu, nedesăvârșit,
un foc ce nu se stinge,
te va călăuzi către simfonii neauzite,
unde imperfectul meu își găsește perechea.
Până la desăvârșire,
ne vom întâlni în imperfecțiune,
ca două oglinzi ce reflectă același
poem alb, plăsmuit din suflet.

Lacrimi euharistice

A sorbit lacrimile celor învinși,
picături ce purtau povara tăcerii,
și s-a lecuit de trufie,
acea umbră care îi creștea în suflet,
hrănită din oglinda unor victorii străine.

A înțeles că pietrele nu dor
doar când sunt aruncate,
ci și când se așează peste o inimă frântă.

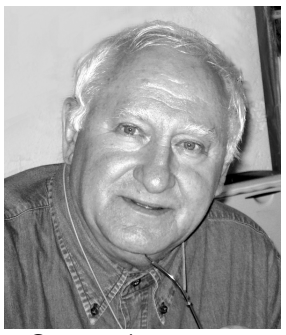
Mâinile lui, odinioară încordate,
au învățat să mângâie răni nevăzute,
iar pașii au urcat munții,
doar pentru a coborî în valea iertării.

Sub cerul deschis, fără mărturie,
a regăsit rădăcinile unui cântec uitat,
acolo unde ochii celor răpuși
sclipesc cu o lumină pe care n-o poți fura.

A sorbit lacrimile celor învinși,
și, golit de mândrie,
a început să învețe ce înseamnă a fi Om.

Ghid pentru reparat oameni

Ia-le tristețea fără grabă,
apropie-te de tăcerea lor,
ca de un pahar spart.
Nu încerca să netezești toate marginile,
fisurile lor au povestea scrisă în nervuri.
Așează-ți palma peste fruntea lor,
ca o zi senină peste un oraș plouat.
Ascultă ce nu pot spune,
ce nu vor și vreodată să ceară.
Nu-i repara complet –
luminile se nasc doar acolo
unde umbrele învață să respire.
Fii răbdător cu absențele lor,
cu spațiile albe din povești,
cu ferestrele lor închise
spre ce ar fi putut fi.
Un om nu se repară dintr-o dată –
se învață pe dinlăuntru,
ca un cântec uitat
pe care sufletul începe să-l murmure
fără să știe de ce.
Rămâi acolo,
nu ca să-l schimbi,
ci ca să-i amintești
că zidurile se surpă uneori
pentru a lăsa cerul să intre.

Don Andreiță
– pălmaș cu condeiul –

Chimirul cu prieteni (1)

Chimirul, se știe, este un brâu lat, din piele, în care, de regulă, se păstrează banii. Cum eu cu banii nu m-am împăcat niciodată (să nu uităm: „Bani n-am mai văzut de-un secol, vin n-am mai băut de-o lună”…) m-am hotărât să-i înlocuiesc cu prieteni; țin mai bine de cald – și-ți sunt alături și la bine, și la greu; nu te mint, nu te trădează, nu te dau afară din casă. Așa că mi-am făcut rost de un chimir lat, care să-mi cuprindă trupul de la șolduri până la plexul solar. Da, nu vă miraţi; se zice că pe prieteni trebuie să-i ai la inimă – ceea ce, de fapt, a devenit un truism; eu îi am la plexul solar – nodul energetic care asigură forța existenței; axis mundi, osia universului, fără de care totul s-ar prăbuși (să ne amintim: „Dacă s-ar frânge osia mea / Cerbii și vulturii mei ar zbura”… – Labiș). Acolo îi păstrez eu pe prietenii mei, în taina existenței mele – fie ei în viață ori trecuți în viața cealaltă – întregi și frumoși, așa cum i-am cunoscut într-un ceas sau anotimp al vieții mele.

Chimirul lat, sănătos, cu patru catarame lustruite cu aur de Roșia Montană, privegheat de străbunul cap de lup, împodobit cu munți și izvoare, cu păsări, păduri și câmpii roditoare, îi cuprinde pe toți prietenii mei, având totodată locuri libere, în așteptare de noi oaspeți de suflet.

Pușca și cureaua lată

Motto: *A murit Enghidu, prietenul meu care ucisese lei cu mine*.
(Nichita Stănescu, citându-l pe Ghilgameș)

…Nu, pe atunci nu apăruse cântecul „Pușca și cureaua lată” – „Pușca și cureaua lată / Ce bărbat eram odată / La vânat prin munți și văi / Cu ortacii mei”… – dar prietenul meu avea și pușcă, și curea – și mai avea și un câine frumos, flocos, fabulos, care nu-l părăsea nicio clipă; umblau împreună, mâncau împreună, iar noaptea își avea culcuș lângă patul lui. Prietenul meu era doctor – și se afla în perioada de stagiatură, la țară: trei ani, după terminarea facultății, abia apoi având dreptul să dea concurs pentru o eventuală specializare.

Dar până la hălăduirile noastre prin pădurile Oltului, se cuvine să rotim timpul cu ceva ani în urmă… Ne-am cunoscut pe vremea studenției, cândva, într-un alt veac – el medicinist, eu filolog – și ne-am împrietenit sub cupola Casei de Cultură a Studenților din București: el la Cercul de Teatru, eu la Cenaclul Literar – umplând clipele, ceasurile de răgaz cu pătimașe discuții despre artă, literatură și viața noastră, despre profesiile pentru care ne formam, descoperindu-ne, treptat, multiple și profunde afinități comune. Pe prietenul meu îl chema/îl cheamă (atâta timp cât undeva, într-un colțișor de memorie i se va păstra amintirea) ***Mihai Gangură***, căruia, în familie și între cunoscuți, i se spunea *Mișa*. Pentru că, deși român get-beget, venise cu familia, împreună cu alte neamuri și vecini, din Basarabia, refugiați din calea invadatorilor (cu ultimatum !) sovietici (ruși). Își părăsiseră gospodării bine întemeiate, luând cu ei, ca și alții, ceea ce se putuse lua din goana trenului ori trapul cailor; dar, mai ales, luând amintirile – ceea ce nu se poate uita. Amintirile lui Mișa erau legate de legendarul ținut Orhei, locul faimoșilor arcași ai lui Ștefan cel Mare. Împreună cu familia Gangură, a venit în Țară și familia Orășeanu, cu fiul lor, Dumitru Orășeanu (Titel) cam de vârsta lui Mișa – amândoi, prieteni, hotărâți să devină medici; ceea ce s-a și întâmplat. Cu greutăți enorme, pentru ei și familiile lor (părinții) care țineau nu neapărat de adaptare, cât de posibilitățile reduse pentru asigurarea traiului zilnic. În fiecare vacanță, în timp ce colegii lui erau la mare ori la munte, Mișa muncea o lună-două la curățirea unor fabrici de bomboane și ciocolată din București, intrate în *remont* (revizie) – cu pardoseala acoperită de straturi de dulciuri/zaharuri încleiate, care trebuiau sparte și rașchetate cu ranga. Banii buni pe care-i câștiga îl ajutau să facă față, demn, de la egal la egal, cu ceilalți colegi, bine situați material.

…Ne întoarcem, acum, la *pușca și cureaua lată*. La absolvirea Facultății de Medicină, doctorul Mihai Gangură a fost repartizat, pentru stagiul de trei ani, în județul Olt, unde i s-a dat în primire o Circă medicală dificilă, în comuna Comănița, pe care, înaintea lui, o părăsiseră mai mulți stagiari. Felul lui de a fi, cald, vesel, totdeauna cu un cuvânt bun și o glumă potrivită, săritor la orice oră din zi sau noapte (locuia acolo, în dispensar, față de predecesorii navetiști) l-a apropiat de suspicioșii țărani (pe atunci, țăranii erau încă *țărani*, în sensul profund, sănătos al cuvântului) care nu doar l-au acceptat, l-au și iubit. Încă nu împlinise vârsta de 24 de ani, pe care a aniversat-o aici, între noii lui prieteni. I se dusese vestea, de priceput și omenos, în satele din jur – și nu rareori băteau în poarta dispensarului din Comănița nevoiași din alte comune megieșe. Îmi mărturisea, la una din întâlnirile noastre, pe acele frumoase plaiuri: „Comună mare, 19.000 de locuitori. Munceam mult, dormeam 3-4 ore pe noapte, citeam alte 3-4 ore; restul timpului mi-l petreceam între oameni”. Tot atunci, Mișa și-a luat pușcă și câine; pușca a cumpărat-o, câinele l-a primit cadou. Comănițenii l-au învățat să tragă – și l-au luat cu ei la vânătoare de iepuri și fazani.

…Și uite-așa vine ghinionul. Tocmai când se sudase o puternică legătură și doctorul Mihai Gangură se pregătea să aniverseze, împreună cu consătenii lui, doi ani de când muncea și trăia la Comănița, este chemat la Slatina, la Direcția județeană de Sănătate, al cărei director îl abordează scurt: Dragă Mișa, doctore Mihai Gangură, n-am ce-ți face. De patru luni, n-am medic la Circa din Scornicești; toți cei pe care am vrut să-i trimit au fugit ca din pușcă, înainte de-a ajunge acolo. Așa că întoarce-te, ia-ți la revedere de la consătenii tăi și prezintă-te urgent la Scornicești. Și *Mișa*, doctorul Mihai Gangură s-a prezentat.

În timp ce președintele ceapeului, Vasile Bărbulescu venise – pentru a câta oară ? – la Slatina să insiste pentru medic, pe strada principală din Scornicești se plimba un tânăr cu o pușcă în spate, o valijoară în mână și un câine alături, privind curios în jur, la case și la oamenii întâlniți, care-l priveau și ei cu uimire. La Sfatul Popular, primarul l-a măsurat cu neîncredere, dar i-a venit în ajutor miliținanul (șeful de Post) care, suspicios ca orice *organ*, l-a purecat bine: cine e, de unde vine, acte, buletin, diplomă, tot-tot-tot. Atunci și-a făcut apariția Vasile Bărbulescu, coborând dintr-un ARO metalizat: „Lăsați omu-n pace ! Bine-ai venit, doctore !”. Eu sunt”… „Știu, mi s-a pus, am aflat”… „Depinde ce și cum ai aflat… Eu, ca mai marele cu răspunderi în această comună, vreau să știu tot ce se petrece pe raza ei, totul… Să nu mi se ascundă nimic, să mi se raporteze, să analizăm, să luăm măsuri”… „Eu nu prea am ce să vă raportez din meseria mea – i-a replicat Mihai Gangură – iar dumneavoastră nu aveți ce să aflați sau să interveniți, pentru că nu vă pricepeți la medicină”. „Bine-bine – a scurtat vorba președintele ceapeului – hai să-ți arăt dispensarul, nou, modern, blocul în care ți s-a repartizat un apartament… Îmi dai voie să-ți spun Mișa ?”. „Cum doriți”. „Sper să ne înțelegem bine, dragă Mișa”…

Și s-au înțeles; niciunul nu și-a băgat nasul în treburile celuilalt. Deși lui Vasile Bărbulescu i se dusese faima că știe tot ce mișcă în comună – pe câmpul agricol, în cele două fabrici (mecanică și textile) la școală, la grădiniță, la căminul cultural, în sport (tocmai se înjgheba o ambițioasă echipă de fotbal) – și nu o dată se amesteca în treburile celorlalți. Într-un fel, era cam ca Becali astăzi, care face tot ce vrea în echipa lui…

Doctorul Mihai Gangură, însă, lujer tânăr, dar călit și pe vreme bună și pe vreme rea, nu s-a lăsat îndoit de stejarul cu care trebuia să coabiteze în aceeași pădure. Ba chiar s-au înțeles foarte bine, fiecare îngrijindu-se de postața lui.

La Scornicești – comună cu 11.000 de locuitori – răspunderile profesionale și alte activități pe care și le asuma de bună voie (și nesilit de nimeni) l-au acaparat cu totul – după cum îmi povestea la una din întâlniri: „În primul rând, dispensarul, transformat (sub stagiatura lui – n. n.) în Centru de Sănătate, în cadrul căruia sunt învestit medic șef. Acum, aici, s-a realizat și acea prezicere a profesorului meu din anii studenției (că are mână de chirurg – n. n.): o zi pe săptămână merg la Spineni (comună apropiată, locul de baștină al scriitorului Ion Iovescu și al altor personalități – n. n.) unde practic chirurgia: „mâna a II-a”, dar, uneori, și „vioara I”. Serile, mă aflu la căminul cultural. Fără modestie, mă număr printre fondatorii Ansamblului folcloric „Călușul”, pe care l-am însoțit în unele turnee din Germania Democrată, Turcia, Olanda, Iugoslavia… Dar, pe scurt, dacă mă gândesc bine, cel mai mare câștig al meu este faptul că am învățat să cunosc oamenii satului, pe care mi i-am apropiat și care m-au apropiat, de care mi-ar fi foarte greu să mă despart”…

…Și nu s-a despărțit ușor; cred că și-a prelungit „stagiatura” cu câțiva ani. Dar nici cartea, studiul nu le-a uitat. Iar când s-a hotărât să dea concurs pentru specializare, hotărârea a devenit faptă – și astfel l-am reîntâlnit medic stagiar în Chirurgie la Profesorul Setlacek de la Spitalul Fundeni, apoi medic specialist la Spitalul Colțea din București, de unde, cu întreaga echipă a Profesorului Prișcu, s-a transferat la Spitalul Municipal, astăzi și Universitar, proaspăt înființat. Aici, acum, a început a doua viață, profesională și personală, a prietenului meu, doctorul Mihai Gangură, devenit unul din cei mai buni *pălmași cu bisturiul*. A urcat, impetuos, toate treptele meseriei, efectuând sute, mii de intervenții chirurgicale, de la cele așa-zis obișnuite până la cele mai dificile, care cereau mână de maestru și minte de savant. Ca medic primar cu vechime și experiență, i s-au încredințat ceea ce astăzi numim „rezidenți”, care, toți, s-au împărtășit din talentul lui, unii devenind profesori universitari. Și nu trecea lună, în care să nu-i bată la ușă unii din foștii lui „consăteni”, ajunși la necaz.

Tot în această perioadă de efervescență profesională, și-a întemeiat familia. Cunoscuse, într-o vară, la Scornicești, o studentă, Silvia, nepoată de-a lui Vasile Bărbulescu, venită în vacanță, la rude. S-au întâlnit – și s-au plăcut. S-au mai întâlnit – și iar s-au plăcut. Acum, revenit victorios în București, i-a cerut mâna. Iar ea a zis: DA ! Era, este fiica ziaristului Florea Ceaușescu, colegul nostru de la „Scânteia”. Am cunoscut-o atunci – și-n anii care au urmat – și totdeauna m-au impresionat delicatețea ei, bunul simț înnăscut, naturalețea, modestia – și, bineînțeles, frumusețea ei. Împreună, au doi fii – între care unul, Gabriel, dădea semne că vrea și poate să-i calce pe urme, fapt care pe Mișa l-a bucurat enorm, ajutându-l cu sfatul și experiența lui.

…De câțiva ani, vocea veselă a lui Mișa nu se mai aude pe culoarele și saloanele Secției de chirurgie de la etajul 7 al Spitalului Municipal; doctorul Mihai Gangură *a plecat să doarmă puțin*, să-și ostoiască zbuciumul unei vieții incandescente în liniștea celeilalte lumi. Dar flacăra din inima și bisturiul lui strălucește, astăzi, în inima și bisturiul doctorului Gabriel Gangură, ai cărui pași îi continuă pe cei ai tatălui, la același etaj, Secția chirurgie, de la Spitalul Municipal Universitar din București.

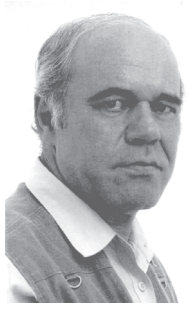
O nevoie m-a împins, zilele acestea, să-l caut la telefon: „Gabriel ?”... „Da, ce s-a întâmplat ?” – îmi sună în ureche vocea lui… Mișa. Inconfundabilă.

…Și, deodată, m-a cuprins un dor de prietenul meu cu pușca și cureaua lată și un câine fabulos, cu care vânam himere prin pădurile și luncile Oltului.

CĂRȚILE PRIETENILOR MEI (XLXI)

Între topos și atopos

Titus Vîjeu, scriitorul cu largi deschideri cărturărești

Florentin Popescu

Între puținele mele momente de satisfacție și de mulțumire din ultimii ani este și acela pe care mi-l procură scriitorii și intelectualii, nu prea mulți la număr, care și-au dat/își dau întreaga lor măsură în împliniri culturale deosebite, necesare și binevenite în aceste vremuri în care creațiile spirituale par a fi lăsate pe ultimul plan de către autoritățile statului, acestea având atenția aplecată asupra altor domenii de activitate,

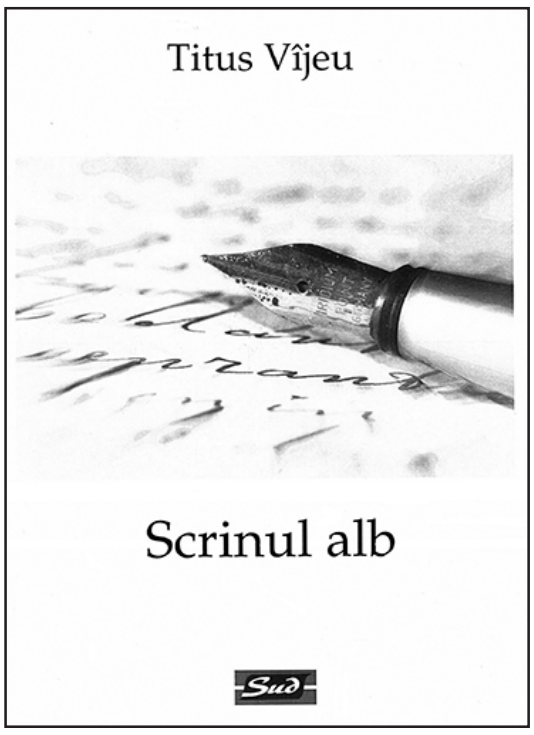
Mai exact și la obiect spus este vorba de bucuria pe care mi-o aduc unele cărți ale colegilor mei de generație, ajunși acum și ei la senectute – vârsta/vârstele la care s-au realizat pe deplin, demonstrând că au operă și lasă ceva în urma lor.

De departe un astfel de intelectual mi se relevă a fi Titus Vîjeu, poet, critic literar și în același timp un apreciat om de film, a cărui bibliografie din ultimele domenii este mai mult decât meritorie, concretizându-se în volume valoroase și interesante din toate punctele de vedere.

Cărți de poezie, de proză, de memorialistică, de evocare a propriilor contribuții la promovarea culturii române și a celei de pe mapamond pe undele hertziene, antologii lirice ale unor autori din literatura universală, în fine o sumă de eseuri prin care dezvăluie legăturile sale cu mari personalități culturale din toată lumea, alcătuiesc o adevărată bibliotecă, sentimentală, dar și documentară, de o utilitate și de un interes care nu mai au nevoie de demonstrații. În cadrul bibliotecii cu pricina se includ, desigur, și multele sale contribuții la filmologia de ieri și de azi a României: monografii de regizori și scenariști, eseuri despre simbioza dintre literatură și film, apoi însemnările cu caracter de jurnal, amintirile și nu în ultimul rând o serie întreagă de articole care înainte de a fi adunate între coperți au văzut lumina tiparului în reviste culturale. Așadar este o certitudine că acest scriitor are operă, are și activitate, din multe puncte de vedere putând constitui pentru tinerii de azi un bun exemplu de dăruire întru literatură și artă.

Ajungând la vârsta amintirilor (și, se înțelege, ele nu sunt puține) Titus Vîjeu s-a decis (și bine a făcut !) să-și valorifice documentele (corespondența, autografele, alte înscrisuri) în articole de presă (la revista „Sud” și nu numai acolo), în cărți din care cititorul află informații interesante despre relațiile autorului cu personalități culturale din țară și de peste hotare, ca și despre momente, clipe, secvențe trăite, în care i-a fost dat să se întâlnească cu mari personalități culturale de-a lungul anilor, fie la București, fie în alte capitale europene.

Personaj public în plan cultural (anii în care a lucrat la Radiodifuziunea română și ceva mai târziu la Institutul de Artă Teatrală și Cinematografică i-au conferit un statut special) Titus Vîjeu a acumulat, de-a lungul vremii, documente și informații valoroase. Ele pot deveni oricând adjuvante binevenite în ce privește viața literară și cinematografică dintr-o anume perioadă, întrucât provin de la un om în egală măsură „actor”, dar și depozitar de mărturii directe de la sursă, cum se spune.

În acest sens *Scrinul alb* (Editura Sud, Bolintin Vale, 2022) mi se pare a fi concludent și aproape că nu mai are nevoie de niciun comentariu. O simplă trecere în revistă a „temelor” din sumar devine, ea însăși, concludentă.

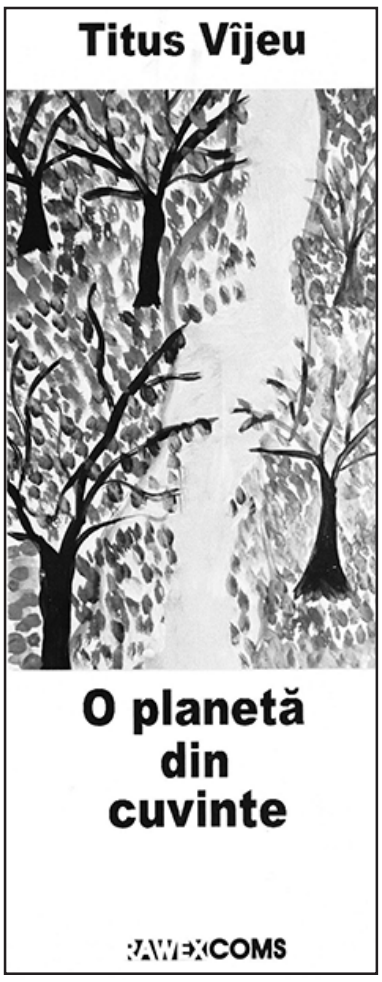
Titus Vîjeu scrie cu dezinvoltură, cu o anume empatie și, desigur, cu căldură și înțelegere despre scriitori (Al. Tudor-Miu, Ștefan Baciu, Ben Corlaciu, Nichita Stănescu) și actori (Emil Botta, Florian Pittiș), regizori (Liviu Ciulei), ca și despre mari personalități din alte domenii. Multe dintre aceste personalități s-au perindat și prin studiourile postului Radio România și au conversat și cu Titus Vîjeu, aflat acolo în postura de reporter și de gazdă.

Dincolo de valoarea documentară și totodată sentimentală a *Scrinului alb* (autorul explică și posibila apropiere de celălalt scrin, *negru* al lui G. Călinescu) avem aci cartea unei experiențe (fie și parțială) de viață ce depășește cadrul strict personal și, prin extrapolare, devine de interes general.

Cunoscând aparițiile anterioare ale acestui prieten al meu nu-mi este deloc greu să constat că o altă carte, *O planetă din cuvinte* (Editura Rawex Coms, București, 2025) se înscrie în aceeași arie de preocupări auctoriale grație cărora ne-a dat și *Constelația Nobel* (1901-2018, Editura Academiei Române, 2019), în siajul căreia, dintr-un anumit punct de vedere se înscrie și actuala apariția editorială, din care mai multe texte au apărut în ultimii ani în revistele „Sud” și „Bucureștiul literar și artistic”.

Firește, un cunoscător într-ale literaturii se poate întreba: Prin ce se deosebește această antologie de altele care au apărut până acum ? Răspunsul comportă câteva precizări:

O planetă din cuvinte este un summum de peste o sută de prezentări (le-aș zice fișe) ale unor poeți din toată lumea. Se înțelege de la sine că realizarea unei astfel de cărți presupune multe: întâi o bună cunoaștere a liricii universale, apoi o serie de criterii după care să fie alcătuită, ca și inteligența de a descoperi și pune în valoare specificitatea, unicatul fiecărui poet – de la orizontul lui de creație și până la notele particulare, cele care îl individualizează în context universal.

Fără îndoială Titus Vîjeu a întrunit toate aceste virtuți (și încă altele) și a realizat o performanță nu numai culturală, ci și editorială, cu atât mai mult cu cât a știut să pună în valoare, sintetic și unele mărturii ale poeților comentați, opinii ale criticii etc. etc. În final a rezultat o vastă viziune a poeziei din toată lumea, un volum pe cât de exemplar tot pe atât de captivant și instructiv.

Convins că „numai poezia ne mai poate mântui, mai poate schimba lumea” (Mircea Eliade), Titus Vîjeu ne-a dat prin planeta lui din cuvinte o mărturie de credință al cărei impact este menit să ne lumineze sufletele, așa cum soarele luminează cealaltă planetă, Pământ, pe care ne-a fost dat să trăim și care ne veghează existența, trăirile, împlinirile și toate speranțele.

Am citit despre...

Scriitori români, văzuți de mari graficieni ai lumii (XXII)

Florentin POPESCU

Că Alexandru Odobescu (1834-1895) este unul din cei mai mari clasici ai literaturii noastre știe toată lumea. La fel, că opera sa a intrat în patrimoniul cultural național, că a cunoscut tiraje de zeci și sute de mii de exemplare, că este citit și iubit de toți cei care gândesc și vorbesc în limba română știe, iarăși, toată lumea.

Ceea ce știe, însă, mai puțină lume este faptul că figura lui i-a inspirat pe nu mai puțin de doisprezece graficieni din toată lumea, aceștia dându-ne „versiuni” artistice diferite unele de altele și foarte interesante.

Pe cel care ne-a dat volumul *Scene istorice din cronicile românești: Mihnea Vodă cel Rău* și nuvela istorică *Doamna Chiajna* (1508-1510), graficianul Camilo Triana (Columbia) l-a văzut ca pe un tip subțiratic, distingându-se printr-o față prelungă, dominată de doi ochi triști și nostalgici și de o mustață stufoasă, curgând peste buza superioară, acoperind-o în întregime.

De altfel, acest „accesoriu”, care este perechea de mustăți a fost pus în evidență în felurite chipuri de către toți graficienii care i-au eternizat portretul prin grafică.

La Érico Ayres (Brazilia) capul scriitorului apare aproape dreptunghiular, părul se remarcă prin niște zulufi mari, parcă împrăștiați de vânt; mustățile, așijderea stufoase, apar în poziția care se numește popular „pe oală”, în timp ce la Sergio Raul Morettini (Brazilia) capul scriitorului e rotunjit, iar părul acoperă timid un început de calviție. Personajul pare a privi undeva în dreapta lui, ca și cum ar fi observat pe cineva dincolo de cadrul desenului.

Doi graficieni din China (**Dai Pei Cheng și Wu Jianjun**) l-au interpretat pe scriitorul român într-un alt mod. Primul ne-a oferit un Odobescu cu cap mic, cu frunte și obraji proeminente, cu ochi ce ar lăsa să se întrevadă caracterul unui ins foarte hotărât – impresie sporită și de perechea de mustăți parcă trase cu rigla, într-o simetrie perfectă, ca și cum ar fi fost trasate cu rigla.

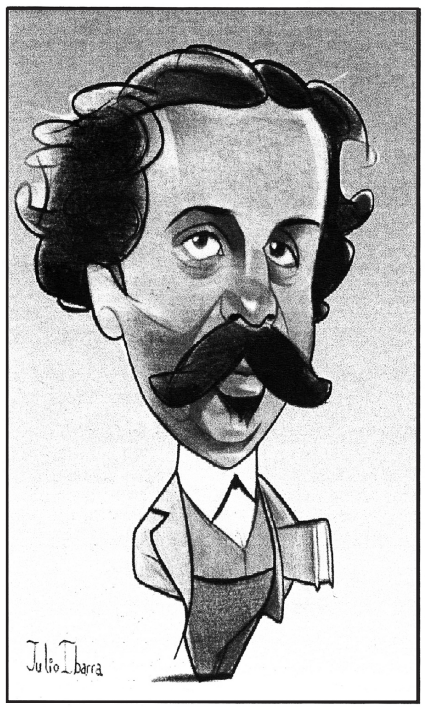
Dimpotrivă, cel de al doilea artist chinez a văzut în persoana scriitorului un ins cu mustăți foarte aplecate în jos și cu ochii larg deschiși, ca și cum s-ar mira de ceva ce nu se vede în cadru. Obrajii, ușor îmbujorați sugerează un caracter dârz și în egală măsură emotiv.

Amir Soghrati (Iran) a mizat efectul plastic pe cele două componente al chipului: părul bogat, revărsat de o parte și de alta a capului și mustățile – atât de mari și de stufoase încât ar putea fi, la o adică, asemănate cu două părți ale unei perii. În totul, chipul lui Odobescu este comparabil aci cu cel al unui afacerist arab, gata să pună la cale cine știe ce treabă negustorească.

Ian Baker din Marea Britanie a conceput un chip odobescian colțuros și aspru, parcă și puțin nervos, intrigat de cineva sau de ceva. El privește în față ca și cum ar fi nerăbdător să vadă ce și cum se mai întâmplă în preajma lui.

Pentru Osman Suroglu (Turcia) Odobescu nu este altceva decât un simplu bust aflat în capul unei coloane dorice, abia conturându-se într-un întuneric total (poate noaptea ?) – de unde și slaba trasare a chipului...

De departe, cel mai expresiv portret rămâne cel semnat de Julio Ibarra (Argentina), poate și pentru că este cel mai apropiat de „model”, adică de fotografia clasică, cea cu care ne-am obișnuit din edițiile operei celui imaginat grafic. Nu pot fi, însă, trecute aci cu vederea câteva „accente” pe care artistul le-a socotit a fi necesare: supradimensionarea ochilor și mai ales a mustăților, elemente menite să sublinieze, dacă mai era nevoie, prestigiul și personalitatea scriitorului.

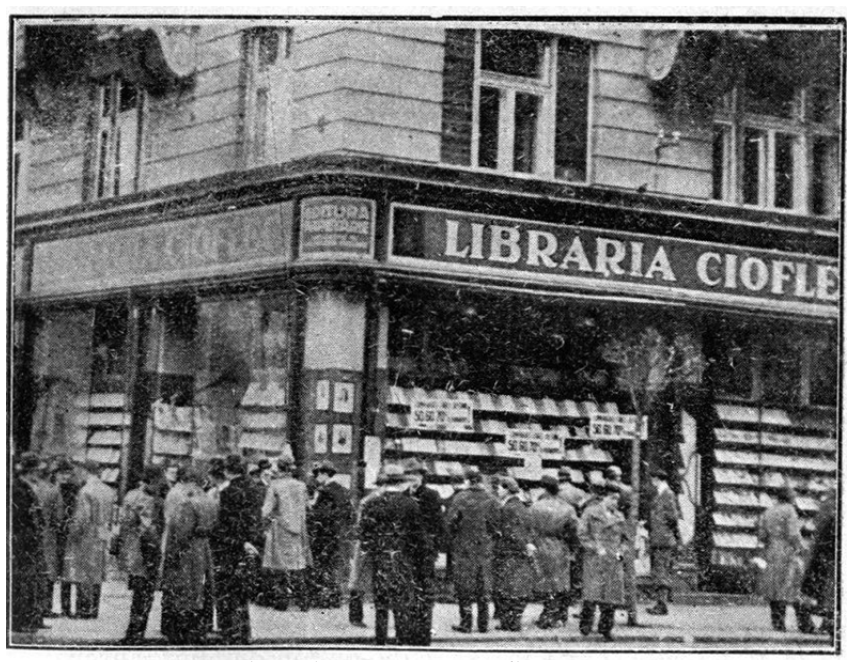
Alexandru Odobescu văzut de Julio Ibarra (Argentina)

Librăria Remus Cioflec – o redută românească

Luminița Cornea

Remus Cioflec (1897-1967) aparține familiei de intelectuali Cioflec din Araci, actualul județ Covasna, fiind văr primar cu scriitorul Romulus Cioflec (1882-1955) și cu filantropul și criticul de artă Virgil Cioflec (1874-1948). Puțin mai știm astăzi despre activitatea și valoarea operei acestor intelectuali. Înfăptuirile lor culturale meritorii, mai ales pentru epoca lor, s-au pierdut, oarecum, în negura vremurilor, dar meritul lor este important a fi cunoscut, a fi redescoperit, spre a lua aminte la faptele culturale contemporane nouă, spre a le privi dintr-o perspectivă istorică cu inedite descoperiri.

Cluj, Librăria Remus Cioflec în anii '30

În perioada interbelică, Remus Cioflec este cunoscut ca important editor. El a înființat editura ce-i poartă numele, Editura „Remus Cioflec", cu librărie, aflată, din 1928 până în 1940, chiar în centrul orașului Cluj-Napoca, în localul actualei Librării a Universității, în Piața Unirii.

În cel mai important oraș ardelean, Remus Cioflec a onorat, cu munca sa stăruitoare, neobosită și deosebit de rodnică, organismul difuzării cărții românești. A început ca modest și umil funcționar la Tipografia și Librăria „Ardealul" de la Cluj. A muncit fără întrerupere și cu răbdare de Sisif, timp de douăzeci de ani. În anul 1928, a reușit să deschidă o librărie, în apropiere de Universitatea Daciei Superioare, cea care a devenit Universitatea „Ferdinand I", iar astăzi este Universitatea „Babeș-Bolyai". Localul Librăriei „Remus Cioflec" ocupa în Cluj un loc central, în Piața Unirii, adică în chiar „buricul târgului". Avea o minunată perspectivă, cu fațada pe două străzi, pe colțul impunătoare clădiri care, la etaj, adăpostea sediul unor publicații culturale, iar astăzi, păstrând tradiția, se află, într-o ordine deplină: sediul Filiala Cluj a Uniunii Scriitorilor și sediile revistelor „Tribuna" și „Steaua".

Remus Cioflec a știut cum să-și organizeze munca și să-și implice familia întru ajutor. La casieria librăriei „făcea serviciul" propria-i soție, patronul era „cel dintâi dintre vânzători", alături de care se aflau cei trei băieți ai lui, care, cu timpul, și-au dezvoltat propriile afaceri în același domeniu, devenind, mai târziu, librari de seamă în diferite orașe din Transilvania.

Librăria „Remus Cioflec" îndeplinea în Cluj „un rost adânc și însemnat în viața spirituală de ieri a acestui centru de vibrație și freamăt autohton". Remus Cioflec a creat și susținut „o librărie cu un material cât se poate de bogat. A dăruit creatorilor literari o editură dintre cele mai moderne și a stat drept și dârz, ca o protestare energică", slujind idealurilor românești. El a dăruit Clujului, „alături de Cartea Românească, cea mai frumoasă și mai înviorătoare oază de popas spiritual."

Autorul articolului din care am citat mai sus (semnat cu inițiale: L.P.): *O redută românească – Librăria Remus Cioflec*, apărut în ziarul „Viața" (București, joi 7 august 1941, p. 2), consemnează informații revelatoare despre activitatea acestei librării din perioada ei clujeană. Fiind student la Cluj, în acea perioadă, el menționează că „de atâtea ori rătăceam cu ochii prin rafturile atât de bogate și de românești ale acestei librării, unde înlesnirile bănești pentru studențime erau atât de larg și de ușor dăruite de patron." De la același autor aflăm că, în Cluj, Remus Cioflec a răspândit, prin editura sa, „în condițiile cele mai avantajoase, cărți didactice la foarte multe școli primare, (...), oferind gratuit un număr mare de cărți copiilor săraci." În librăria „Remus Cioflec" de la Cluj „respiram aer curat din atmosferă românească."

În anul 1940, sosit la București ca refugiat din Cluj, cu o listă de creditori în valoare de 6.000.000 lei, cu o geantă și un pardesiu, Remus Cioflec nu se dă învins. A stăruit, a cerut și a reușit să instaleze pe fostul frontispiciu al librăriei Alcalay aceeași firmă pe care o avusese la Cluj. Astfel, la București, Librăria și Editura „Remus Cioflec" s-a aflat la parterul cunoscutului *Grad Hotel du Bulevard*, tot în centrul orașului, tot la intersecția a două străzi principale, de data aceasta din inima capitalei României, cu o perspectivă ce se impunea din depărtare. Patronul Remus Cioflec a continuat, în București, activitatea editorială și cea a librăriei a cărei vizibilitatea o impunea bucureștenilor.

Editura „Remus Cioflec" a rămas în istoria editorială românească. Cărți tipărite de această editură se mai găsesc astăzi puține. În câteva biblioteci și, mai mult, pe la anticariate. Romanul lui Romulus Cioflec, *Pe urmele destinului – o goană în jur de sine însuși*, a apărut la Editura „Remus Cioflec", în anul 1943, în două masive volume. Pe lângă literatură română, editura a tipărit importante cărți ale literaturii universale, cele mai multe traduse pentru prima dată în românește; menționăm câteva titluri: A. J. Croning, *Castelul pălărierului*, traducere de Jul. Giurgea (1941); Francis Stuart, *Stăpânul din Baravore*, roman, traducere de Josefina Schiefer (1943); Pearl S. Bruck, *Dinții balaurului*, traducere de Jul. Giurgea (1944); W. Somerset Maugham, *Spre ziuă*, traducere de Jul. Giurgea (1946); W. Somerset Maugham, *Tăiș de briciu*, traducere de Jul. Giurgea (1946); Pearl S. Bruck, *Vânt de Răsărit, Vânt de la Apus*, traducere de Jul. Giurgea (f.a.).

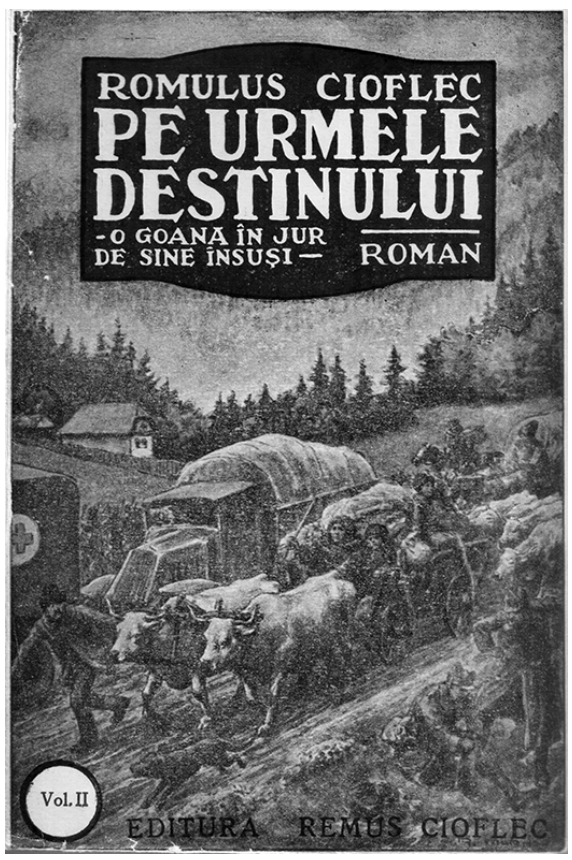
Librăria Remus Cioflec din București

Librăria Remus Cioflec din București

Și în București, ca și în Cluj, Librăria și Editura „Remus Cioflec" se impune ca o adevărată redută românească, care publică cărți ale autorilor români, dar are și o veritabilă deschidere spre literatura universală. Meritul este în totalitate al omului de cultură Remus Cioflec.

Totuși, timpul n-a avut răbdare. Timpul sau vremurile vitrege ! Naționalizarea, impusă de comuniști, nu a ocolit Librăria și Editura „Remus Cioflec". A devenit istorie.

Nicolae Scurtu

Vasile Militaru și contemporanii săi

Un poet, prozator, publicist și memorialist, din cei mai cunoscuți, cândva, este și Vasile Militaru (n. 21 septembrie 1885, Dobreni-Câmpurelu, jud. Giurgiu – m. 8 iulie 1959, în închisoarea Ocnele Mari, jud. Vâlcea) care, încă, nu a fost *restituit*, cum se cuvine, de unii cercetători și istorici literari.

Vasile Militaru - portret din anii ′30

Poezia sa, eminamente patriotică, socială și cu unele accente naționaliste, a fost citită, recenzată și apreciată de o parte a criticii și istoriei literare.

Posteritatea acestui scriitor, deloc de neglijat, a fost și încă este necruțătoare cu imaginile și viziunile poetului giurgiuvean.

În epocă s-a bucurat de susținerea și aprecierea lui Duiliu Zamfirescu, Barbu Delavrancea, Nicolae Iorga, Alexandru Vlahuță, Titu Maiorescu și, firește, a altora.

Istoricul literar și memorialistul Nicolae Petrașcu i-a oferit, cu generozitate, paginile revistei sale, *Literatură și artă română*, în care a publicat un apreciabil număr de poezii, peste patruzeci, și o schiță.

Într-un moment de întârziere a apariției revistei lui Nicolae Petrașcu, Vasile Militaru se îndreaptă spre Nicolae Iorga solicitând să publice în paginile revistei *Neamul românesc literar*[1], publicație coordonată integral de marele istoric.

*

București, 19 iunie 1909
Str[ada] Popa Tatu, nr. 1 Bis

Stimate domnule profesor,

Vă trimit versurile de față pentru paginile *Neamului românesc literar*, bineînțeles dacă ele corespund normei – „Exprimarea sinceră a sufletului românesc în forme de adevăr”, cu care d[umnea]v[oastră] încheiați articolul – „Cuvânt înainte” din n[umă]r[ul] 1.

Nu știu dacă vă sunt cunoscut, căci tot ce am scris am publicat într-o revistă prea puțin răspândită sau mai bine zis citită.

E vorba de revista *Literatură și artă română* a d[omnu]lui Nicolae Petrașcu.

Numita revistă, însă, ne mai apărând de vreo trei luni de zile, ceea ce mă îndreptățește să cred că nu va mai apărea niciodată, deși mi se spune contrariu, de la sine cată să-mi aleg altă gazdă.

V-am ales pe d[umnea]v[oastră] și am făcut, desigur, o frumoasă alegere, rămâne acum să vă întreb: „Bucuroși de oaspeți” ?

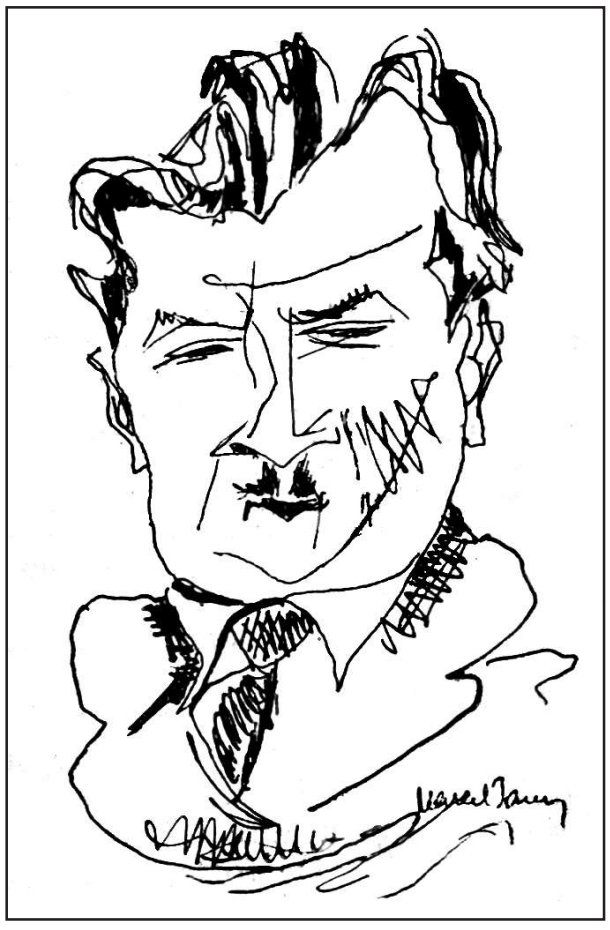
Primiți, vă rog, cele mai distinse salutări,
V[asile] Militaru

Notă: Originalul acestei epistole inedite se află la Biblioteca Academiei Române. *Corespondență primită de N. Iorga. Volumul 141, f. 133-134.*

O epistolă necunoscută a lui Mircea Dem. Rădulescu

Biografia și bibliografia poetului, dramaturgului, publicistului, traducătorului și memorialistului Mircea Dem. Rădulescu (n. 21 iulie 1889, Giurgiu, jud. Vlașca – m. 6 iulie 1946, București), continuă să surprindă și să intereseze prin informațiile și notele inedite ce se întâlnesc în astfel de materiale ce aparțin *paraliteraturii* și nu numai.

Remarcabile sunt epistolele pe care le-a trimis lui N. Iorga, E. Lovinescu, G. Ibrăileanu, Luca Morariu, Perpessicius, I. Valerian,

Mircea Dem. Rădulescu

Pompiliu Constantinescu, Constantin Șăineanu și altora.

O epistolă, recent identificată, o trimite lui Nicolae Iorga, care, în anul 1908, îi recenzează[2] o baladă publicată în revista *Sămănătorul*.

Impresionat de aprecierile lui N. Iorga, după un an, în 1909, poetul Mircea Dem. Rădulescu îi mulțumește și îi trimite o altă baladă[3] cu subiect din istoria națională, solicitându-i directorului ziarului *Neamul românesc* să o publice, dacă îndeplinește condițiile necesare.

E necesar să amintesc că N. Iorga îl menționează pe poetul și dramaturgul Mircea Dem. Rădulescu și în alte microrecenzii și în *Istoria literaturii sale*.

Nicolae Iorga aprecia latura patriotică, morală și vibrantă a operei poetului giurgiuvean, atât de sensibil la seismele istoriei.

*

București, 14 februarie [1]909

Domnule Iorga,

Deși e multă vreme de când ați publicat în *Neamul românesc*, anul 3, nr. 110 din 14 septembrie 1908, o notiță mică, însă de mare importanță pentru mine, asupra unei balade ale mele publicată în *Sămănătorul*, totuș[i] am ținut să vă mulțumesc, cam târziu, la binevoitoarea d[umnea]voastră apreciere.

Voiam să vă mulțumesc nu cu vorba, ci cu fapta și în această considerație vă trimit această modestă lucrare ca un semn de adâncă recunoștință.

Ea face parte dintr-un ciclu de balade cu subiecte din istoria noastră națională, pe care am de gând să le scriu, după chipul baladelor nordice, scurte, cu dialog și acțiune dramatică.

Dacă îndeplinește condițiunile de publicitate, vă rog a-i face loc în revista d[umnea]voastră.

Primiți respectuoase salutări,
Mircea Dem. Rădulescu

Notă: Originalul acestei epistole inedite se află la Biblioteca Academiei Române. *Corespondență primită de N. Iorga. Volumul 138,* f. 93[r].

Însemnări despre tânărul eseist Emil Gulian

Biografia dar mai ales bibliografia poetului, prozatorului, eseistului și excelentului traducător Emil Gulian (n. 15 mai 1907, Giurgiu – m. 20 noiembrie 1942) au fost cercetate și studiate, cu o reală voluptate, de istoricul literar Emil Talianu (n. 4 august 1946), care a identificat în opera sa antumă și postumă pagini de o rară frumusețe artistică.

Se știe, cu exactitate, că tânărul Emil Gulian, încă din timpul studiilor liceale, a publicat în revista *Sufletul nostru* și, apoi, în *Lanuri*, precum, ceva mai târziu, și în revista *Licurici* un număr apreciabil de poezii, proză, traduceri, cronici literare și microrecenzii.

Un eseu care a suscitat atenție opiniei publice prin maturitatea și justețea ideilor ce le conține este, fără îndoială, și *Revistele și literatura*[4], în care face câteva disocieri între cărți și reviste, accentuând pe rolul fundamental al presei în formarea unei literaturi trainice.

Tânărul, foarte tânărul eseist, de numai șaptesprezece ani, identifică și insistă, cu un spirit critic format, asupra *revistelor*, care, de fapt, pregătesc literatura, de o reală calitate estetică, a unei națiuni.

În acest eseu, Emil Gulian radiografiază presa literară și nonliterară a anului 1924 și nu numai, relevând talentul și nontalentul gazetarilor prezenți în coloanele revistelor.

Autorul consideră, fără echivoc, că marii prozatori și-au făcut ucenicia literară în presa locală sau în cea din orașele importante ale țării.

Distincția esențială pe care o evidențiază Emil Gulian este între literatura și nonliteratura din paginile revistelor ce apar într-un anume moment.

*

Revistele și literatura

Dacă de obicei cartea de literatură bună nu pătrunde ușor în marele public, nu tot așa se întâmplă cu revistele. Ele sunt cu mult mai accesibile – deși nu îndeajuns prețuite – pentru că sunt mai ușor de citit și mai variate.

De aceea, ele devin importante opere de propagandă estetică, chiar în rândurile micilor burghezi, care fără să vrea, își însușesc puțină artă în timpul citirii unei pagini de revistă făcându-și siesta sau întrebuințând-o cu succes contra insomniei chiar dacă n-o socotesc superioară unei fripturi la grătar.

Cu cartea ar fi fost mai greu. Și apoi cartea te pune în legătură cu literatura unui singur scriitor, pe când revista, prin caracterul ei colectiv, întreține legătura între cititor și o întreagă grupare de mai multe forțe, o întreagă literatură, trecută prin purgatoriul – relativ – al coșului redacției respective.

Nu vorbim de acele publicații detestabile care înfloresc triumfătoare pe toate chioșcurile de ziare în multicolore aspecte și ascund, cu îndrăzneața și facila lor apariție, revistele care luptă cu sărăcia și cu publicul și abia îndrăznesc să se răărească umile, din luxurianta producție de pornografii. Ele n-au nici măcar meritul salvator, că sunt de spirit ! Acest fel de atentate la pudoarea publicului și la răbdarea bietei hârtii creată pentru alte cerințe superioare, nu numai că sunt antiestetice, dar sunt și antimorale.

Adevăratele reviste, de la cele de popularizare până la ale celui mai rafinat estetism închinate câtorva inițiați, duc flamura cuvântului bun cu mândrie și răspândesc harnice arta purificatoare de suflete și de caractere.

Revistele sunt și inițiatoare în literatură, prin faptul că au un conținut variat și mai ales prin una din părțile lor primordiale – poate cea mai de seamă, care le deosebește de cărți: partea cronicelor. Ele oglindesc întreaga viață culturală și discută diferite chestiuni absolut la ordinea zilei. În ele se recenzează cărți, se ciocnesc idei polemizând, se întrețin legături cu alte literaturi – lucru de mare importanță –, se întrețin legături continue între literatura și cultura prezentă și cele trecute – iarăși foarte important –, cu ajutorul monografiilor, analizelor critice, comentariilor, studiilor, etc.

Această foarte principală parte a revistelor, trebuie să conțină nota actualității. Revistele bune trebuie să fie expresia lumii contemporane lor. Trebuie să închidă între scoarțele lor, literatura proprie zilelor în care trăiesc. O revistă care se poate citi cu același interes și fără nici un inconvenient și acum, și peste patru luni, nu este o revistă bună. Poate fi o antologie, o carte, în nici un caz o revistă bună, care trebuie să aibă neapărat această importantă caracteristică.

Numai astfel va avea pentru mai târziu un foarte însemnat rol documentar în istoria literaturii, și pentru prezent, o rațiune de a fi.

*

(continuare în pag. 11)

(urmare din pagina 10)

Prin această parte documentară – toată de natură critică – în primul rând, ca și prin însăși cuprinsul lor, revistele au față de literatură același rol ca și critica. Și pentru că din polemicile dezbătute, a triumfat părerea că critica dă directive își creează literatură, și nu este o operație de concluzii, același rol îl vor avea și revistele.

În afară de critica cronicilor, chiar partea pur literară îndeplinește acest rol, prin caracterul ei propriu, care ilustrează anumite principii conducătoare – existente aproape totdeauna în gruparea din jurul fiecărei reviste –, prin prisma cărora sunt alese lucrările de publicat. Astfel posibilitățile creatoare ale criticii se afirmă și aci, căci – născându-se adesea numai pentru aceasta – revistele vor putea purta steagul unui nou crez literar, pe care vor căuta să-l introducă, să-I dezvolte și să-l împământenească.

Și aceasta este foarte important pentru dezvoltarea normală a unei literaturi. În măsura în care o literatură se naște din conflictul marilor idei, revistele au rolul de a pregăti aceste idei care iscă discuții și din care mai târziu se vor preciza drumuri.

Însă – a demonstrat-o d[omnul] Ion Sân-Giorgiu: – literaturile unor anumite epoci, sunt în primul rând în funcție de anumite talente dominatoare. Conflictele între marile idei nu fac decât să ajute aceste talente, care după ce s-au ridicat, leagă împrejurul lor prin puternica lor personalitate, o întreagă generație de scriitori – sateliți, care condusă de aceleași avânturi – aceasta nu însemnează imitație – creează o întreagă literatură.

Pe acești scriitori sunt datoare revistele să-i releveze. Ei nu se pot împământeni în gustul publicului numai prin volume. În modul acesta volumele rămân de obicei uitate și prăfuite în vreun colț de vitrină. Scriitorii trebuiesc mai întâi cunoscuți din reviste. Ele le întind cea mai folositoare mână de ajutor. Și apoi mai ușor și mai bine se perfecționează un scriitor lucrând la o revistă, decât publicând numai volume. În jurul unei reviste mari – din cele de directive – în plin mijlocul mișcării literare, susținut de aceasta mișcare, scriitorul lucrează împreună cu alții dând naștere cu toții unei literaturi unitare și fiind astfel feriți să-și disperseze forțele, pornind fiecare pe drumul său cu vederi unilaterale. Se pot forma drumuri diametral opuse.

Revistele sunt un continuu îndreptar și acesta e necesar pentru că o literatură trebuie să aibă totdeauna norme de conducere.

Prin nota lor pronunțat critică revistele vor doborî de asemenea pseudotalentele lăsând drum liber numai adevăratelor talente demne să lucreze pentru opera măreață a formării unei literaturi.

Prin unitățile de forțe pe care le realizează în slujba unui ideal, prin directivele pe care le dau, prin continuile legături pe care le încheagă unde e nevoie, statornicind echilibrul necesar dezvoltării normale ale unei literaturi, revistele au un important loc în suportul trainic pe care se sprijină literaturile în veșnica năzuire spre tot mai frumos și tot mai bine.

Emil Gulian

[1] N. Iorga nu acceptă colaborarea poetului Vasile Militaru la revista *Neamul românesc literar*.

[2] „Frumoase versuri de baladă, pe un fond încă naiv, tipărește în *Sămănătorul* un tânăr, Mircea D. Rădulescu", *Neamul românesc*, 3, nr. 110, 14 septembrie 1908, p. 1748. (*Critica literară și culturală. Reviste*)

[3] N. Iorga nu dă curs solicitării poetului Mircea Dem. Rădulescu.

[4] Emil Gulian, *Revistele și literatura*, în *Lanuri*, 1, nr, 5-7, iulie-septembrie 1924, p. 21-23. (*Cronică literară*).

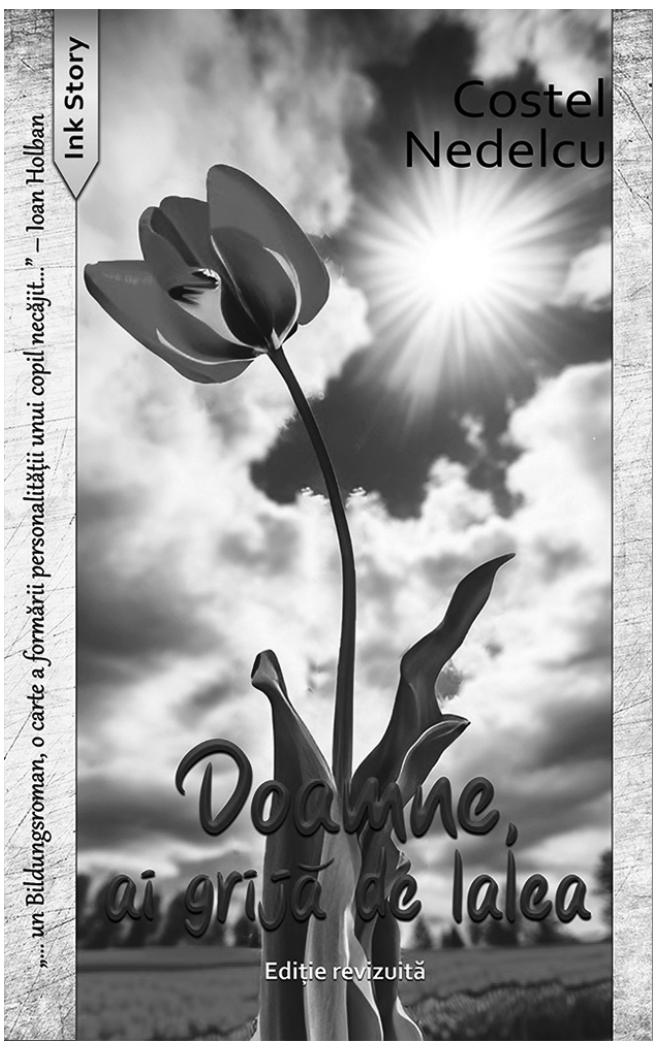
Călătorie printre petalele lalelei

Răzvan NICULA

De-a lungul timpului, florile au fost privite ca simboluri universale ale frumuseții, fragilității și efemerității. Fiecare floare poartă o semnificație specifică, o poveste care reflectă trăirile umane sau schimbările din istorie. Laleaua, de exemplu, este asociată nu doar cu frumusețea rară și perfecțiunea formală, dar și cu bogăția, efemeritatea și fascinația ce poate deveni obsesivă. Poate nu degeaba spunea Goethe, subliniind conexiunea indestructibilă între estetică și spiritualitate, că „dorința pentru frumusețe întruchipată este întotdeauna un reflex al spiritului uman".

În noul său roman, *Doamne, ai grijă de lalea* (Editura Ink Story, 2023), Costel Nedelcu își invită cititorii într-o călătorie plină de introspecție și nostalgie. Acest *bildungsroman* oferă o radiografie atent documentată a unei epoci tumultuoase, având în centru figura unui protagonist care construiește, din cotloanele amintirilor sale, o punte între trecut și prezent, individualitate și comunitate. Autorul combină o autobiografie liricizată cu analiza socio-politică, conferind textului o aură de document istoric și emoție literară. Sub pretextul unei autobiografii cerute pentru admiterea la doctorat, Costin Vlahu, personajul principal, își rememorează întreaga viață, începând din vremea copilăriei idilico-rurale de pe meleagurile Bărăganului până în anii de formare ai tânărului care, obligat să înfrunte provocările birocrației comuniste, ajunge universitar. Pe măsură ce Costin Vlahu explorează straturi tot mai adânci ale amintirilor, fiecare capitol al cărții pare să poarte nu numai o poveste ci și o întrebare filosofică despre libertate: suntem liberi să creștem în mod natural sau suntem doar niște flori aranjate în vitrinele memoriei colective ?

Frazele elaborate, care pendulează între documentar și lirism, reușesc să transpună cititorul în mijlocul unor realități istorice dure: destinul colectiv al unei Românii postbelice, deportările, căutarea unui trai mai bun între Basarabia și Bărăgan, regimul dictatorial comunist. Descriind ritualuri și personaje memorabile din satul de altădată, autorul conturează nu doar o lume dispărută, ci și condamnă, cu amară ironie, decadența societății contemporane. Astfel, volumul devine nu doar o cronică a copilăriei idilice și a maturității pline de constrângeri, ci și o reflecție filosofică asupra condiției umane. Prin luptele personale ale protagonistului în fața unor sisteme socio-politice oprimante, autorul sugerează că libertatea și adevărul interior nu sunt doar idealuri estetice, ci necesitate psihologică pentru supraviețuire. Mai mult, tribulațiile lui Costel Nedelcu, raționările sale, transformă amintirile personale în mesaje universale despre fragilitatea adevărului și lupta cu artificialitatea istoriei. „Arta cuprinde adevărul și, odată cuprins în ea, nu îl mai poate modifica nimeni. Artistul nu se poate minți pe el însuși, pentru că opera i-ar pieri", postulează autorul pe marginea creației artistice, căutând, într-una din dimensiunile esențiale ale romanului, ca fiecare amintire transformată în cuvânt să devină un fragment de adevăr imun la capriciile reinterpretărilor istorice. Demers, însă, care demască un soi de inocență ce face uitat faptul că relația inalterabilă dintre artă și adevăr contrastează cu istoria despre care Winston Churchill perora pragmatic: „Istoria va fi amabilă cu mine, pentru că intenționez să o scriu eu însumi". Citit în această cheie, romanul pune pe umerii cititorului sarcina grea de-a reflecta la conflictul dintre amintirile sincere și reprezentarea manipulată a trecutului, întrucât în timp ce arta conservă intact un adevăr personal, istoria, scrisă adesea de învingători, poate deveni o formă subtilă de minciună. Problematizarea merge chiar mai departe, atingând sfera traiului în context social. Inspirându-se din perspective

sociologice, autorul ridică întrebări despre ce înseamnă autenticitatea într-o lume în care conformismul poate aduce beneficii înșelătoare, practice dar golite de esență. Reflecțiile personajului despre cum se scriu biografiile în context birocratic par că transcend experiența individuală, subliniind absurditatea unui sistem capabil să distorsioneze adevărul până la negare.

Pe de altă parte, abordările psihologice cuprinse în paginile romanului se concentrează pe identitatea de sine a protagonistului. Acest element este strâns legat de tema dualității între determinism și libertate. Costin Vlahu este pus adesea în fața dilemei de a accepta sau de a respinge regulile impuse de mediul său social, o dezbatere care aduce în prim-plan conceptul de liber arbitru. Încercarea de a descoperi un echilibru între conformism și autenticitate îi permite autorului să dezvolte un portret profund al unui om prins între presiunile externe și dorințele sale intime. Această temă atinge, de asemenea, domeniul filosofiei moralei. Alegerea de a scrie adevăruri incomode în autobiografia sa, cu riscul de a nu fi acceptat în sistemul doctoratelor, reprezintă o formă de rezistență împotriva unui sistem care transformă biografiile personale în simple exerciții de propagandă. Este vorba despre actul de a fi sincer cu sine, pe care Socrate l-ar fi considerat condiția *sine qua non* pentru o viață bună, dar care aici devine un act revoluționar. De asemenea, pe un alt palier psihologic, nostalgia este prezentată atât ca refugiu, cât și ca barieră. Privirea melancolică asupra trecutului îmbogățește experiența umană, dar poate, totodată, să închidă protagonistul într-un cerc repetitiv de idealizare a unui timp care nu mai poate fi recuperat. Această ambivalență a memoriei este emblematică pentru înțelegerea traumei colective și individuale. Amintirile lui Costin Vlahu sunt pline de fragmente poetice, dar și de momente de umbră, sugerând că nostalgia este un refugiu la fel de mult pe cât este o capcană. Acest aspect contrastează cu discursul existențial care încearcă să formuleze sensuri în pofida haosului din jur, ceea ce ne aduce în prezența unei alinieri la concepțiile unor gânditori precum Kierkegaard sau Camus, ideea „nevoii de sens" fiind inserată discret prin gândurile și dialogurile personajului.

Din perspectivă sociologică, romanul evidențiază puterea comunității ca entitate formată din povești colective. Fiecare personaj contribuie la construirea unei cronici complexe a locurilor și vremurilor. Învățătorul satului nu este doar un pedagog, ci o punte între trecut și viitor, între valorile arhaice și aspirațiile moderne. În mod similar, bunicii protagonistului servesc ca depozitari ai tradițiilor, amintind de rolul vital al vârstnicilor în menținerea identității culturale. Aceste relații între generații stârnesc reflecții asupra interdependenței sociale, un subiect frecvent explorat în operele lui Durkheim sau Bourdieu. Astfel, volumul se arată ca un dens tărâm al reflecțiilor, invitând cititorul să descopere nu doar povestea unei vieți, ci și poveștile mai subtile întruchipate de memorie și realitate. Costel Nedelcu folosește lirismul ca pe un fir conductor pentru a lega aceste elemente disparate într-un tablou autentic și relevant. Dincolo de povestea personală a lui Costin Vlahu, romanul *Doamne, ai grijă de lalea* este o chemare la reflecție asupra sensului vieții, a moralei și al efectului neîndurător al istoriei asupra destinelor individuale. Autorul nu idealizează, nici nu condamnă explicit; în schimb, lansează un apel către memorie și introspecție: în definitiv, „un om cu amintiri este un om viu".

ETNO-LOG

Satul unde toate ni-s sfinte

Ioana-Ruxandra Fruntelată

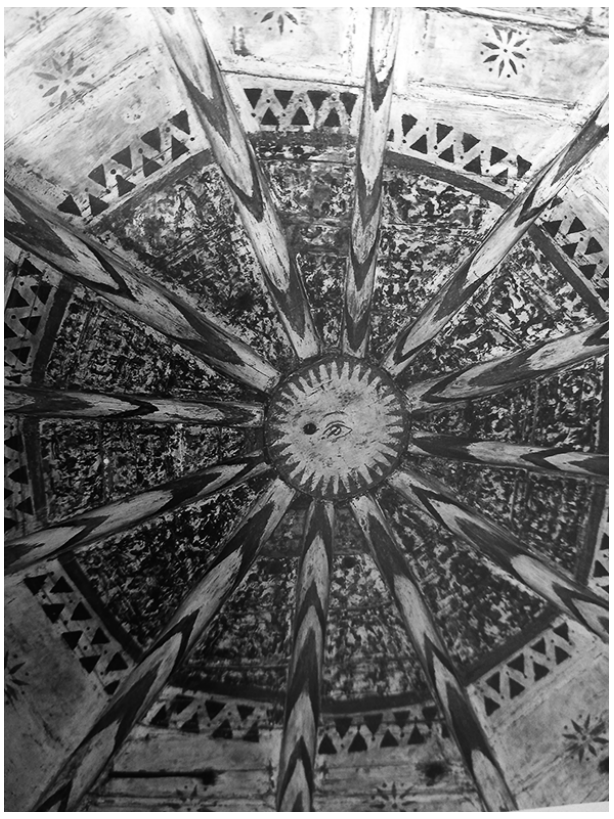
Am preluat o parte din versul bacovian, „Și toate din casă mi-s sfinte”, pentru a exprima emoția intrării într-un timp-spațiu familiar și alinător, acel timp al veșniciei care curge, odată cu lumina, din sufletul satului. În mod miraculos, de-a lungul celor 89 de ani împliniți în primăvara anului 2025, Muzeul Național al Satului „Dimitrie Gusti” din București a păstrat vie frumusețea și căldura lumii rurale românești.

Am avut ocazia să intru din nou în muzeu la începutul lunii mai, împreună cu doamna Gabriele Alex, profesoară la Universitatea Karls Eberhard din Tübingen, Germania și cu un grup de studenți de la mai multe universități europene, în cadrul unui proiect internațional (Programul CIVIS de mobilitate hibridă – CIVIS BIP, denumit *Social Sciences Going Public – Research and Practice with, in and for the Society. Study local urban culture and museums in multi-ethnic and multicultural settings*, coordonat de Conf. univ. dr. Adrian Stoicescu, Universitatea din București, https://civis.eu/en/learn/civis-courses/social-sciences-going-public-research-and-practice-with-in-and-for-the-society-1). Am fost primiți cu ospitalitatea degajată caracteristică unei instituții obișnuite să întâmpine fețe regale, să găzduiască expoziții ale ambasadelor și să organizeze permanent activități de educație și promovare a culturii tradiționale în țară și în afara ei. Muzeul Satului, cum i se spune cel mai adesea, aflat sub înaltul patronaj al Majestății Sale Margareta, Custodele Coroanei Române, are un dinamism și o vizibilitate ce se datorează în prezent unui manager de excepție, doamna conf. univ. dr. Paulina Popoiu, și echipei de specialiști pasionați pe care și-a format-o. Dr. Georgiana Onoiu, director interimar al Direcției Muzeologie. Cercetare-dezvoltare colecții de patrimoniu cultural mobil și dr. Gabriel-Cătălin Stoian, muzeograf IA, sunt cei care i-au inițiat pe studenții noștri în atmosfera unică a muzeului.

Ca totdeauna, umblând printre casele adunate laolaltă datorită visului lui Dimitrie Gusti de a contribui, prin cunoaștere și acțiune socială, la dezvoltarea armonioasă a satului românesc și a țării întregite după Marea Unire din 1918, ritmurile timpului s-au schimbat. Piatra, lemnul, lutul și pânza ne purtau spre veacuri trecute și vorbeau, peste capetele noastre, cu arborii și florile din grădinile caselor țărănești, cu trilurile păsărilor, cu razele soarelui și cumințenia cerului albastru. „Iată o casă care parcă e din insulele Ciclade”, s-a mirat un student din Grecia la vederea casei bistrițene „albastre” donate de Preasfințitul Părinte Macarie Drăgoi. Pereții îmbrăcați în trei registre de țesături (peretare, zăvezi și adămăști) ai casei sovejene unde a copilărit Simion Mehedinți au impresionat pe toată lumea. La fel de impresionantă a fost și o locuință de cu totul alt tip, bordeiul lui Ștefan Stanciu din Drăghiceni, județul Olt, vegheat de cosoroabele cioplite în forme de capete de cai.

Am salutat cu bucurie casa de apicultori din Cut, județul Alba, care a aparținut familiei etnologului prof. univ. dr. Ilie Moise și adăpostește chiar și casete înregistrate de el în cercetările de teren. Peste tot, vizitatorii așteptau la rând pentru a intra într-una sau alta dintre case, vorbind în toate limbile pământului, fotografiind, zâmbind și minunându-se.

La finalul călătoriei, ne-am îndreptat spre una din splendidele comori ale acestui muzeu ce și-a

Calota pronaosului Bisericii din Răpciuni după restaurare, fotografie din volumul ”Biserica salvată din lac”, coord. Ana Bârcă

asumat misiunea de a salva de la pieire martori exemplari ai civilizației locuirii rurale din tot spațiul românesc. Poate că nu întâmplător, Muzeul Satului se află în mijlocul unui oraș vechi și frumos în care, de multe ori, case de patrimoniu se prăbușesc și dispar din jurul nostru, lăsând un gol ireparabil. Așadar, am mers către biserica din Răpciuni, jud. Neamț, salvată din apele lacului de acumulare amenajat pentru hidrocentrala de la Bicaz.

Aflăm despre povestea bisericii din Răpciuni din albumul *Biserica salvată din lac*, coordonat de Ana Bârcă (Muzeul Național al Satului „Dimitrie Gusti”, București, 2010) și elaborat, alături de coordonatoare, de Ala Movileanu, arh. Niels Auner și restaurator Dorin Handrea, cu fotografii color realizate de Ana Bârcă, Dan Dinescu, Cristian Nanu și Dorin Handrea și fotografii alb-negru din arhiva Muzeului Național al Satului „Dimitrie Gusti” și arhiva Teoctist Galinescu din Chiriței (Neamț). Versiunea în limba engleză a textului îi aparține Ralucăi Ionică.

Urma ca o serie de sate să fie înghițite de ape iar populația, strămutată cu tot cu morții ei, căci satul, după cum se știe, are rădăcini în „lumea de dincolo”. Din anul 1954, ca urmare a legiferării construirii sistemului hidroenergetic de pe valea Bistriței, se constituise, prin hotărâre a prezidiului Academiei Române, „Grupul de cercetări complexe Bicaz”, o echipă de cercetare interdisciplinară „de urgență”. Tot în acea perioadă, Muzeul Satului desfășura o serie de cercetări în Moldova, în vederea lărgirii colecției sale de monumente dedicate acestei zone. Cunoscând valoarea bisericii din satul Răpciuni, com. Hangu, cea mai veche din microzona Bicaz păstrată în forma originară și cea mai evoluată din punct de vedere arhitectural și decorativ, directorul de atunci, Gheorghe Focșa, a semnat documentele necesare pentru ca monumentul, donat de Mitropolia Moldovei din Iași să fie demontat și remontat în Muzeul Satului.

„Demontarea bisericii a fost făcută cu meșteri dulgheri locali, care au și reconstruit-o în muzeu. Numele lor figurează în actele contabile aferente anului 1958. Aceștia au fost: Ursu Vasile, Borșa Ion, Bocancea Gheorghe, Bocancea Ion, Târșa Gheorghe, Bonteanu Gheorghe, Chiorbeja Grigore, Roștioru Nicolae” (*Biserica salvată din lac...*, *op. cit.*, p. 5-6).

Biserica de lemn din Răpciuni, cu hramul „Sfinților Voievozi Mihail și Gavril”, datează cu siguranță din anul 1773, din timpul domniei lui Grigore Ghica, după cum dovedesc inscripțiile crestate în lemn pe grinzile de deasupra intrării în pridvor și în pronaos. Se înalță pe fundalul muntelui Ceahlău, aproape de râul Bistrița. Construită manual, din lemn de molid, biserica uimește prima dată prin bolțile ei peste pronaos și naos, care atrag atenția asupra măiestriei constructorilor: „Calote de plan poligonal, din fâșii curbe cu nervuri aparente, așezate pe mici console profilate și decorate prin cioplire, ce se întâlnesc într-o cheie de boltă, care este sub forma unei rozete de lemn sculptate, structurează spațiul interior într-o compoziție volumetrică particulară și nebănuită din exterior” (*Biserica salvată din lac...*, *op. cit.*, p. 35).

Încheieturile lemnului, discrete și ornamentale, crucile, funiile răsucite și rozetele cioplite cu perfect echilibru și delicatețe, culorile armonizate, cristelnița scobită într-un trunchi mare de copac, catapeteasma sculptată din care icoanele (se pare, operă a unuia dintre cei mai buni zugravi locali de la finalul sec. al XVIII-lea, Gheorghe Zugravul) fac parte integrantă, pictura murală aproape invizibilă din cauza depunerilor și degradărilor inerente, toate acestea au fost restaurate cu profesionalism și infinită răbdare de către o echipă specializată, printr-un proiect derulat în anul 2007.

„Incredibil”, murmura colega de la universitatea germană, fotografiind toate detaliile din acel spațiu atât de mic în comparație cu acela al catedralelor occidentale, dar demonstrând o artă desăvârșită a lucrării lemnului îmbinată cu prezentarea unui program iconografic complet și expresiv, purtând ochiul de la Judecata de Apoi până la Liturghia Îngerească.

„Este un muzeu viu, dar e prea curat”, au remarcat studenții din alte țări, la discuția care a urmat. Cum să explici ? Mi-am adus aminte că am văzut cândva în Maramureș o biserică din lemn unde nu se mai slujea de mult. Rămăsese în afara satului, pierdută într-un crâng, dar era curată ca un pahar, cu icoane ocrotite de ștergare frumoase și albe. Oamenii o țineau așa pentru că le era sfântă, cum sfinte ne sunt locurile unde am crescut și satul-muzeu din inima Bucureștilor.

Afinități elective
A. Gh. Olteanu – Iordan Datcu

Nicolae Constantinescu

Conceptul de „afinități elective” a fost pus în circulație de Johann Wolfgang van Goethe în lucrarea sa *Wahlverwandtschaften* (1809) prin care acesta era definit ca „o tendință a oamenilor de a avea preferințe și atracții afective față de anumite persoane sau lucruri” (Wikipedia), calitate pe care o regăsim fără dificultate în relația amical-profesională dintre Iordan Datcu (n. 1933, Băcălești, Teleorman) și A. Gh. Olteanu (9 iunie 1939, Mireș, jud. Prahova – 22 martie 2023, București).

Cei doi, absolvenți ai Filologiei bucureștene, folcloriști, etnologi, comentatori literari, editori, fac pate din două generații distincte, Iordan Datcu, „patriarhul” folcloristicii românești, a debutat, ca editor, cu *Miorița. Balade populare românești*, EPL, 1966, exact anul în care A. Gh. Olteanu devenea profesor la Colegiul „Dimitrie Cantemir” din București, debutând cu un studiu despre *Monastirea Argeșului* în revista „Limba și literatura română” în 1972, fiecare, cum se vede, preocupat de valorificarea, prin interpretare, a celor două mituri fundamentale ale culturii românești.

Primul, editor prestigios, s-a impus ca autor al unui *Dicționar al folcloriștilor. Folclorul literar românesc*, 1979, în colaborare cu Sabina Cornelia Stroescu, urmat de *Dicționarul folcloriștilor II Folclorul muzical, coregrafic și literar românesc*, Editura Litera, 1983, și *Dicționarul etnologilor români. Autori. Publicații periodice. Instituții. Mari colecții. Bibliografie. Cronologie,* Ediția a III-a, revăzută și mult adăugită, Editura Saeculum I.O., București, 2006, 983 p.

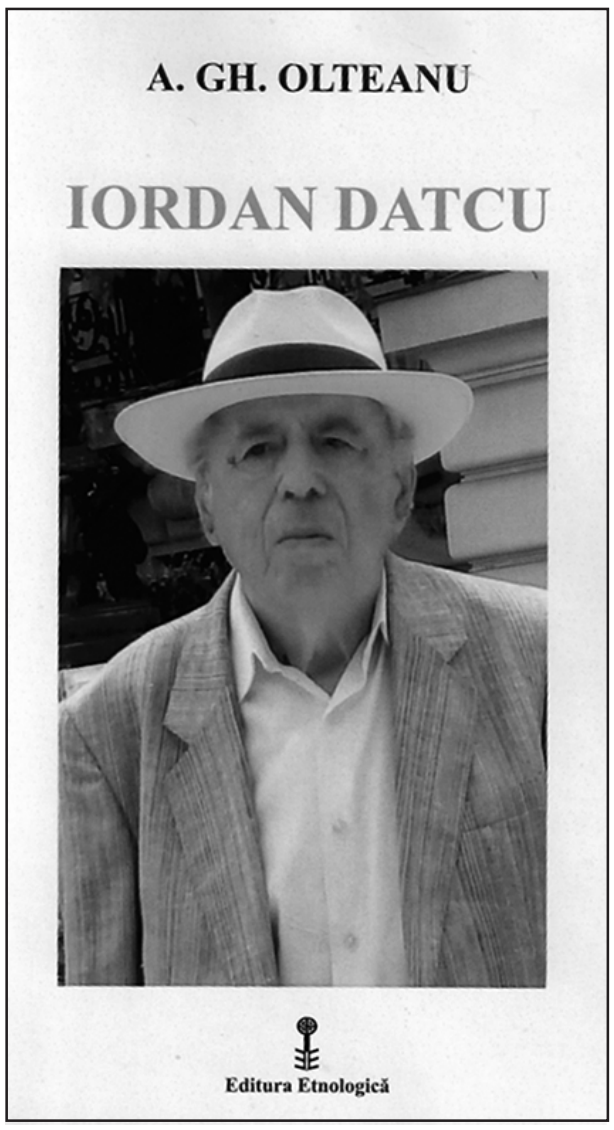
Al doilea a fost, pentru un timp, asistent universitar în colectivul de folclor al profesorului Mihai Pop, de la Facultatea de Limba și Literatura Română de la Universitatea din București, apoi profesor de liceu, inspector școlar, dedicat profesiei și scrisului, în egală măsură, comentator sagace al operelor literare din folclor și literatura „de autor”.

Obține titlul de doctor în filologie cu teza *Retorica liricii populare* (1977), sub conducerea prof. univ. dr. doc. Mihai Pop, lucrare publicată câțiva ani mai târziu ca *Structurile retorice ale liricii orale*, Craiova, Scrisul Românesc, 1985, despre care scriam într-o cronică apărută la vremea respectivă că „examinarea fiecărei figuri retorice capătă aspectul unor foarte aplicate și originale analize de text, depășind nivelul simplei inventarieri și exemplificări a figurii respective, demonstrând funcția acesteia în interiorul textului, modul cum se combină cu celelalte elemente ale enunțului pentru realizarea întregului”.

Preocupările științifice ale colegului și prietenului A. Gh. Olteanu rămân constant în zona relației folclor-literatură cultă (vezi, de ex. volumele *Folclor și literatură cultă,* 1994 sau *Reflexe folclorice în literatura scrisă*, Humanitas, 2000) în care filologul, folcloristul, omul de la catedră se pune în slujba cititorului, consumatorului de literatură, elevului în proces de formare, deslușindu-i sensuri și semnificații ale unor opere care vorbesc despre alți oameni și despre alte împrejurări ale vieții, ca în romanul *Baltagul* de Mihail Sadoveanu.

Am colaborat, cu el și cu Iordan Datcu, la realizarea unei antologii de *Basme populare românești*, ornată cu Premiul Perpessicius oferit de Muzeul Literaturii Române în 2010, carte la care colegul Olteanu și-a adus, cu tenacitate și bună-știință, contribuția. Recenzii echilibrate au scris Niculina Chiper, Petre Ursache, Constantin Eretescu, reproduse, fragmentar, în „Repere critice” din volumul de față.

Mai puțin cunoscut pare să fie scrierea autobiografică *Din pățaniile unui profesor*, Editura Sigma, 2014, carte, îndelung gândită, aflată, ca întreagă această literatură, la limita „ficțional” – „non-ficțional”, deși, din câte îmi dau seama, autorul dă credit autenticismului, nu ascunde numele „personajelor” evocate, nici dedesubturile unor întâmplări, „pățanii”, care i-au umplut viața și paginile acestui jurnal (în prima parte autorul transcrie/rescrie însemnările din „carnețelul” scris în timpul stagiului

militar, la o unitate de tancuri din Dobrogea) sau memorial, organizat în câteva secvențe firești – familia „primară”, autorul a avut, zice, două rânduri de părinți, apoi cea „conjugală”, cu un capitol special despre fiica soților Olteanu, Ancuța, și cu numeroase întâmplări din viața de profesor, de director de școală, de inspector de specialitate, aflat mereu „în tranșeiele” limbii române.

„O viață de om, așa cum a fost”, ca să citâm un titlu celebru, dusă cu demnitate, cu frica de Dumnezeu, între apartamentul din „Doamna Ghica”, Colegiul „Cantemir-Vodă” și casa de la Mireș, un adevărat loc al liniștei și al păcii sufletești, încheiată când a vrut „Cel de Sus”, mai devreme decât se așteptau el și cei apropiați.

Între activitățile care i-au umplut viața se înscrie, desigur, și aceea de cititor și de comentator sagace de carte, fapt arătat de acest volum cuprinzând cronicile scrise de el despre opera monumentală a lui Iordan Datcu, „stejarului etnologiei românești”, cum îl gratulează Ioana-Ruxandra Fruntelată într-un portret aniversar apărut nu de mult în revista „Sud”: „Fără îndoială, Iordan Datcu este un cercetător de vocație și, deși singular prin puterea de muncă și orizontul de cunoaștere pe care îl stăpânește, ne apare ca un adevărat maestru, pentru că e mereu dispus să le dăruiască, nobil, celor ce le caută, roadele muncii domniei sale”.

Elogios și cumpătat scrie și A. Gh. Olteanu, chiar în titlul unei recenzii, *Elogiul tenacității*, la volumul *Iordan Datcu sau a trăi printre și pentru cărți*, Editura Grai și Suflet – Cultura Națională, Buc., 2012: „Activitatea de folclorist și istoric literar cu lucrări proprii (17 titluri în cartea la care ne referim) ori de editor (21 de titluri) a fost urmărită cu atenție de-a lungul deceniilor de oameni de cultură din toate specialitățile umaniste și din generații diferite. Iordan Datcu și-a dobândit recenzenți fideli care au reacționat prompt la apariția unui nou titlu de carte”.

În calitate de comentator, recenzent al cărților lui Datcu, A. Gh. Olteanu a publicat nu mai puțin de 17 cronici, în reviste de profil precum „Cultura”, „Pro Saeculum” (cele mai multe), „Litere”,

Printre calitățile inegalabile ale marelui editor se înscrie și aceea de *recuperator*, în folosul culturii naționale, a contribuțiilor științifice ale conaționalilor noștri de dincolo de Prut și de dincolo de Nistru, în mai multe studii despre Nichita P. Smochină și în volumul *Din literatura populară a românilor de peste Nistru,* Editura RCR Editorial, 2015, recenzat de A. Gh. Olteanu în „Pro Saeculum”, 2016, sub titlul *Dreptate târzie*, în *op. cit.*, p. 60-66: „O carte, *Din literatura populară a românilor de peste Nistru*, care întregește, fără însă a o epuiza, moștenirea culturală și politică a lui N. P. Smochină pusă în slujba cauzei românilor transnistreni”.

Tot sub semnul *recuperărilor* stau studiile lui Iordan Datcu despre *G. T. Kirileanu*, RCR Editorial, 2021, recenzată de A. Gh. Olteanu sub titlul *O carte ce se cerea scrisă,* „Litere”, 2021: „Nu greșim deloc dacă afirmăm că valorile cultivate de G. T. Kirileanu au fost prietenia și generozitatea, amândouă puse în slujba cunoașterii, a culturii. [...] Căci, dacă nu uităm însușirile inventariate privind portretul făcut de Caraman lui Kirileanu și că relațiile acestuia din urmă cu personalitățile vremii aveau la bază afinități elective, concluzia care se impune e că, în vremea respectivă cel puțin, țara noastră dispunea de o clasă, deopotrivă politică și cultural-științifică de aleasă calitate”.

Concluzie aplicabilă și în cazul altor contemporani pe care Iordan Datcu i-a înveșnicit prin publicarea schimbului de scrisori cu aceștia în volume de corespondență, *M-au onorat cu epistolele lor*, RCR Editorial, 2019, recenzat de A. G. Olteanu într-o cronică, *Elogiu epistolei,* „Pro Saeculum”, 2021, în *op. cit.*, p. 144-154, cu C. Eretescu, comentat de recenzor în *Și totuși scrisoarea*, în *op. cit.*, p. 155-163.

Sub titlul *Omagierea unui savant generos*, A. Gh. Olteanu publică, în „Pro Saeculum”, 2019, un comentariu amplu la volumul *Iordan Datcu sau A trăi printre și pentru cărți*, Editura Grai și Suflet – Cultura Națională, 2012, reținut în antologia de față, p. 107-115, în care, dincolo de meritatele elogii, formulate și de alți contemporani (Ion Taloș, Constantin Eretescu, Nicolae Constantinescu) se impune și perspectiva mobilizatoare, asupra unor proiecte încă nerealizate, neduse la un bun sfârșit: „Pentru a intra în circuitul pe care îl numiți – zice Datcu într-un interviu – aș spune că cercetarea etnologică românească trebuie să se achite de elaborarea lucrărilor fundamentale, care o recomandă și lumii științifice internaționale. Să încheie lucrările pe care le-a început. Nu ne așteptăm să fie adusă la zi – golul este de peste un secol – bibliografia generală a etnologiei și folclorului românesc pentru că nu mai avem bibliografi și bibliologi ca Ion Mușlea și Adrian Fochi. Să termine, spre exemplu, două mari corpusuri, al colindelor populare românești, la care s-a lucrat timp de mai mulți ani, și corpusul proverbelor românești, ambele neîncheiate (veșnicul nostru adamism ?)”.

Cum se vede, Iordan Datcu nu s-a cantonat exclusiv în recuperarea trecutului, prin ediții, monografii, reeditări etc., ci are în minte și perspectiva viitorului, a ceea ce trebuie făcut, pentru propășirea cercetării în domeniul care l-a consacrat – folclorul, folcloristica, etnologia.

Călător pe tărâmul Nordului Îndepărtat

Nicolae Dina

Trăitor în județul Teleorman timp de 18 ani, mai întâi ca ofițer specialist la Apărarea Civilă, mai apoi, nu mai puțin de 15 ani, ca șef al Protecției Civile (1990-2005), **Nicolae Bănicioiu** n-a uitat nici după patru decenii plaiurile teleormănene de care a avut grijă în timpul oricăror dezastre, de la inundații la înzăpeziri, de la contaminarea chimică la avarii energetice sau din telecomunicație, inclusiv în mediul medical (epidemii, epizootii) sau al circulației rutiere.

Toată această bogată activitate l-a ajutat să cunoască și miraculoasa natură a zonelor de jos ale Teleormanului, să le îndrăgească, așa cum îndrăgise încă din copilărie inestimabila comoară a naturii din satul natal, Fedeleșoiu de Vâlcea, „leagănul naturii”, cele două județe având ca element comun Oltul, „fratele meu de lângă casă”, cum îl numise copilul a cărui casă părintească era pe malul râului care își încheie călătoria în Izlazul teleormănean, „îmbrățișat” de Dunărea unde își va vărsa apele.

Misiunile de colaborare cu instituțiile de specialitate din Franța și Elveția îi vor fi sugerat ideea de a călători și vor fi contribuit la dorința nestrămutată a lui Nicolae Bănicioiu să cunoască lumea, transformându-l într-un adevărat *homo viator*, un călător care și-a satisfăcut din plin plăcerea de a colinda pe toate meridianele lumii, interesul pentru cunoaștere transformându-l într-un veritabil explorator al istoriei, geografiei, artelor și al culturii, a tot ceea ce înseamnă viață materială și spirituală a popoarelor cu care va intra în contact în timpul călătoriilor.

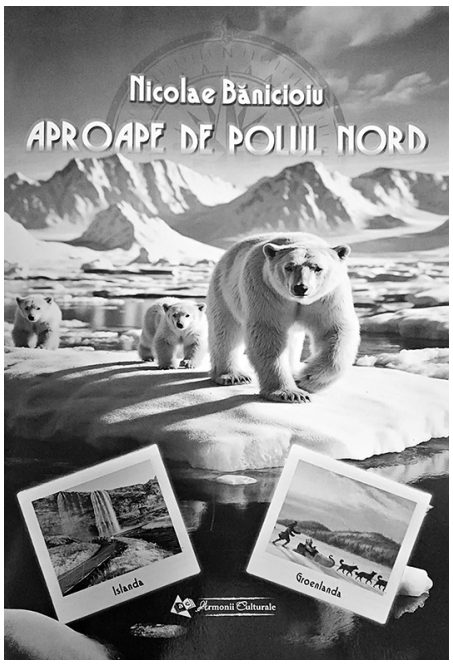
Astfel, așa cum însuși mărturisește, pasiunea călătoriei l-a purtat prin multe țări de pe patru continente, adică „în America de Sud (Argentina, Brazilia, Peru și Bolivia), Orientul Îndepărtat (Japonia, Coreea de Sud și Singapore), Emisfera Sudică (Australia și Noua Zeelandă), America de Nord (Canada și SUA), Asia și, mai ales, Europa”.

Bineînțeles că planurile de călătorie ale lui Nicolae Bănicioiu nu s-au încheiat („Nu puteam sta prea mult în afara circuitului turistic sau, mai bine zis, al expedițiilor cu destinații speciale din punctul de vedere al interesului pentru cunoaștere, în general.”), astfel că următoarea destinație a fost „tărâmul «Nordului Îndepărtat», adică în Islanda și Groenlanda”.

Sigur că în urma „expediției” (în care „mi-am adunat informații, am făcut fotografii și mi-am verificat cunoștințele adunate în timpul studiilor”), pasionatul călător s-a înarmat cu „armele” scrisului și a învesnicit și această experiență îmbogățindu-și portofoliul literar cu un nou volum de călătorii, „Aproape de Polul Nord” (Editura Armonii culturale, Slobozia-Urechești, 2024), convins, pe de o parte, că „Voiajul de Călătorie îmi este tematica cea mai favorabilă, adică domeniul în care mă simt ca «peștele în apă»”, iar, pe de altă parte, că scrie „din plăcere și cu multă pasiune” creând „cărți întregi în versuri ușoare, pe-nțelesul tuturor (în metru popular, n.n.), pe care le motivez cu ilustrații, în majoritate fotografii făcute de mine personal”, dar și cu „partea de proză” în care se îmbină stilul științific cu cel beletristic, având în vedere faptul că fiecare „este o carte științifică, cu geografie, istorie și tot ce este caracteristic unei țări” și, bineînțeles, „Note de călătorie”, cum este intitulat ultimul capitol, în care narează ceea ce vede, aude, simte sau trăiește cu intensitate sufletească.

Ca toate celelalte volume de călătorie, și acesta se bucură de roadele unei documentări acribice („Cum să mergi spre Polul Nord,/ Precum «pomul fără rod» ?/[…]/ Și-n lectură mă afund,/ Printre cărți eu mă «ascund»”) cuprinzând date geografice, istorice, economice, culturale, administrative, din literatură și artă, din sport, despre natură, oferind o diversitate de informații care îl luminează pe cititor cu privire la Islanda („În Islanda, la vikingi,/ Totul vezi, dacă ajungi.”) și la „marea Groenlandă” unde „cercul polar se arată”, pentru a nu fi luat prin surprindere de minunățiile pe care le promite acest ținut de peste mări și țări, căci „altceva e-această lume,/ unde viața-i grea, aș spune;/ să trăiești printre ghețari/ și fiorduri ancestrali”, după cum aflăm în „PRESCRIPTUM”-ul cu care Nicolae Bănicioiu își începe aventura scriitoricească în mod obișnuit.

Două capitole mai întinse prezintă, în proză, informații despre tot ceea ce înseamnă Islanda și Groenlanda din toate punctele de vedere și în toate domeniile vieții sociale, materiale și spirituale, informații preluate din diverse lucrări sau de pe internet, pentru ca un alt capitol, „Note de călătorie (Cu versuri și poezie)”, să prezinte nu numai locurile vizitate, ci, mai ales, emoțiile și trăirile călătorului uimit de acele „minuni în desfășurare” admirate atât în frumoasa „țară nordică-ntre ape”, ca și în „Țara Oamenilor” sau „Pământ Verde”, adică „în Islanda…printre vești” sau cu vasul de croazieră Norwegian Star care „ne duce-n «Pământul Verde»,/ Groenlanda…cum se vede”.

Odată ajuns „în «Nordul» îndepărtat”, minunat, călătorul constată că Islanda „are frumuseți, mulțime/ și-n resurse șade bine”, prezentându-le în „versuri ușoare, simple pe-nțelesul tuturor”, factura lor folclorică oferind cititorului un farmec literar inegalabil, apoi, beneficiind de mijloacele de transport maritim moderne, „în vasul de croazieră,/ ne-mbarcăm…în premieră”, adică „un gigant, «paișpe» etaje,/ plutitor oraș…pe ape;/ prin Atlantic navighează,/ iar Arctica…îl veghează”, dar și că Islanda îi întâmpină cu o aurora boreală care „vine ca o «hoață»,/ pe la «trei» spre dimineață” spre satisfacția „«vânătorilor» de «boreale»”. Aici, turiștii rămân uimiți și încântați de atâta alb, „parcă n-ar fi de pe Terra,/ selenară…pare «tema»;/ că-s pustiuri…cât cuprinde,/ gheața-ntinsă ne surprinde”.

Cu sufletul copleșit de „frumusețile greu de imaginat” oferite de Islanda, „acum, peste Ocean,/ Groenlanda este-n plan;/ și-n Atlantic ne-avântăm,/ visului șansă să-i dăm !”, călătorii sunt întâmpinați de aisberguri, acele „forme străvezii” care „mari și mici plutesc în zare,/ «diamante»…par la soare !”, după depășirea cărora au ajuns într-o țară ca o „imensitate” unde „viața-i grea, iarna-i prea lungă,/ geruri aprige o abundă” și unde „poporul Inuit,/ mic…ca număr, dar vestit;/ în virtute își duce traiul/ și-n cultură-și pune «graiul»”.

Aici totul este fermecător, iar ineditul peisajelor îi transpune pe călători într-o lume fermecată, căci „are farmec inedit,/ să vezi munte-nzăpezit;/ și ghețarii ce-l îmbracă,/ în mantaua-i grea de gheață”, ca și inuiții, locuitorii orașelor și satelor vizitate, „populari, din cale-afară,/ oameni buni cu simț și fală”.

La sfârșitul vizitei în Groenlanda, scriitorul călător își face o datorie de onoare din a adresa un ultim salut în semn de respect și considerație pentru ceea ce au reușit oamenii să realizeze într-un ținut atât de neprimitor: „Părăsind frumoasa țară,/ Un mesaj lăsăm pe seară;/ «Rămâi mândră și făloasă,/ Pe-a ta cale luminoasă ! // Și-un salut ți se cuvine,/ Că ne-ai găzduit cu bine;/ Ne-ntoarcem cu «tolba» plină,/ Ce-am văzut nu se termină !»”. Scriitorul își exprimă gratitudinea pentru buna primire și respectul pentru oamenii care au puterea de a învinge vicisitudinile unei vieți grele petrecute în asemenea condiții, îndreptându-și gândurile bune și spre Islanda, „țară mândră și frumoasă”, care „ne-ai primit la tine-acasă/ și-amintiri ne-ai dat din plin,/ pentru toate-ți mulțumim !/ iar, acum, un «bun-rămas»,/ toți îți spunem într-un glas !”. Pentru amândouă țările se cuvin un cald salut prietenesc și numai urări de bine pentru viitor: „Noi plecăm, dar nu uităm !/ Salut…musai îți lăsăm:/ Îți urăm să-ți meargă bine,/ Că «frumosul» e…la tine !”. După o ultimă zi de vizită în Islanda, sosește vremea plecării spre casă: „Dar cum vremea-i trecătoare,/ Și-aventura sfârșit…are;/ Ieșim din «povestea» noastră,/ Îndreptându-ne spre casă”.

În „POST SCRIPTUM”, autorul conchide că vizita la Polul Nord pare un „mit” având în vedere faptul că „ce-am văzut în lumea mare/ jur că n-are asemănare” și că va scrie și jurnalul acestei călătorii pentru ca (și) această carte să devină povață pentru urmași, pentru toți cititorii: „Toate-acestea le-am surprins,/ Și-n «tolba» mea le-am cuprins;/ Cartea…apoi, să le dea viață,/ Pentru mulți…fie povață !”.

O bogată iconografie cuprinzând fotografii realizate de autor și altele preluate de pe internet este reprezentativă pentru potențarea emoției cititorului, pentru dezvoltarea nivelului de cunoaștere a lumii și, mai ales, a vieții și a oamenilor despre care este vorba în narațiunea lui Nicolae Bănicioiu.

Și în acest volum, scriitorul a reușit să-și exprime gândurile sale bune, respectul și admirația fără margini pentru acei locuitori ai planetei care știu să învingă forțele oarbe ale naturii și să dea viață unor realizări materiale și spirituale demne de toată lauda și de întreaga stimă a tuturor pământenilor. La scriitor se observă un progres cert datorate experienței căpătate prin scrierea și publicarea celorlalte patru volume de călătorie, săltărețele sale versuri și imaginile din fotografii făcând deliciul cititorilor.

Anul acesta încotro, domnule călător fără odihnă ?

Intre basm și realitate

Victoria Milescu

Doamna Maria M. Vasile publică o carte a cărei copertă și al cărei titlu ne duc cu gândul la feerica lume a basmului. Ca artistă a scenei, a cuvântului, evoluând în spectacole de dans clasic și publicând câteva volume de poezie, autoarea încearcă o subtilă conexiune cu spații mirifice, ce transcend universul pământesc. Basmul este o modalitate de evaziune într-un areal fantastic, cu ființe și peisaje miraculoase, o modalitate de a crea o alternativă la viața pământească obișnuită, unde răul a pătruns în sufletele unor oameni dar și în ce se află în proximitatea lor. Astfel, cartea devine o pledoarie pentru înțelegere, armonie și iubire între semeni, numai astfel reușindu-se depășirea greutăților și piedicilor, neînțelese uneori imediat, ele fiind în acest fel ocazia de a evolua spiritual, de a avea încrede în justiția divină. Cele două personaje ale cărții, Luna și Iluna sunt două personaje emblematice pentru două lumi, una pământească, cealaltă suprapământească. Magia recunoscută a Lunii amprentează cele două personaje care la un moment dat devin chiar trei, ce se contrag în final într-o singură ființă eterică meditând pe pajiștile Lunii, ființă care a vrut să experimenteze viața de pe planeta Pământ. Lumea din care vine Luna este una strălucitoare, magică, iar cea în care ajunge născându-se ca Iluna este una dură, în care va experimenta nedreptatea, tristețea, ura celor care o simt că nu arată ca ei, că nu prea e de-a lor. Experiența ei pe pământ, ivindu-se într-o zonă rurală îi solicită puterea de a îndura, de-a rezista, dar în final și de a se rupe de un mediu ostil și a evolua, devenind dintr-o femeie simplă, modestă de la sat, cu un trai nefericit alături de un soț bețiv care o înșeală și o izgonește din casă, o femeie de succes, ce deține un magazin prosper, ajungând la o situație financiară bună, totul obținut prin curaj, muncă și încredere în ajutorul divin.

Din când în când, legătura cu lumea de o înaltă spiritualitate din care a venit se face simțită în momentele de refugiu în natură, atunci când comunică minunat cu pomii, florile și animalele, dar și prin imboldul de a citi și a scrie poezii. Indiferent de greutățile traversate, nu o vor părăsi sentimentele de compasiune, de afecțiune față de semeni, pe care îi ajută necondiționat. Cartea sugerează că pot exista astfel de ființe pure care vin la întrupare aici pentru a ne ridica vibrația spre bunătate, iertare și iubire. Ele suferă adversitatea, dar merg până la capăt, uneori sacrificial. Descriind experiența Ilunei, Maria M Vasile își dezvăluie talentul de scriitor nu numai al spațiilor evanescente, ci și talentul de scriitor realist, zugrăvind imaginea unui sat cu oameni credibili, cu fapte și obiceiuri autentice, cu o vizibilă atașare autobiografică. Impresionant este episodul venirii Ilunei în viața concretă, reală, pământeană. Mama ei o naște în chinuri cumplite, la miezul nopții, trezindu-și bărbatul să aducă repede moașa satului, care găsește copila aproape strangulată de cordonul ombilical. Din fericire, fetița e salvată, dar pe parcurs, părinții se comportă destul de dur cu ea, simțind-o că e cumva neobișnuită. O căsătoresc repede, dar nici soțul nu o înțelege. Această incompatibilitate este explicabilă pentru o ființă ca ea, greutățile vieții de zi cu zi trezindu-i forțe de care nu era conștientă. În pofida lumii în care trăiește, o lume deloc idilică, eroina nu-și pierde zâmbetul, ea rămâne bună, zâmbitoare și generoasă.

Cartea este scrisă fluent, cu mult lirism, cu imagini ce stimulează imaginația, provocând interpretări, puncte de vedere, ducându-ne cu gândul la titlul unui tablou al lui Paul Gauguin „De unde venim, cine suntem și încotro ne ducem.” Ceea ce în mod curent numim tărâm de basm ar putea fi o lume fascinantă care ni se dezvăluie prin revelare. În subsidiar, mesajul este despre fericire și nefericire. Cheia cărții ne-o oferă chiar autoarea: „Oamenii nu au puterea să iubească și mor nefericiți. Iubirea este lumina. Iubirea este cheia.”

Interviu cu doamna Elena Balog, Directoarea Bibliotecii Județene „Ștefan Bănulescu" Slobozia

Nicolae Scurtu (N.C.) – *Cine sunteți, de fapt, doamnă Elena Balog ?*

Elena Balog (E.B.) – Sunt un profesionist cu o experiență de peste 30 ani în domeniul biblioteconomic, dedicat promovării accesului la informație și educației utilizatorilor. Am început cariera ca bibliotecar și, de-a lungul anilor, am avansat în managementul bibliotecii publice, având ocazia să coordonez atât echipa, cât și proiectele de dezvoltare a serviciilor bibliotecii. Sunt absolventă de Studii Postuniversitare în cadrul Universității București, specializarea Biblioteconomie și Știința Informării, și am continuat să mă formez profesional prin participarea la cursuri de specializare. În calitate de manager al bibliotecii, am implementat strategii ce au vizat modernizarea serviciilor, și crearea unui mediu mai accesibil și mai prietenos pentru utilizatori. Consider că bibliotecile nu sunt doar spații fizice, ci centre comunitare, de învățare și de dezvoltare personală. Mă consider o persoană dedicată și responsabilă, cu o mare pasiune pentru educație și cultură. Cred cu tărie că bibliotecile au un rol fundamental în educația continuă și în construirea unei societăți informate.

N. C. – *Pasiunea pentru Biblioteconomie și Istoria cărții când a început ?*

E. B. – Pasiunea pentru biblioteconomie și istoria cărții nu a apărut peste noapte. A început încă din copilărie, când descopeream lumea prin rafturile modeste ale bibliotecii din satul natal, fascinată de mirosul cărților și de poveștile ascunse între coperți. Studiile în domeniul științelor informării și biblioteconomiei mi-au dat o bază, dar formarea mea a venit odată cu munca de zi cu zi din bibliotecă – întâlnirea cu cititorii, reorganizarea colecțiilor, recuperarea și conservarea cărților vechi. Am fost mereu atrasă nu doar de conținutul cărților, ci și de istoria lor: cine le-a scris, cine le-a citit, cum au circulat de-a lungul timpului. În cei 30 de ani de activitate, am organizat numeroase expoziții de carte veche, întâlniri cu scriitori, editori. Am organizat Salonul Anual de Carte, ajuns anul acesta la ediția cu nr. XXXIV. Pot afirma cu mândrie că este cel mai longeviv (o lună de zile de evenimente culturale). Între timp, pasiunea mea s-a transformat într-o misiune: aceea de a păstra vie memoria scrisului și de a transmite mai departe dragostea pentru carte.

N. C. – *Lucrați în Biblioteca Județeană „Ștefan Bănulescu" de aproape trei decenii și câțiva ani. Ce v-a impresionat cel mai mult în această activitate intelectuală deloc facilă ?*

E. B. – Este o întrebare foarte frumoasă, care pune în valoare atât experiența profesională, cât și legătura profundă pe care o poate crea o carieră în bibliotecă. Dacă ar fi să răspund din perspectiva unei persoane care lucrează în acest domeniu de mult timp, ar fi mai multe aspecte care m-au impresionat:

Întâlnirea cu diversitatea oamenilor și a intereselor lor: Într-o bibliotecă, întâlnești tot felul de oameni – tineri, seniori, oameni din medii diverse. Fiecare își caută răspunsuri, inspirație sau chiar refugiu în cărți. Această diversitate de personalități și nevoi face activitatea foarte complexă, dar totodată fascinantă.

Provocarea adaptării la schimbare: Tehnologia a adus schimbări importante în domeniu. Trebuie să ținem pasul cu noile trenduri și tehnologii, fără a pierde din vedere esența rolului nostru, acela de a facilita accesul la informație și cunoaștere. Din acest punct de vedere, evoluția constantă a bibliotecii, fie că vorbim despre digitalizarea fondului bibliografic sau despre implementarea de noi servicii pentru comunitate, este o provocare permanentă.

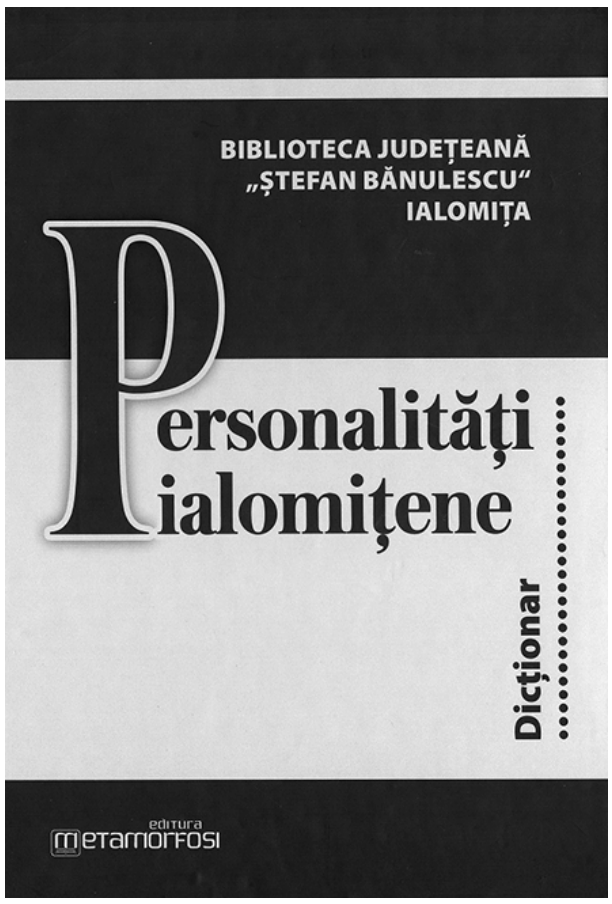
De multe ori, în bibliotecile județene, cărțile devin o sursă prin care oamenii își îmbogățesc gândirea, își dezvoltă abilități noi sau își găsesc locul în lume. A vedea acest impact direct în viața celor care vin să se documenteze sau să studieze este cu adevărat o bucurie.

N. C. – *Sub egida instituției pe care o conduceți și o coordonați, ați publicat un excelent instrument de lucru, „Personalități ialomițene. Dicționar. Oameni de cultură, artă, tehnică și sport", în două ediții, 2019 și 2023, în colaborare cu unele dintre colegele dumneavoastră. Vă rog să ne spuneți ce ecouri a avut publicarea unei astfel de lucrări ?*

E. B. – Publicarea Dicționarului „Personalități ialomițene. Dicționar. Oameni de cultură, artă, tehnică și sport", a avut un impact semnificativ nu doar asupra comunității locale, ci și asupra întregii regiuni. Această lucrare a fost rezultatul unei colaborări frumoase și intense, iar ecourile au fost diverse, măsura importanței pe care o are promovarea valorilor culturale și a patrimoniului local. În ansamblu, publicarea acestui dicționar nu doar că a adus un omagiu celor care au contribuit semnificativ la dezvoltarea județului Ialomița, dar a fost și un act de recuperare și valorizare a unei istorii culturale și sociale care nu se află întotdeauna la suprafață. A fost un proiect care a întărit legătura dintre trecutul și prezentul județului și a oferit un cadru propice pentru reflectarea asupra identității locale.

N. C. – *De curând ați fost admisă ca membru în Uniunea Ziariștilor Profesioniști. Ce implică acest fapt, esențial, din biografia dumneavoastră ?*

E. B. – Admiterea în Uniunea Ziariștilor Profesioniști este un moment deosebit de important în biografia mea profesională și personală. Înseamnă recunoașterea, nu doar a muncii intelectuale, ci și a dorinței de a contribui activ la dezvoltarea și promovarea culturii, educației și valorilor comunității din care fac parte. Este un semn al aprecierii pentru munca pe care am depus-o de-a lungul anilor și, totodată, o responsabilitate suplimentară. Este o oportunitate de a face parte dintr-o comunitate de profesioniști care împărtășesc aceleași valori și principii, dar și un pas înainte în ceea ce privește responsabilitatea pe care o am față de cititori.

N. C. – *Cum veți pregăti, anul viitor, centenarul nașterii prozatorului Ștefan Bănulescu, personalitate emblematică a literaturii române ?*

E. B. – Pregătirea centenarului nașterii prozatorului Ștefan Bănulescu reprezintă un moment extraordinar de a celebra una dintre cele mai importante personalități ale literaturii române, o figură emblematică nu doar pentru județul Ialomița, ci pentru întreaga cultură română. Lucrul acesta presupune, dincolo de respectul față de moștenirea literară, o colaborare între instituțiile culturale, autoritățile locale și, desigur, față de publicul larg. Vom avea de pregătit numeroase evenimente și proiecte care să-i onoreze viața și opera sa.

Interviu realizat de prof. Nicolae Scurtu

Geopolitica fumului alb

Gl. BG.(rtr)
Gheorghe
Dragomir
Președintele Centrului de Etică și Strategii

Motto: *Mulțumesc lui Dumnezeu că am fost descărcat de această sarcină și responsabilitate pe care nu mai puteam să mi-o asum.* (Interviu acordat de Papa Benedict al XVI-lea în legătura cu renunțarea la pontificat și retragerea sa la o mănăstire în 2016, prilej cu care a fost întrebat daca îi lipsește sarcina pontificală.)

Papa Benedict al XVI-lea se pare că a fost victima unui complot din interiorul Curiei Romane care a vizat înlăturarea sa de la conducerea Bisericii Romano-Catolice și Vaticanului ca urmare a măsurilor luate de reformare a instituțiilor, combaterea corupției, abuzurilor și desfrâului înalților demnitari, dar și împotriva lipsei de rigoare morală în rândul seminariștilor, înclinați mai mult spre viața laică decât să-și dedice întreaga viață și trăire spirituală Domnului Nostru Iisus Hristos.

Demisia sa, pe motive de sănătate, a fost acceptată de complotiști care au sperat că următorul papă va fi mai ușor de manipulat și controlat.

De asemenea, Papa Benedict al XVI-lea și-a atras și antipatia liderilor europeni neo-marxiști globaliști care încercau cu disperare să-i blocheze activitățile pastorale în rândul tineretului care trebuia convertit la ideologia woke, DEI, LGBTQ+. În lucrarea sa, „Lumiere du monde", sanctitatea sa propunea o nouă evanghelizare a Occidentului, arătând că există riscul ca laicizarea excesivă și islamul european tot mai agresiv, să șteargă rădăcinile iudeo-creștine ale Europei, în jurul cărora s-a creat Europa națiunilor.

Moștenirea sa a fost în mare parte preluată și continuată de Papa Francisc I, singurul papă aparținând Ordinului Iezuit din istoria Bisericii Catolice, apreciat ca fiind „Papa inimilor noastre" sau „Papa săracilor și marginalizaților", de aceea a fost iubit de credincioși și temut de Colegiul Cardinalilor și înalții demnitari ai Vaticanului deoarece, sub alură de bonomie și blândețe, se ascundea un caracter puternic care a reușit să-și impună o serie de reforme atât de ordin administrativ (a obligat membrii Colegiului Cardinalilor și înalții funcționari ai Vaticanului să plătească chirie pentru spațiile de locuit la nivelul prețurilor pieții), a cerut anchete și investigații detaliate privind sursele de venit ale conducerii Bisericii și ale înalților funcționari ai Vaticanului și a nunților papali trimiși în străinătate, a clarificat scandalurile financiare în care era implicată Banca Vaticanului și a impus un control riguros asupra cheltuielilor și investițiilor, a luat măsuri de pedepsire a prelaților implicați în tot felul de abuzuri și legături dubioase, a permis justiției civile să aplice legea infracțiunilor comise, inclusiv de către înalți prelați (o noutate, deoarece ceilalți papi nu aprobau trimiterea în judecată a celor care comiteau infracțiuni, ci erau supuși sancțiunilor justiției canonice sau se mușamalizau cazurile îndeosebi de pedofilie și corupție).

De-a lungul Pontificatului, Papa Francisc I s-a confruntat cu ostilitatea inamicilor săi, îndeosebi catolicii conservatori americani care nu-l iubeau căci era considerat prea modern și prea de stânga, a dezvăluit ziaristul italian Gianluigi Nuzzi în cartea sa „Ultima judecată".

De asemenea, Papa a surprins prin atitudinea sa modestă, de renunțare la privilegiile funcției, preferând purtarea de haine modeste și fără bijuterii, pantofi ieftini (renunțând la renumiții pantofi roșii confecționați special pentru Papi, pantofi ponosiți cu care a și fost înmormântat), s-a mutat într-o garsonieră modestă, renunțând să folosească apartamentele luxoase destinate papei. Salariul său, de peste 33.000 euro lunar, era destinat finanțării unor fundații caritabile și așezăminte sociale pentru emigranți care prin testament au fost încredințate spre gestionare către sora sa. La moarte sa, alături de alte bunuri personale s-a găsit suma de o sută de dolari. Ca Papă aparținând Ordinului iezuit, s-a conformat pe deplin promisiunilor ordinului de castitate, sărăcie, ascultare și supunere necondiționată față de Papa prin intermediul Superiorului General (el fiind Papa se bucura de sprijinul ordinului în toate acțiunile sale de curățare a putregaiului din interiorul Bisericii, dar și pentru coordonarea activităților informative a rețelei de nunți apostolici răspândiți în toată lumea și a misionarilor).

Câteva informații despre istoricul și implicarea geopolitică a Ordinului Iezuit în timpul pontificatului Papei Francisc I

Sf. Ioan Scărarul, vorbind despre grăirea în deșert, aprecia că „este o irosire a celui mai de cinste dar pe care l-a dat omului Dumnezeu, darul cuvântului și prefacerea lui în prilej de păcătuire și pierzare". Înțelepciunea populară românească arată că „vorba este de argint și tăcerea de aur". Sanctitatea sa, Papa Francisc I, a preferat ca de-a lungul pontificatului său să adopte rigoarea Ordinului Iezuit de a vorbi puțin, dar transmițând mesaje puternice, însoțite de o rugăciune în tăcere și umilință față de Domnul Nostru Iisus Hristos, evitând discursuri laudative la adresa activității Bisericii Catolice, așa cum procedau predecesorii săi. Aparținând Ordinului Iezuit, suveranul pontif a rămas fidel promisiunilor de ascultare, castitate, sărăcie, menținând rigoarea și misiunile ordinului inclusiv în structurile de conducere administrativă și ecleziastică a Bisericii și administrării treburilor interne și externe ale Vaticanului.

Societatea lui Iisus, cum mai este numit acest ordin călugăresc al Bisericii Catolice, aflată în subordinea directă a Papei, a fost înființat la Roma de Ignatio de Loyola și recunoscut de Papa Paul al III-lea, prin bula „Regimini Militantis Eclesiae", la 27 septembrie 1540, conducerea executivă fiind încredințată Superiorului General, numit și „Papa Negru" pentru ținuta sa și a membrilor (neagră),care îi deosebește de celelalte ordine călugărești. După șocul Reformei Protestante, Ordinul Iezuit a primit misiunea de a fi promotorul Contrareformei și de punere în aplicare a hotărârilor Conciliului de la Tridentin care a stabilit primenirea Bisericii Catolice.

Secolul al XVII-lea a cunoscut din plin amprenta măsurilor luate de iezuiți împotriva celor care aderau sau adăposteau reprezentanți ai Bisericii Reformate, calvine sau a altor secte creștine, fiind temuți de marii regatelor și împărăților și pentru implicarea ordinului în jocurile politice și comploturile care se urzeau în cancelariile occidentale, contribuind și influențând, de multe ori decisiv, luarea deciziilor, menținând, detronând sau propulsând la conducerea regatelor persoane loiale ordinului și Papei.

Istoria cunoaște numeroase cazuri de implicare a ordinului iezuit în asasinate sau operațiuni de spionaj murdare în numele Papei și a lui Iisus Hristos.

Rolul Ordinului Iezuit a crescut pe parcursul secolelor, când au primit sarcina ca misionari să ducă cuvântul lui Hristos în cele mai îndepărtate colțuri ale planetei, în Asia, Africa, America Latină, Orientul Mijlociu, SUA, cu un interes aparte pentru convertirea la Biserica lui Hristos a Chinei și Coreei de Sud.

Începând cu secolele XVIII-XIX, Ordinul Iezuit a fost interzis în Austria, Spania, Portugalia în baza deciziei Papei Clement al XIV-lea (1778), întrucât impuneau decizii peste capul bisericii naționale, dar și-au găsit adăpost și protecție în Prusia și Rusia Țaristă (sub împărăteasa Ecaterina cea Mare).

După Pacea de la Viena (1815), Ordinul Iezuit a fost readus în viața religioasă și politică a vremii, devenind brațul înarmat, ideologic, politic și informativ al Papilor, dar sub ascultarea directă și controlul Superiorului General (Papa Negru).

Pentru a-și asigura influența și controlul evoluțiilor politico-religioase din țările aflate în atenție, ordinul a înființat școli, universități teologice, spitale, care au oferit educație și asistență medicală îndeosebi în mediile sărace și marginalizate social și cultural, în paralel cu formarea unei elite religioase și politice care să fie folosită ulterior pentru îndeplinirea misiunilor încredințate de Biserica Catolică.

Sunt cunoscute o serie de personalități politice, șefi de servicii de informații la nivel european și american, care au beneficiat de pregătire în școli și universități iezuite unde se îmbină învățăturile teologice cu științele umaniste și reale, care au contribuit la crearea unei rețele globale iezuite menită să creioneze și să sprijine acțiunile Vaticanului de geopolitică și geostrategie la nivel planetar.

Se cuvine să menționăm aici că Ordinul Iezuit, prin structurile sale de spionaj și contraspionaj, a stabilit parteneriate cu marile agenții de informații din SUA, Israel, China, Coreea de Sud, UE, dar și cu cele din țările arabe și musulmane din Orientul Mijlociu Extins, Africa și Asia. Misiunile Ordinului au în vedere cunoașterea și influențarea mișcărilor ideologice, religioase, economice, financiare și militare ale lumii contemporane, având o influență covârșitoare în orientările politicii externe și de stabilire a unor alianțe cu geometrie variabilă la nivel global.

Prin intermediul Ordinului Iezuit, Papa Paul al II-lea și în cooperare cu serviciile de informații americane, israeliene, sovietice și franceze, s-a implicat încă de la începutul pontificatului său în finanțarea și coordonarea operațiunilor informative și militare de răsturnare a regimurilor comuniste din Europa Centrală și de Est, inclusiv în evenimentele sângeroase din decembrie 1989 din România.

De asemenea, Ordinul Iezuit a fost folosit de Biserica Catolică în lansarea dialogului ecumenic și în negocieri de pace în diverse conflicte inter-etnice, religioase și pentru acapararea resurselor naturale atât în Europa, cât și pe alte continente, inclusiv în zilele noastre în războiul din Ucraina, având contacte discrete cu serviciile de informații ruse și ucrainene pentru găsirea de soluții care să fie remise decidenților politici pentru aplicare.

Testamentul Papei Francisc I

Încă din 2022, Papa și-a exprimat dorințele privind înmormântarea sa, ținând să precizeze: „Totdeauna am încredințat viața mea și pontificatul meu Mamei Domnului Nostru, Prea Sfânta Maria. De aceea cer că rămășițele mele să se odihnească, așteptând învierea, în Bazilica papală a Santa Maria Majore. Cer ca mormântul meu să fie pregătit într-o nișă situată în lateral, între Capela Pauliana și Capela Sforza a bazilicii sus-menționate. Coșciugul să fie pus în mormânt, fără decorațiuni particulare și cu o singură inscripție – FRANCISCUS."

Papa a fost înmormântat în straie simple, fără podoabe, cu pantofii uzați cu care mergea zilnic, nu cum se obișnuia la ceilalți papi care au fost înmormântați în veșminte luxoase.

Situația Bisericii Catolice la încheierea pontificatului Papei Francisc I

În anul 2023, Anuarul Statistic Eclesiastic al Vaticanului constată că „numărul catolicilor la nivel mondial a atins 1,4 miliarde de persoane, repartizat astfel: în Africa 20%, America 47,8% (din care 27,4% în America de Sud), Asia 11% (India și Filipine au 76,7% din catolicii sud-estului asiatic), Europa 20,4% (din care 39,6% din catolicii europeni sunt în Italia, Polonia și Spania), Oceania 11 milioane. Episcopii catolici în lume în 2023 erau în număr de 5430. Media mondială a numărului de catolici/episcop a crescut la 259.000, în Africa la 355.000, în America la 334.000, iar în Oceania sunt 87.000 persoane/episcop."

O problemă geopolitică aflată pe agenda de lucru a Papei Francisc I până în ultima sa clipa de viață a fost încercarea de influențare a părților din conflictul ucrainean de soluționare pe cale diplomatică și de atenuare a tensiunilor dintre Europa și SUA.

Pe patul de spital, Papa a rostit: „Mă rog în mod special pentru pace. De aici războiul pare încă mult mai absurd."

De asemenea, a adresat mesaje premierului israelian de a înceta războiul în Gaza și țările vecine, să permită ONU și altor organizații să poată transporta ajutoare constând în alimente, medicamente și apă populației palestiniene afectată de război, să pună capăt deportărilor care nu fac altceva decât să crească tensiunile și insecuritatea în zonă.

Despre situația tensionată și confuză din Europa, care a lansat programul „Rearm Europe", Andreea Tornelli scria la 7 aprilie 2025 că „În acest moment, mărirea resurselor economice pentru armament a redevenit un instrument al relațiilor între state, ceea ce arată că pacea nu este posibilă și realizabilă decât dacă ea se bazează pe un echilibru al posesiei lor". Papa Francisc I, cu ocazia aniversării a 60 ani al „Pacem în Terris" spunea că ea se aplică și la ceea ce trăiește astăzi Europa, moment în care președinta Comisiei Europene anunța un plan care va permite mobilizarea a 800 de miliarde de euro pentru înarmarea Europei. Unicul plan adevărat, unicul apel realist lansat azi în locul „Rearm Europe" nu ar putea fi „Peace for Europe" ?

Papa Leon al XIV-lea și poziția sa față de curentul trumpist

Alegerea unui Papă american a surprins pe toată lumea, dar nu se cunoaște un lucru esențial și anume că în 2023 acesta a fost chemat la Roma de către Papa Francisc pentru a i se încredința conducerea puternicului Dicaster cu sarcina de a selecta episcopii din Africa, Asia, America Latină și Orientul Mijlociu, care ulterior au devenit cardinali, cei care au constituit majoritatea în Colegiul Cardinalilor electori care au ales noul Papă.

Relația cardinalului Francois Prevost cu președintele Donald Trump încă din primul său mandat a fost tensionată, criticând politica sa anti-migrație, arătând că expulzările masive de emigranți cu situații juridice neclare au devenit moneda curentă.

În „National Catholic Reporter" l-a criticat sever pe vice-președintele J.D. Vance, convertit la catolicism de șase ani, care declara la Fox News că „există un concept creștin potrivit căruia îți iubești mai întâi familia, apoi aproapele, apoi comunitatea, cetățenii și în ultimă instanță dai prioritate restului lumii. O mare parte din extrema stângă a inversat complet această idee". El evoca astfel conceptul „ordo amoris", o ordine a iubirii pentru a justifica politica de imigrare a lui Donald Trump.

Alegerea Papei Leon al XIV-lea nu s-a făcut fără incidente. Cardinalul Robert Sarah, despre care se discuta că întrunește toate calitățile pentru a deveni noul Papă, s-a adresat cardinalilor supărat: „Cardinalii nu dau Papei puterea cheilor, episcopii nu au această putere asupra cheilor, puterea aparține lui Crist, care a dat putere Omului de a fi episcopul Romei", ceea ce a sunat ca un tunet în mijlocul Vaticanului, cuvinte pronunțate de cel mai tăcut, respectuos și umil cardinal. Cardinalul Sarah și-a încheiat discursul întărind spusele sale, afirmând ferm: „Cardinalii nu produc un Papă, ci puterea divină". Au mai fost și alte voci, dar timide, care au acuzat de manipularea voturilor în conclav. Iată că și în interiorul Conclavului cardinalilor se vorbește de o activitate intensă de lobby și de manipulare a voturilor așa cum se întâmplă și în politică în timpul alegerii unui șef de stat sau înalt demnitar.

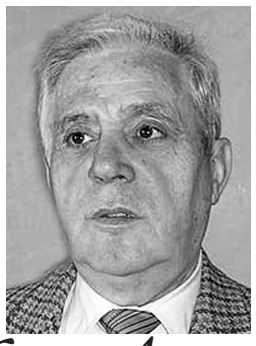
Cu toate aceste întâmplări neplăcute, sub care și-a început pontificatul, Papa Leon al XIV-lea încă din primele sale intervenții publice a făcut referiri directe la oamenii săraci, la demnitatea umană fără tentă ideologică, însă reacția Bisericii Catolice americane nu a întârziat să-l eticheteze ca fiind „marxist, ca și predecesorul său, Papa Francisc I, întrucât vorbește de Evanghelie, deci este periculos pentru că nu împinge dezbaterile liturgice spre o politică care să susțină Administrația Trump".

Noul Papă a preferat să salute lumea în italiană și nu în engleză, pentru a transmite un mesaj de respect față de Italia pe teritoriul căreia funcționează Sfântul Scaun. Spre deosebire de predecesorul său, Papa Leon al XIV-lea preferă să vorbească prin gesturi, astfel, vorbind despre Domnul Nostru Iisus Hristos a înclinat capul în semn de respect și smerenie, în contrast cu perioada când se recurgea la liturghie improvizată, noul Papă fiind extrem de riguros în a predica cuvântul Evangheliei așa cum a fost scris.

În încheiere, doresc să subliniez că Papa Leon al XIV-lea va continua, cu ajustările de rigoare, pontificatul Papei Francisc I, prin continuarea dialogului ecumenic, promovarea apropierii de Bisericile Ortodoxe, inclusiv cu cea română, va tempera pornirile președintelui Trump de de subordonare a Bisericii Catolice și Vaticanului, se va concentra mai mult pentru protejarea creștinilor în fața persecuțiilor în țările conduse de regimuri islamice autoritare, va deschide în continuare brațele pentru a primi în rândurile Bisericii lui Hristos credincioși din toată lumea, se va implica prin diplomația Vaticanului în găsirea de soluții politice conflictelor care macină încrederea, pacea și prosperitatea popoarelor.

Să sperăm că, printre primele călătorii ce le va efectua în Pontificatul său, Papa va vizita România, tărâm al credinței străbune, leagăn al civilizației europene și apărător statornic al Bisericii Creștine în fata Islamului asiatic.

Să-i urăm Papei Leon al XIV-lea un Pontificat plin de roade duhovnicești pe care să le răspândească în Lumina Adevărului Unic, Iisus Hristos.

George Apostoiu

Cu Michelangelo mai aproape de Dumnezeu

Dincolo de faţadele palatelor ce urcă spre Colina Gianicolo, privirea este atrasă de cupola de pe bazilica Sfântul Petru. Pentru o clipă, ai senzaţia că este clopotul lui Dumnezeu suspendat în văzduh, impunătoarea construcţie pierzându-se în masa roş-cărămizie a oraşului. Ridicând acolo Biserica lumii catolice, Maderno, Rafael, Borromini, Bernini, Michelangelo i-au creat fiinţei umane şansa de a se înălţa mai aproape de Dumnezeu. Nu *la* Dumnezeu, ci *mai aproape*. Impresia de privilegiu al tainei comunicării cu divinitatea este şi mai puternică atunci când te afli sub cupolă.

După ce ai parcurs imensa Piazza San Pietro străjuită de coloane uriaşe şi statui şi după ce ai urcat treptele blânde de la intrare, trebuie să străbaţi, printre grandioşii pilaştri de marmură, nava centrală, lungă de 186 m pentru a ajunge sub cupolă. Pe verticală, este gândită ca un acoperiş al mormântului apostolului Petru. Uriaşul *acoperiş,* înalt de 60 m, cu o deschidere de 42 m, se sprijină pe stâlpi; în mijloc, peste mormântul Sfântului Petru, se ridică greoi şi spectaculos Baldachinul Altarului Confesiunii, operă a lui Bernini. În nişele navetei centrale, sunt statuile sfinţilor fondatori ai ordinelor religioase; la bază, brâul aurit al cupolei aminteşte vizitatorilor promisiunea lui Iisus Cristos: TU ES PETRUS ET SUPER HANC PETRAM AEDIFICABO ECCLESIAM MEAM ET TIBI DABO CLAVES REGNI COELORIUM, pe care bunii creştini o recunosc din Sfânta scriptură spusă (pe româneşte) simplu: *Petre, tu eşti piatra pe care voi ridica biserica mea.*

Cupola a fost comparată cu cea de pe catedrala Santa Maria del Fiore, de la Florenţa, operă a lui Brunelleschi, mai „bătrână" cu aproape un secol, despre care însuşi Michelangelo a spus: „Este greu să faci ceva atât de bine, dar este imposibil să faci ceva mai bine". El a atins acest imposibil.

Pe cei patru pilaştri se află cei patru evanghelişti, sculpturi impunătoare, înalte de opt metri. Privirea nu poate realiza supradimensionarea pentru că monumentalitatea este atenuată de dimensiunile încă şi mai mari ale ansamblului ce le înconjoară. Printr-o savantă raportare la întreg, măreţia este îmblânzită, iar povara volumului nu este percepută. Impresia de echilibru este înălţătoare. Renascentiştii învăţaseră de la grecii antici ştiinţa proporţiilor.

Pentru a fi conferită mai multă solemnitate mormântului părintelui fondator al Bisericii creştine, Sfântul Petru, Bernini a ridicat sub cupola lui Michelangelo un baldachin din bronz. Este o operă magnifică ce a necesitat lucrări întinse pe aproape un deceniu, din 1624 până în 1633. Pentru a se asigura un dialog peste timp, în secolul al XVII-lea a fost adusă în apropiere o operă bizantină, *Confesiunea*, adăpostită în biserica veche constantiniană pe locul căreia a fost ridicată San Pietro. Sfântul Scaun din mijloc provine din Imperiul Roman de Jos, de prin sec. IV-V, şi a aparţinut unui senator roman. În sec. al XVII-lea, Bernini îl integrează în decor, amplificând ambianţa barocă prin flancarea Sfântului Scaun cu statui de bronz, reprezentând pe sfinţii Ambrozie, Augustin, Athanasie şi Ioan Crisostom. Ansamblul este gândit scenografic prin adăugarea unor simboluri divine: îngeri şi nori de aur plutind în jurul Sfântului Spirit. În apropiere, o statuie în bronz a Sfântului Petru, din sec. XIII; mângâiate de milioanele de vizitatori, tălpile apostolului, cele spălate cândva de Isus Hristos, au luat culoarea aurului. Baldachinul, înalt de 20 m, depăşeşte înălţimea Palatului Louvre de la Paris. Pentru privitor, el pare, însă, un obiect domestic şi util, un fel de scaun princiar. Însărcinat de Papa cu decorarea interiorului bazilicii, Bernini a căutat o soluţie de echilibrare a spaţiul imens de sub cupola lui Michelangelo. El a reuşit cu mult mai mult: să facă o legătură armonioasă cu ansamblul gândit de Michelangelo. Astfel, Michelangelo şi Bernini construiesc o treaptă – o primă şi singură treaptă – între *finit* şi *infinit,* între *pământeni* aşa cum a fost primul dintre discipolii lui Isus, şi *Înaltul de neatins al puterii divine*. De neatins, asta a ţinut să ne spună şi Michelangelo închizând spaţiul bisericii cu o imensă cupolă. Altfel spus, taina lui Dumnezeu este inaccesibilă omului. Deschis celor mai profunde îndreptăţiri existenţiale – ale spiritului, naturii, universului şi omului –, moştenirea artistică lăsată de Michelangelo omenirii este animată de un mesaj religios cutezător, dovadă a unei independenţe pe care geniul lui i-a protejat-o în faţa multor adversităţi. Măsura acestei libertăţi artistul o dă pictând *Capela Sixtină* şi *Judecata de apoi* într-unul dintre palatele papale apropiate.

Odată intrat în bazilica San Pietro, vizitatorul trăieşte sentimentul unei înălţătoare comuniuni. În capela din dreapta se află *Pietà,* capodoperă a lui Michelangelo, singura sculptură semnată de autor, realizată la numai 24 de ani. Durerea resemnată a Fecioarei care îl ţine în braţe pe Isus abia coborât de pe cruce întăreşte credinţa privitorului că învierea Mântuitorului este aproape.

Capela Sacramentală din interior dă măsura fanteziei lui Bernini: lucrarea divină este perfectă, omului nu i se cere decât credinţa în puterea acesteia. În capelele ce se succed pe toate laturile sunt mormintele papilor construite de mari artişti: cel al Clemente al XIII-lea este realizat de Canova; Pollaiolo face Capela Corului şi a monumentelor funerare ale papilor Pius al X-lea şi Inocenţiu al VIII-lea; mausoleul Mathildei, cel al Stuartilor, al reginei Cristina sunt opere ale lui Fontana, elev al lui Bernini. Altele aparţin lui A. Bolgi, S. Speranza, Pietro da Cortona, Donatello, Giacomo della Parta.

Ieşirea din bazilică oferă o recompensă pentru regretul că timpul nu este niciodată suficient pentru a admira muzeul din interior: Piazza San Pietro, gândită magistral de acelaşi Bernini. Soluţia este respectuoasă faţă de doctrina creştină. Bernini a închis un spaţiu generos între două braţe, de fapt două temple convexe ridicate din patru rânduri de coloane greceşti. Geometria perfectă face ca această lucrare, de proporţii impresionante să simbolizeze o biserică din pragul căreia vizitatorii parcă aud: veniţi la mine, nu vă temeţi ! Cei peste o sută de sfinţi de pe coloane construiesc, din văzduh spre Dumnezeu, o nouă cupolă. Nu închisă, ca cea a lui Michelangelo, ci deschisă, smălţuită de cerul albastru al Romei. Şi ea, această imaginară cupolă, îl apropie pe om de Dumnezeu.

Cu cugetul şi cu ochii sufletului.

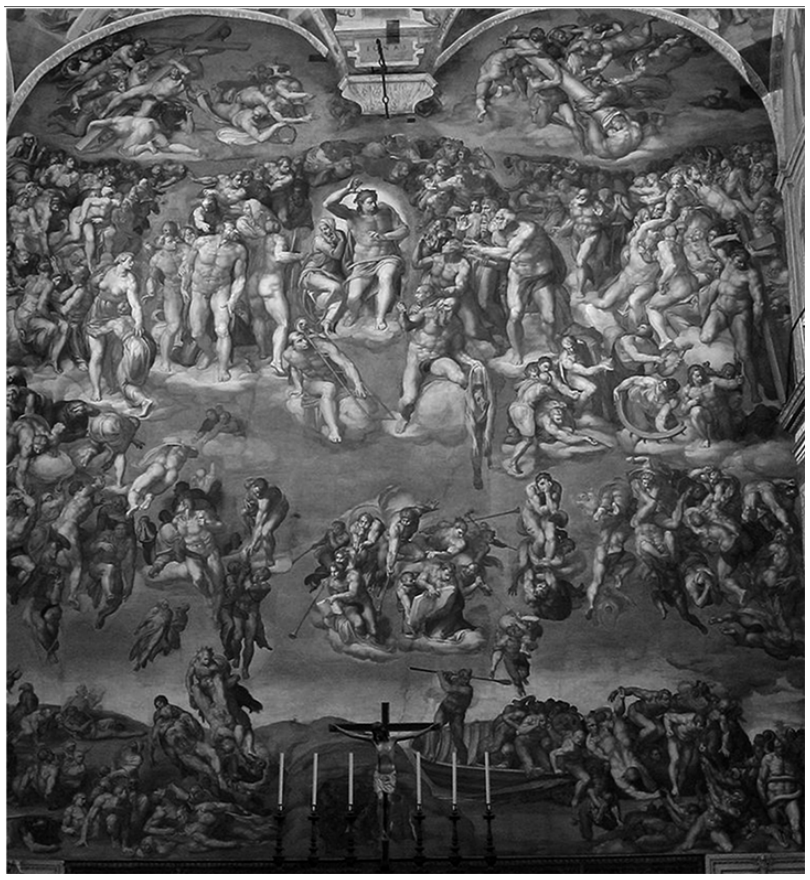
*

În 1505, Papa Iuliu al II-lea îi ceruse tânărului Michelangelo să construiască un mausoleu la Roma, de fapt propriul lui monument funerar. Artistul îi prezintă un proiect grandios în care urma să sculpteze patruzeci de statui. Marmora este adusă de la Carrara, artistul sculptează la Florenţa trei statui, două rămân în oraşul toscan, cea a treia, *Moise*, este adusă la Roma şi se află în Biserica San Pietro in Vincoli. Artistul surprinde în marmură privirea gravă, frământarea responsabilă şi comuniunea cu Dumnezeu a acestui personaj biblic.

Tot la solicitarea Papei Iuliu al II-lea Michelangelo „decorează" *Capela Sixtină*, sala de ceremonii solemne ale conclavului papal. Pe un plafon aflat la o înălţime de 20,70 m, cu dimensiunile de 40,23/13,41, Michelangelo pictează scene biblice, de la *Facerea lumii* până la *Potop*, iar pe un perete *Judecata de apoi*. Papa i-a lăsat artistului întreaga libertate de a-şi imagina creaţia lui Dumnezeu, o libertate pe care cardinalii lui au socotit-o excesivă. Impacientat de timpul pe care îl petrecea pe schele, Papa îi cerea artistului să-i spună când are să termine: când voi putea !, a fost răspunsul. La 14 august 1511, în mai puţin de un an, pictura a fost terminată. Unii dintre cardinali amuţesc, preceptele în care trăiseră nu erau şi ale lui Michelangelo. Pe artist nu dogma anchilozată l-a interesat, ci gândirea superioară de a înţelege legile Pantocratorului la facerea lumii. Michelangelo reproduce scene biblice memorabile: Dumnezeu separă lumina de întuneric, Crearea Soarelui, Lunii şi lumii vegetale, Dumnezeu separă apa de pământ, Crearea lui Adam şi Eva, Păcatul original şi izgonirea din Raiul terestru, Sacrificiul lui Noe, Potopul.

O imagine nouă a puterii divine, la fel de nouă ca şi lucrarea lui la Bazilica San Pietro prin care genialul artist şi-a propus să-l aproprie pe om de Dumnezeu.

(Fragment din vol. *Boungiorno, Italia !*, ediţia a II-a în curs de apariţie)

Capela Sixtină

***Pieta* de Michelangelo**

IN MEMORIAM VICTOR DOBRIŞAN
Regele Spectator a plecat în zori!

Victor Dobrișan sau OMUL TEATRU (scrisoare către tata)

Omul care iubea teatrul și oamenii.

Tatăl meu.

Trebuia să scriu cronica „Nunții" lui Cehov, dar pentru că între timp s-a stins, voi scrie cronica unei morți neanunțate.

Nu am fost lângă el, nu i-am văzut sclipirea din ochi pentru ultima dată. L-am lăsat să moară singur.

Așadar, EU și TATA. Tata, cel mai „domn" dintre domni, iubitorul de teatru, EU, făcătorul de teatru. Oricum ar fi, Teatru. Ne știm de o viață, ne iubim parcă de zece. Eram cei mai puternici

Actorul Ștefan Iordache (stânga jos), în 1982 la Bolintin, la o petrecere cu Victor Dobrișan (dreapta sus)

împreună, admiram, ascultam și ne bucuram.

Grija lui pentru mine era ca un miros de pâine coaptă care trece pe sub toate ușile. Știa, simțea cam pe unde sunt în fiecare ceas.

Așteptam primăvara ca să vină la Căsuță și să se bucure de flori, pisoi și de un fir de iarbă.

Acum, totul s-a sfârșit. Nu mai am (cel puțin pe moment) confirmarea a ceea ce vreau să fiu sau a ceea ce sunt. Acum nu-l mai aud, pentru că mă strigă de sub o tonă de flori, de trandafiri și orhidee.

Și noi, cei ce trăim, chiar dacă ne simțim ca niște morți vii fără ființele iubite, nu auzim strigătele celeilalte lumi. E ca și cum am fi de o parte și de cealaltă a unui tren expres cu două sute de vagoane.

L-am lăsat să moară singur. Într-un pat de spital din care nu s-a mai ridicat. Fiindu-i rău. Într-un pat de spital (Militar), într-o secție în care-l știau toți și toți credeau că-l vor salva. Dacă nu ar fi fost

Cu Vlad Ivanov, Mona și Emona

slăbit. Sau cu probleme. Sau deshidratat. Sau decompensat. Dacă nu ar fi fost astfel, ar fi fost salvat, sigur, dar medicii nu sunt dumnezei. Și chiar ! Există Dumnezeu. Există Fiul Lui, cel care va învia peste două zile, asta înseamnă că și tata va învia ca Lazăr, nu ? Dacă a murit în sâmbăta lui. Și eu ce să fac tati, până reînvii tu ?

Să aștept ? Să cânt ? Să scriu poezii ? Să citesc ? Să alerg, fără să mai pot respira și fără inima cu care ai plecat în mormânt pentru că a ta s-a oprit înainte de operație ?

Și eu ce să fac ? Să mai urc pe scenă să fac ce ? Să spun un rol fără tine în sală ? Fără aplauzele tale sincere, fără complimentele tale, fără cuvintele tale de încurajare dăruite fiecărui coleg cu o generozitate unică ? Fără poveștile tale cu actori, fără invitațiile tale la teatru oferite cu drag oricărui amator ?

Eu ce-o să fac ? Cum o să cresc eu rolul Nastasiei Timofeevna, cum o să dansez, cum o să mă machiez ascunzându-mi pupilele seci de neoglindirea ta ?

Tu ai plecat forțat, tati, dar eu ce fac ? ! Să trăiesc forțat ? Străduindu-mă să-mi imaginez că există cu adevărat viață dincolo de moarte și că acum stai îmbrățișat lângă părinții tăi ? Sau ce ar trebui să fac ?

Tu, domnul meu elegant, educat cu prestanță, din vârful capului până la tălpi !...

Ce-o să fac dacă nu o să mai văd pe nimeni în prag până catadicsesc eu să vin la unu noaptea de la cabinet ? !

Crezi că voi rezista cincizeci de ani de acum încolo fără tine ? Cu cine mai discut despre piese, despre actori, despre Emona, despre evenimente, despre Mozart, despre casa fetiței, despre gala de balet de la Milano unde trebuia să plec în mai și despre mamaie Tantzy ?

Mamaie Tantzy care îți făcea omletă din 12 oușoare. Mamaie pe care ai divinizat-o și care te-a adorat. Și pe urmă ce-o să mai fac ? Va crește fetița fără sfaturile tale pertinente ? Va crește oricum. Dar eu nu voiam să crească oricum, tati. Voiam să crească puternică, frumoasă, caldă, generoasă, ca tine !

Cu tine !

Acum suntem goi. Prietenii nu-i mai suni. Vali te așteaptă la Satu Mare. Vlad (Ivanov) te așteaptă să urci în carusel, mama te așteaptă să bei un ceai, iar eu, ce să fac, tati ? Ce faci când nu mai poți să respiri ?

Începi să plutești înspre cer ca un balon cu heliu ?

Păi și poveștile tale când le mai auzim ? Cea în care ați plecat mai mulți prieteni la furat de struguri, iar tu, nevăzând foarte bine noaptea, le șopteai: „Pune-mă și pe mine la o tufă !" Când

La Academia Română

ne-o mai spui ? În vis ? N-am nevoie. Vreau să te văd viu alergând pe terenul de fotbal „ca un cal", alergând la aruncarea cu sulița, alergând...

Vreau să te văd viu, așa cum ai mers la sutele de spectacole de teatru, la toate premierele, la dragul tău Toma Caragiu, la dragul tău naș Ștefan Iordache, la Dinică, la Beligan, la… toți viii morți de Dincolo care îți vor acorda în sfârșit Premiul Uniter pentru cel mai fidel spectator. Iar noi, morții vii de Aici, te vom aplauda.

Mona

Dragă Pino,

De mai mulți ani vreau să-ți propun, ca spectator, un posibil premiu al Președintelui UNITER:

Categoria: **Excepționalismul Anonimității**

Motivație: Dacă teatrul este vis, atunci năzuința autorilor, actorilor și regizorilor ar trebui să fie ca visul lor să fie visat de spectatori până devine realitate.

Propunere: **Premiul pentru cel mai fidel spectator**

Este de profesie asistent medical de radiologie, iar profesiunea lui de credință este teatrul. A văzut atâtea spectacole de teatru încât eternitatea n-o să fie plictisitoare pentru el. Deși fiica lui cea mare este medic stomatolog, a reușit s-o determine să dea examen la actorie și după două încercări a reușit și a absolvit secția de actorie a UNATC; cu cea mica nu i-a reușit, a rămas doar avocat. În anii '70 cumpăra bilete la teatru pentru prieteni și colegii din Bolintinul din Vale ca să vadă „Leonce și Lena" și „A douăsprezecea noapte", dar și azi oferă cu generozitate bilete sau invitații medicilor, librarilor, florăreselor, cofetarilor și măcelarilor. Acest om care își împărtășește cu discreție, perseverență și generozitate pasiunea lui pentru teatrul românesc se numește Victor Dobrișan.

(Fragment din scrisoarea pentru Ion Caramitru, Președintele UNITER, adresată în 2017 de **Ovidiu Caraiani, conf. univ. dr. Politehnica București, Honorary Research Fellow Cardiff University**)

Cei care nu l-au cunoscut pe Victor Dobrișan, au pierdut un suflet mare.

Cu Arlinda Morava, Mihai Dedu și Mona

Cei care l-au cunoscut, l-au iubit și l-au prețuit.
Te iubesc, Victor. Te aștept la cabină după spectacol.
(**Vlad Ivanov, actor**)

Un „vărsător" cu inimă mare și suflet de artist – Victor Dobrișan

Ai putea spune că l-am cunoscut la cabinetul stomatologic așteptând să intru la Monica... Nu ! L-am cunoscut în „regruparea" sălii Amfiteatru după un spectacol în regia unicului Dan Micu – *Anton Pann*, de Lucian Blaga. Am dat mâna cu dumnealui, m-a felicitat și pasiunea cu care vorbea despre actori m-a făcut să-i rețin chipul și numele. Atunci, în '94, nu știam că fiica sa va deveni minunata actriță Monica Dobrișan. Sunt convins că într-o altă viața a fost actor sau poate regizor, pentru că toată viața a fost printre actori, fiind spectator. Dar nu un spectator oarecare, ci un Spectator talentat, de modă veche. Odată cu plecarea dumnealui Dincolo, acest „fel" de oameni a dispărut.

Sunt convins că acum e împreună cu marii noștri artiști, acolo Sus, în Lumina Divină, unde contează doar pasiunea și talentul.

Dumnezeu să-l ierte !

(**Dragoș Ionescu, actor TNB**)

Dragă Mona,

Știu că nicio vorbă nu poate înlătura durerea unui astfel de moment. Și totuși, simt că trebuie să-ți scriu. Pentru tine, dar și pentru el.

Tatăl tău nu a fost doar un iubitor de teatru – a fost un om cu visuri mari și idealuri frumoase, cu o inimă care a ars pentru oameni și pentru scenă, dar și pentru excelență, performanță, verticalitate. În ultima noastră călătorie la mare, anul trecut, într-un decor fabulos, ne-a povestit despre cum a participat el, la începutul anilor '60, la un concurs de atletism în Bulgaria și cum mama lui căuta frenetic *Sportul Popular* ca să afle vești despre băiatul ei. Am căutat în aceste zile câteva însemnări despre el, publicate în ziarele vremii. Sunt mărturii vii ale pasiunii și eforturilor sale, ale unui spirit neobosit și luminat, care a lăsat urme adânci în toți cei care l-am cunoscut.

Dar știi ce m-a impresionat cel mai mult ? Că tu, Mona, ai devenit exact ce își dorea el în cele mai intime aspirații: și medic, și actriță. Victor a fost omul care ne-a dus pe toți la doctori și la teatru. Ai unit în tine cele două mari obsesii ale lui – știința care vindecă și arta care mângâie. Nu este puțin lucru. Ai dat sens și formă visurilor lui. Ai devenit, fără să știi, răspunsul vieții la dorințele unui tată care te-a iubit profund.

(continuare în pag.19)

(urmare din pagina 18)

Vreau să primești aceste articole – screenshoturi și pagini din ziarele vechi – nu ca simple documente din trecut, ci ca pe o consolare. Ca pe o oglindă a valorii lui și, mai ales, ca pe o dovadă că el trăiește mai departe în ceea ce ai devenit tu. Fii mândră. Nu doar de el, ci și de tine.

Pentru mine Victor va rămâne cel mai frumos, bun și altruist bărbat din secolul trecut !

(**Conf. univ. dr. Radiana Tamba**)

Domnul Victor…, cel mai pasionat spectator din câți am cunoscut ! I se lumina chipul când vorbea despre teatru și despre actori, pe care îi admira, îi prețuia, îi respecta, îi susținea cu o

Cu Cristi Toma, la Bolintin

generozitate dincolo de cuvinte ! Nu cred c-a ratat vreo premieră de teatru din București sau din țară… Se urca în tren și străbătea țara ca să vadă un nou spectacol. Se hrănea cu teatru, cu performanțele actorilor, se-nflăcăra când vorbea despre o nouă montare, făcea comparații, analiza cu bun simț și luciditate. M-am bucurat de prietenia dumnealui și o spun cu profund regret: o să-mi lipsească conversațiile, întâlnirile noastre !

Dumnezeu să-l aibă pază !

(**Elvira Deatcu, actriță**)

Rar am văzut un spectator atât de dedicat ! Și nu pentru că fata lui cea mare este actriță (și medic stomatolog foarte bun), ci pentru că iubea arta spectacolului de teatru. Străbătea țara pentru a vedea un spectacol. Mereu curios, mereu cu vorbe de apreciere, mereu dornic de experiențe noi. Am pierdut un Spectator, dar am câștigat un suflet care, de acolo din grădina Edenului, ne va veghea și ne va încuraja !

Domnul Victor Dobrișan face parte acum din distribuția spectacolului Divin !

(**Luminița Erga, actriță Teatrul Nottara**)

Victor Dobrișan – un mare spectator, un om al teatrului !

A plecat dintre noi Victor Dobrișan, unul dintre acei spectatori rari care transformau simplul act de a fi în sală într-o formă de artă. Pentru el, teatrul nu era doar spectacol, era întâlnire, emoție, adevăr. Nu a urcat pe scenă, dar a fost mereu parte din ea, prin prezența lui tăcută, intensă, profundă.

L-am cunoscut dincolo de luminile rampei. Era acolo, mereu, cu o privire atentă și cu o admirație sinceră care m-a însoțit de fiecare dată când am jucat. După spectacole, discuțiile cu el deveneau parte din experiența scenei – scurte, dar pline de înțeles, adesea mai valoroase decât orice cronici. Vorbea cu o claritate a sufletului care te oprea în loc.

Victor Dobrișan nu a fost doar un iubitor de teatru. A fost un om al teatrului, în cel mai profund sens. Un martor loial al artei, al emoției, al poveștii.

Îi mulțumim pentru tăcerea lui caldă din sală, pentru privirea care susținea și pentru cuvintele care rămân.

Drum lin, Victor Dobrișan. Cortina nu cade pentru cei ca tine – rămâne ușor întredeschisă, cât să pătrundă amintirea.

(**Andrei Vasilescu, actor**)

Victor – cel care i-a făcut pe oameni să iubească teatrul !

Ne-am cunoscut în anul 1995 când Monica a venit și a dat audiție pentru o premieră a Teatrului Odeon, *Opera de trei parale*. A fost alături de noi la toate spectacolele și amândoi am trăit emoțiile debuturilor Monicăi.

A iubit artiștii și teatrul, invitându-și prietenii și cunoscuții la spectacole. Unii mărturisind că erau pentru prima dată spectatori.

Mi-a rămas în minte ultima frază pe care mi-a spus o la premieră cu *Nunta lui Cehov*: „A fost mult mai bine decât la ultima repetiție”.

Nu puteam bănui că era ultimul spectacol alături de noi.

Monica Dobrișan, sunt sigură că la acest ultim spectacol a fost fericit, văzând-o și aplaudând-o pe Monica care se reîntorcea pe scenă după mulți ani. Mă voi gândi mereu la el înaintea spectacolelor. Știu că de undeva ne privește și este lângă noi. Dumnezeu să-l aibă în pace !

(**Beatrice Rancea, regizor**)

Domnul Victor Dobrișan era genul de om care nu cerea atenție, dar o atrăgea prin noblețea și felul firesc în care umplea o încăpere. Nu prin glas ridicat, ci prin liniștea pe care o aducea cu el.

În prezența lui învățai să respecți mai profund timpul, cartea, arta, cultura, dar mai ales oamenii. Din mâinile lui a crescut o lume: o fată adorabilă pentru el și pentru noi, căreia i-a sădit în suflet dragostea și profunzimea de frumos, de teatru, cultură, curajul de a gândi și noblețea discreției. Monuța a fost sufletul lui, plină de talent, sensibilitate, căldură, șarm și lumină.

În el bătea o inimă de tată care nu a căutat laude, dar care a trăit pentru a lăsa ceva trainic în urma lui. A fost un stâlp care nu s-a clătinat, chiar și când anii i-au apăsat umerii. A plecat discret, fără să se plângă sau să-și strige durerea, tipic pentru un lord ca dumnealui, dar nu s-a stins: a rămas în tăcerile noastre, în alegerile noastre.

Era un om a cărui prezență nu putea trece neobservată. Înalt, cu o statură impunătoare și o ținută firească, dar demnă, părea desprins dintr-o altă epocă – una în care cuvântul avea greutate, iar gestul era măsurat cu grijă. Nu ridica vocea, dar prezența lui umplea orice încăpere. Nu căuta să impresioneze, dar impresiona pentru că era autentic.

Avea o pasiune adâncă pentru cultură, în primul rând pentru teatru și artă în general, hrănindu-se din cărți, din pictură, din muzică și din conversații care nu alunecau niciodată în superficial. Ochii lui priveau dincolo de aparențe, iar sufletul său vibra în fața frumosului – fie el într-o operă de artă, într-un poem, sau într-o idee spusă bine. A știut mereu să caute esențialul și, poate mai important, să ni-l arate și nouă.

Cu Liviu Cheloiu

Pentru Monuța a fost un model tăcut, dar puternic. A transmis, fără să impună, dragostea pentru teatru, carte, respectul pentru cultură și înclinația spre profunzime. În lumea pe care a clădit-o în jurul nostru, educația nu era un scop, ci o formă de libertate. Pentru mine personal era Omul plin de iubire, clasă, afectuos, cult și cu o generozitate galactică, cu mult respect și atenție aristocrată.

Acum, la plecarea lui, rămânem cu această moștenire neprețuită. Cu imaginea unui om drept, cultivat și demn, care a știut să fie sprijin, inspirație și lumină.

Pentru Mona a fost un tată ca o coloană de marmură: sobru, nobil, trainic.

Va rămâne întotdeauna în amintirea mea pentru frumusețea spirituală și dedicarea totală a Artei, cel mai fidel om a publicului de teatru !

Respect și recunoștință !

Bunul Dumnezeu să-l odihnească în pace în Lumina Divină !

(**Arlinda Morava, soprană, diplomat Ambasada Albaniei**)

Mi-e foarte greu să vorbesc despre Victor Dobrișan la trecut. Când l am cunoscut am crezut ca e unul marii critici de teatru ai țării. Știa TOT ce înseamnă teatru, la timpul trecut și la timpul prezent: Ciulei, Pintilie, Dan Micu, Buzoianu, Caragiu, Iordache… și tot ce a însemnat ca importanță spectacolul românesc el a văzut și a trăit. Când mă întâlneam cu el după premierele spectacolelor mele îi căutam privirea pentru că era barometrul de care aveam nevoie. Și apoi toate discuțiile despre teatru, viață, la un pahar de vin în liniștea căsuței de la Bolintin erau momente care sfidau noțiunea de timp. Puteau dura oricât, domnul Victor se lăsa cu har în povești despre scenă și mai ales din spatele scenei, povești pe care hârtia nu a putut să le consemneze, pentru că, nu-i așa ? noi trăiam în afara timpului și nu aveam nevoie de memorie scrisă... Așa s-a născut o prietenie ce mi-a dovedit că vorbele multe sunt de prisos, iar atunci când a fost nevoie a fost omul care mi-a purtat de grijă mie, mamei mele, tatălui meu. Am fost un mare norocos să fi cunoscut o asemenea ființă, care a iubit frumosul și mai mult de atât l-a cultivat în apropiați, în familie. Așadar Monica este cea care duce mai departe iubirea de teatru, pe scenă, cu dragoste și pasiune știind că de undeva ochiul blând și atoateștiutor al tatălui o va veghea.

Am început aceste rânduri prin a afirma că îl crezusem un mare critic de teatru… nu am greșit.

Victor Dobrișan ESTE cel mai talentat, iubitor și știutor critic dintre toți iubitorii de teatru.

Cu respect și recunoștință,

Aurel Palade

Cu Emona și Arlinda Morava

Nu am cunoscut om mai cald și blând, cu iubire mai mare pentru teatru decât el.

Iubea teatrul mai mult decât cei care îl fac. Entuziasmul lui era contaminant, în așa fel încât îți reîmprospăta și ție pofta de lucru. Putea să discute ore în șir despre lumea teatrului cu tatăl meu în sala de așteptare a cabinetului Monicăi, ea însăși actriță, dovada forței pasiunii lui.

Când ne întâlneam, zilele trecute, la vreun eveniment bolintinean, la cabinetul Monicăi sau în foaierul vreunei săli de teatru, cu căldura și pasiunea lui îmi amintea de tata și de discuțiile lor din sala de așteptare a cabinetului. Ultima oară când ne-am văzut, nu demult, îmi povestea fericit ce spectacole a mai văzut și la ce spectacole urmează să meargă. M-a tulburat enorm vestea morții lui și mă simt norocos că am avut ocazia să întâlnesc un om atât de deosebit. Îmi va fi tare dor de întâlnirile noastre spontane.

(**Mircea Anca, regizor TNB**)

Dragă Monica, regret din suflet plecarea subită a tatălui tău. A fost pentru mine, atât cât am reușit să-l cunosc în acești doi ani în care am interacționat, un domn elegant, nobil, blând, atent și binevoitor. Dragostea și devotamentul față de familie, izvorâte dintr-o îmbinare de sensibilitate și responsabilitate, au fost mereu dublate de dragostea pentru teatru. Dânsul nu doar avea grijă de nepoată, ci participa activ la fiecare reprezentație a spectacolului nostru. A fost un spectator fidel, conștient de fluctuațiile din viața unei producții de teatru, curios să afle evoluția și împlinirea ei. Îmi va lipsi zâmbetul hâtru și umorul dânsului.

Dumnezeu să-l țină în lumină !

(**Mădălina Negrea, actriță, coordonator proiecte teatrale ARCUB**)

În memoria lui Victor Dobrișan

Victor Dobrișan a fost o prezență luminoasă și profundă în

Cu Bogdan Saratean și Răzvan Popa

viețile celor care l-au cunoscut. Un om cu suflet cald, mereu gata să încurajeze și să ofere o vorbă bună, Victor a știut să vadă frumosul în oameni și în artă. A fost unul dintre acei oameni rari care nu doar că au înțeles profunzimea creației artistice, ci au știut să o aprecieze sincer și să o susțină cu entuziasm.

Pentru mine, sprijinul și încurajările lui au însemnat mult. A văzut în arta mea ceva valoros, autentic și m-a încurajat să continui atunci când poate aveam îndoieli. Recunoștința mea față de el este profundă. Victor ne-a părăsit prea curând, dar spiritul său generos și dragostea pentru frumos vor rămâne vii în inimile noastre.

Drum lin, Victor, și mulțumesc pentru tot !

(**Cristi Toma, actor, profesor, regizor**)

Cadeții orașelor interioare

Alexandru CAZACU

Odată cu dispariția în această primăvară a marelui romancier, eseist, dramaturg și editorialist peruan **Jorge Mario Pedro Vargas Llosa** (1936-2025), un reprezentant al *boom-ului* literaturii latino-americane alături de columbianul Gabriel Garcia Marquez, argentinianul Julio Cortazar, mexicanul Carlos Fuentes, s-a vorbit mai puțin despre relația acestuia cu cinematografia. Operele sale de ficțiune, traduse în întreaga lume și gratulate cu prestigioase

aprecieri internaționale, inclusiv premiul Nobel în anul 2010 motivat de „cartografierea structurilor puterii și pentru imaginile sale tranșante ale rezistenței, revoltei și înfrângerii individuale”, nu au cunoscut multe ecranizări. Aceasta în ciuda materialului extrem de ofertant pus la dispoziție de vasta operă a scriitorului.

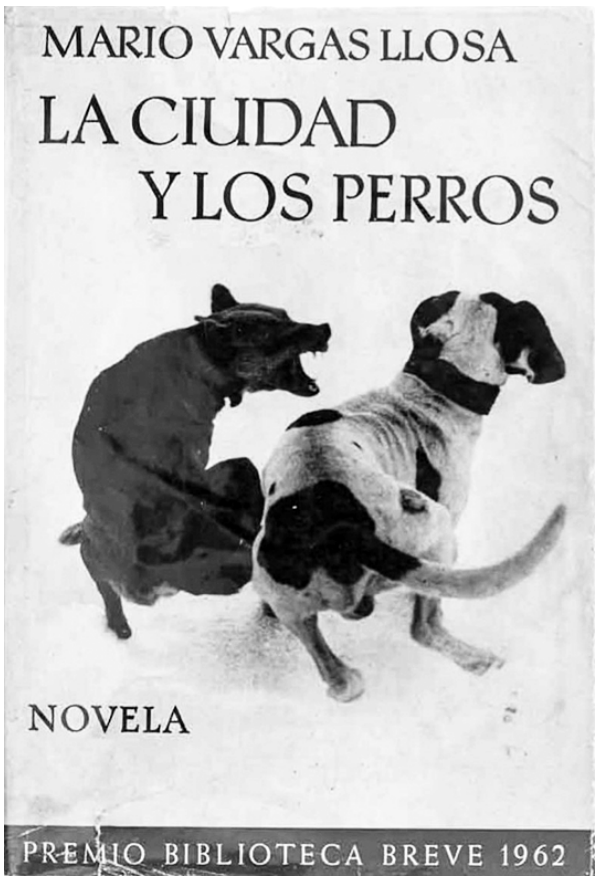

Mario Vargas Llosa, Francesco J. Lombardi și câțiva actori la premierea filmului

O adaptare cinematografică, din cele câteva, se remarcă mai ales prin maniera în care reușește să redea pe marele ecran o parte din lumea sud-americană și spiritul ei, precum și modul de analiză specific lui Mario Vargas Llosa.

Primul roman al autorului, *La ciudad y los perros* (Orașul și câinii) din anul 1963 este și scrierea care îl propulsează național, dar mai ales internațional, obținând cele mai importante distincții posibile la acel moment pentru o operă scrisă în limba spaniolă: Premio Biblioteca Breve și Premio de la Crítica Española**.** În foarte scurt timp de la apariție cartea devine unul dintre romanele fenomen al literaturii hispanice. Viața a trei elevi în ciclul inferior al liceului militar Leoncio Prado din Lima reprezintă axul central a acestei proze polifonice: Alfredo Fernandez, zis *Poetul*, compune scrisori și povestiri erotice contra-cost pentru colegii săi, Ricardo Arana, poreclit *Sclavul* pentru că toți colegii îl molestau din cauza firii lui retrase și *Jaguarul*, cel mai puternic dintre toți, având o forță fizică și o îndârjire care îl transformă în lider. Adolescenții trăiesc supraviețuind regulilor militare, dar și regulilor pe care și le-au impus unii altora. Ei sunt „câinii”, adică cadeții supuși de colegii lor mai mari la diverse „botezuri” ce constau în nenumărate și diverse umilințe fizice și morale. Însăși numele lor este dat de obligația ca doi cadeți din ciclul inferior să se lupte stând precum câinii în patru labe mușcându-se reciproc. Cei trei, cărora li se vor mai alătura și alții, formează „Cercul”, un grup condus de Jaguar pentru a se apăra de cei mari. Unul dintre elevii militari, Boa, membrul al „Cercului^, agresiv și șiret, sustrage subiectele la examenul de chimie. Este denunțat de Ricardo Arana care nu mai suporta să fie consemnat în cazarmă. Hoțul este exmatriculat. La următorul exercițiul armat Ricardo este ucis din greșeală de un glonț rătăcit. Se desfășoară o anchetă, iar locotenentul Gamboa află că Ricardo a fost ucis de Jaguar drept răzbunare pentru că a trădat. Dar conducerea liceului mușamalizează totul de teama că poate fi afectată imaginea liceului și chiar a armatei. Locotenentul Gamboa, un militar autentic și un om de onoare, este transferat la alt liceu. Între timp sunt relatate poveștile de dragoste ale celor trei, la intervale diferite de timp, cu aceeași fată, Teresa. Prin puritatea personajului feminin, care valorizează aspectul uman al relației înaintea celui material sau fizic, Llosa propune una din tezele sale potrivit căreia calitatea și valoarea umană autentică nu va fi condiționată de prezența resurselor. Narațiunea este neliniară, debutând *in media res*. Autorul folosește pentru relatarea acțiunii „tehnica vaselor comunicante”, prin care se asociază unei istorii principale povești care se derulează în locuri și epoci diferite pentru ca ulterior să se creeze un tot unitar și o experiență de lectură diferită de prezentarea separată a subiectelor suport. Liceul a fost un *un lieu de passage* care a format sau deformat tinerii înaintea integrării în viața adultă și civilă. Motivele pentru care cei trei vin în această școală nu țin de o vocație pentru lumea militară, unii vin pentru că au fost abandonați ori trimiși forțat pentru a fi disciplinați (Alberto și Ricardo sunt în această situație), pentru a se refugia de o situație familială ostilă ori a ieși din mediul infracțional (este cazul Jaguarului). Liceul-cazarmă este o societate în miniatură, un creuzet de etnii și o lume cu regulile ei adesea inutil de crude, acea „închisoare socială” despre care vorbea William Blake. Diversitatea umană prezentă în roman este un *imago mundi* al populației peruane: metiși, albi, negri, descendenți ai populațiilor native indieni, descendenți ai japonezilor sosiți în Peru, precum și clivajele dintre mediile de proveniență. Se descrie acest context social, economic și politic folosindu-se umorul negru și limbajul dur. Dar dincolo de zidurile unității militare și de învățământ se află orașul Lima al anilor cinzeci: plaja Miraflores, cartierele protipendadei, dar și cele rău famate, bulevardele largi precum Avenida Alfonso Ugarte, cinematografele din zona Lince, casele de toleranță din districtul La Victoria, barurile, micile magazine, piețele cu scuaruri și biserici albe, locuințele de lux sau cele sordide. Dar și ceața omniprezentă care ascunde soarele jumătate de an, mirosul și zgomotul mării, vegetația luxuriantă, străzile încinse și parcurile umbroase. Orașul în sine reprezintă un personaj fabulos și esențial al romanului.

Cartea este alcătuită din relatarea multitemporală specifică lui William Faulkner cu relatări comprimate realist aferente lui Gustav Flaubert, ambii autori fiind considerați maeștrii lui Llosa după propria sa mărturisire. Scriitura este una urbană, existând puternice filiații cu neorealismul italian sau ideile lui Sartre și o despărțire de curentele spaniole *criollismo* (atacul asupra ierarhiei) și *costumbrismo* (relatarea amănunțită a scenelor de viață) care dominau literatura Americii de Sud la acel moment. Fragmentarea cronologiei, generarea unui ritm narativ alert alternând investigațiile umane prin vieți și destine intercalate și radioscopia componentei sociale formează amprenta particulară a scriitorului peruan care chiar din acest prim roman dovedește o excepțională originalitate.

Opera are și o componentă autobiografică, autorul a fost el însuși elev la liceul militar Leoncio Prado din Lima pentru doi ani, trimis de tatăl său în dorința de a-l forma mai bine pentru viață și, după propria mărturisire, are ceva din toți cei trei adolescenți.

Francisco José Lombardi, născut la 3 august 1947 în Tacna, este un regizorul peruan care și-a luat răspunderea ecranizării acestui roman în 1985. După ce a studiat cinematografia la școala Santa Fe (Argentina) sub Fernando Birri, a devenit critic de film și s-a impus drept cel mai talentat regizor peruan al generației sale. A avut mereu o preferință pentru ecranizarea unor romane ce relatează universuri și întâmplări închise, adevărate *clustere sociale* pe care le explorează printr-un umanism frust, fără urmă de patetism, dar extrem de tulburător în sobrietatea sa. „În filmele mele, am făcut cinema care privește realitatea și încearcă să o denunțe”, afirma regizorul. Imersarea cu brio în universul acelei cazărmi unde *bullyingul*, furtul, minciuna se opun umanismului este miza peliculei. „Câinii” vor încerca să stabilească granițele dintre bine și rău, onoare și trădare, curaj și lașitate în cadrul orașului interior și exterior al fiecăruia. Scenariul realizat de poetul José Watanabe liniarizează scriitura reușind esențializarea subiectului. Muzica veteranului Enrique Iturriaga însoțește cu brio povestea prin acorduri echilibrate, iar imaginea lui Pili Flores Guerra ne prezintă lumea cazărmii și a Limei printr-o lentilă translucidă. Echipa de actori aleasă de regizor este una tânără, care va confirma; cu mulți deja colaborase și va colabora. Starul peruan Pablo Serra se integrează în rolul Poetului asigurând personajului o componentă rebel-reflexivă, Eduardo Adrianzén este un Sclav interiorizat, dar compasiv. Actorul va deveni un important regizor și autor dramatic, Jaguarul va fi jucat cu măiestrie cinică de Juan Manuel Ochoa, el însuși absolvent al liceului militar amintit în roman. Realizează aici rolul vieții sale, din care nu a lipsit abuzul masiv de droguri, dar și lupta publică cu narcoticele din ipostaza asumată de fost dependent. Teresei îi va da viață pe ecran, cu o discreție pragmatică, Liliana Navarro, iar locotenentul Gamboa este interpretat de prolificul Gustavo Bueno, într-o onorabilă primă apariție pe ecran.

Filmul reușește să devină un ecou perfect al temelor din scrierea lui Llosa și o realizare emblematică a cinematografului peruan, fiind un succes de public și de critică. Este selecționat la Cannes, premiat la Toronto, San Sebastian și Guadalajara, fiind de asemenea propunerea Peru la secțiunea străină a premiilor Oscar din 1985.

Subiectul și temele sociologice și ontologice tratate de fabulosul Mario Vargas Llosa și talentatul Francesco J. Lombardi depășesc granița peruană. Este o poveste frumoasă și crudă despre dragoste, moarte, prietenie și dreptate. O demonstrație limpede despre rolul ficțiunii care reconfigurează și demitizează realitatea cu scopul de a o înțelege și eventual a o îmbunătăți.

ACTUALITATEA CULTURALĂ BOLINTINEANĂ

Imagini de la vernisajul expoziției „IA vs OM – runda I: arta plastică” (26 aprilie 2025, Centrul Cultural „Școala Veche”) și de la evenimentul „Genealogica – familia Paraschiv-Matache” (10 mai 2025, Biblioteca Orășenească Bolintin Vale și Centrul Cultural „Școala Veche”)

Neamul Matache, Marincov, Paraschiv

Neamul Matache, Marincov, Paraschiv cercetându-și genealogia în salonul bibliotecii

Ileana Popovici vorbind despre Basarabia

Doina Focșa (Cîrîcu-Marincov), Denisa Păun (Matache), Adela Paraschiv (Matache)

Reprezentante ale neamului Matache-Paraschiv-Marincov la Centrul Cultural

Întâmpinarea invitaților la vernisajul IA vs OM

În centru Alexandru Dan și Traian Madar, pe laterale pictorița Simona Bușoiu și poetul Alexandru Cazacu

Aspect din expoziția IA vs OM

Noi convorbiri duhovniceşti cu †Ioan al Banatului (XXI)

Nu călătoriți singuri pe cărarea vieții !

Luminița Cornea: Înaltpreasfințite Părinte Mitropolit, de curând ne-am împărtășit din evanghelia Sfântului Evanghelist Marcu (15, 43-47; 16, 1-8), citită, în bisericile ortodoxe, la Duminica a 3-a după Paști, Duminica Mironosițelor. Vă rog să ne oferiți un cuvânt de învățătură în legătură cu această pericopă evanghelică.

Înaltpreasfințitul Ioan: Ce ne-a lăsat scris Sf. Apostol și Evanghelist Marcu despre ceea ce s-a petrecut în dimineața zilei cea dintâi a săptămânii, când femeile mironosițe au venit la mormânt ? Ce căutau ele ?

L.C.: Citind versetele indicate din evanghelia Sfântului Evanghelist Marcu aflăm că în ziua de vineri, ziua Răstignirii, Iosif cel din Arimateea s-a dus la Pilat și a cerut trupul lui Iisus, pentru că murise. A cumpărat giulgiu și „coborându-L de pe cruce, L-a înfășurat în giulgiu și L-a pus într-un mormânt care era săpat în stâncă și a prăvălit o piatră la ușa mormântului.” (Marcu: 15, 46). Pentru că nu se împlinise tot ritualul înmormântării, care presupunea și ungerea cu miresme, după ce a trecut ziua sâmbetei, când era Paștele evreilor, duminica, dis-de-dimineață, au venit femeile purtătoare de mir la mormântul Mântuitorului. Pe cale, se gândeau cine le va prăvăli lor piatra de la intrarea în mormânt. Și, ridicându-și ochii, au văzut că piatra fusese răsturnată iar în mormânt au văzut arătare de îngeri; un înger stând în partea dreapta a mormântului, îmbrăcat în veșmânt alb. Ele, văzându-l, s-au spăimântat, iar îngerul a zis către ele: – Nu vă temeți ! Nu vă înspăimântați ! Căutați pe Iisus Nazarineanul, Cel răstignit ? Nu este aici, că a înviat, precum a zis. Le-a spus să meargă și să spună ucenicilor Săi și lui Petru că a înviat și să meargă în Galileea, căci acolo Îl vor vedea.

Îps. Ioan: Într-adevăr aceste cuvinte le-a lăsat scrise Sf. Marcu. Vedeți, în viața aceasta avem prieteni și cunoscuți care sunt alături de noi o vreme, dar, când dăm de vreun necaz, chiar și cei mai buni prieteni ne părăsesc. Așa s-a întâmplat atunci și, din nefericire, se întâmplă și astăzi. Sfântul Ioan Evanghelistul și trei femei au stat în depărtare și au privit răstignirea Domnului, Sf. Ioan lăsând înlăcrimata Maică să se sprijine de el. Era sfâșiată de durere, văzându-și Fiul său și Fiul lui Dumnezeu răstignit pe cruce.

Menționează evanghelistul că Hristos a fost coborât de pe cruce, înfășurat în giulgiu și dus în mormânt iar peste mormânt a așezat o piatră grea. În Țara lui Israel nu se înmormânta lângă Ierusalim în pământ, că nu e un pumn de țărână și, atunci, pentru că totul era stâncă și trupurile să nu cadă pradă animalelor ori altor profanatori de morminte, se punea o piatră foarte grea la intrarea în mormânt. Iată ! Femeile, care au văzut, vineri seara, cutremurătorul moment al răstignirii Domnului și punerii în mormânt, a doua zi, sâmbăta, era Paștele iudeilor și abia în ziua întâi a săptămânii, adică duminica, au putut să meargă la mormânt. Nu avem nicio mărturie scrisă precum că vreun apostol ar fi vrut să meargă la mormânt. Nu. Toți erau risipiți. Totuși, iată trei femei: Maria Magdalena, Maria, mama lui Iacov, și Salomeea, mama fiilor lui Zevedeu, s-au dus cu miresme la mormânt. Pe drum, bietele femei și-au pus întrebarea cum vor putea să dea la o parte piatra, căci ele o văzuseră vineri seara, când a fost pus Hristos în mormânt. Se sfătuiau cum vor putea răsturna piatra ele, trei femei. Și cine credeți că le-au auzit ce vorbeau ? Un înger. Auziți cine le-a însoțit pe ele de acasă până la mormânt ? Le-a însoțit un înger. Așa și cu credincioșii care vin la biserică. Nu vin singuri, ci sunt însoțiți de un înger, deoarece vin să se întâlnească cu Hristos. Îngerul care vă însoțește aude tainica rugăciune a fiecăruia dintre frățiile voastre, rostită în gând și în inimă, spre biserică, deoarece niciunul dintre cei ce vin la biserică nu grăiesc altceva pe drum decât: Doamne, iartă-mă ! Doamne, dă-mi un pic de sănătate ! Doamne, dă-mi pace și liniște în familia mea ! Doamne, dă pace în țară și în lume ! Și câte și mai câte ! Studenții, să le ajute Dumnezeu la examene. La fel, elevii. Fiecare din cei care sunt în biserică, pe drum, au spus zeci și sute de feluri de rugăciuni. Pe toate le-a ascultat un înger și nu le va lăsa în fața sfântului altar, ci rugăciune cu rugăciune va fi dusă până la apusul soarelui înaintea tronului lui Dumnezeu.

Nu călătoriți singuri pe cărarea vieții ! Însoțiți-vă cu un înger al lui Dumnezeu ! Cereți când ieșiți din casă: Doamne, dă-mi îngeri să mă însoțească la biserică, la școală, la muncă ! Oriunde vă duceți rugați-L pe Dumnezeu să vă dea îngeri ca să vă însoțească.

L.C.: Până la urmă, Părinte Mitropolit, ce au făcut femeile mironosițe cu mirul ?

Îps. Ioan: Auzind îngerul care era cea mai grea povară a lor, văzând dragostea lor de a aduce mir, a alergat mai repede decât ele. Adică le-a auzit dorința și a fugit la mormânt și a răsturnat piatra, bolovanul cel mare. Vedeți cât de grabnici sunt îngerii în a ne sprijini și de a duce înaintea lui Dumnezeu rugăciunile !

Femeile, când s-au dus la mormânt, se așteptau să găsească trupul mort al Mântuitorului și au aflat că nu mai este acolo, că a înviat. Femeile mironosițe cu vasele pline de mir în mâini îl căutau pe Iisus cel răstignit. Ele n-au venit la mormânt să-l caute pe Hristos cel Înviat, ci pe Hristos cel răstignit. Văzând piatra răsturnată, au intrat în mormânt. Au văzut îngeri. Au văzut giulgiul zăcând și mormântul gol și s-au spăimântat, spune Sfântul Marcu. De ce s-au spăimântat ? Că au văzut arătare de îngeri. Iată când au văzut un înger s-au speriat, dar când L-au văzut pe Hristos trei ani și mai bine nu s-au spăimântat de Dumnezeu. În fața cui te-ai cutremura mai mult: în fața unui înger sau în fața lui Dumnezeu ?

L.C.: Interesantă întrebare ! În fața amândurora, zic eu. Dar vă rog, Înaltpreasfințite Părinte, să continuați. Sigur veți spune ceva la care nu ne așteptăm.

Îps. Ioan: Vedeți de ce s-a întrupat Hristos, Fiul lui Dumnezeu ! ? Dacă nu s-ar fi întrupat, toți s-ar fi cutremurat, înspăimântat, dar așa îmbrăcându-se în țărâna din care ne-a făcut și pe noi, a fost atât de apropiat de oameni, încât, la Cina cea de Taină, evanghelistul Ioan și-a pus capul pe pieptul lui Hristos. Deci, s-au apropiat mironosițele de înger, n-au grăit și s-au spăimântat. Ce mai auzise îngerul pe drum din graiul femeilor mironosițe ? Că-L caută pe Hristos cel răstignit. Le spune: Nu vă temeți ? Îl căutați pe Hristos cel răstignit ? Iată L-au căutat pe Hristos Cel răstignit și L-au găsit pe Iisus Cel înviat. Am scris o carte: *Înviatul din Nazaret*.

Cum vă spuneam la început: prietenii ne părăsesc atunci când dăm de greu. Iată că femeile mironosițe nu L-au părăsit pe Hristos nici la cruce și nu L-au părăsit nici dincolo de cruce, nu L-au părăsit nici dincolo de mormânt. Apostolii erau risipiți. Ostașii care au fost puși să păzească mormântul cu trupul Domnului, în misiunea lor, au eșuat. A fost cel mai mare eșec din istoria omenirii: să păzești o comoară, care se numește Hristos, și să vezi că nu mai este. Au pierdut comoara ! Ostașii L-au pierdut pe Hristos. Dar noi ? Câți dintre noi nu L-am pierdut pe Hristos, poate, de multe ori în viața noastră ? ! Să fiți binecuvântați toți care vă aplecați peste aceste pagini, care mergeți la biserică ! Mă bucur că frățiile voastre L-ați găsit și n-ați pierdut comoara cea mai scumpă: Hristos Domnul !

Dacă în viața aceasta, pe cărările vieții, veți întâlni pe cineva care-L caută pe Hristos întindeți-i dragostea inimii și ajutați-l să găsească dragostea inimii, ajutați-l să găsească comoara cea scumpă, Iisus.

Am scris un eseu despre momentul când mironosițele nu L-au mai găsit pe Hristos Răstignitul, ci Înviatul. Mi-am zis: oare ce vor fi făcut femeile mironosițe cu mirul pe care l-au cumpărat și cu care au dorit să ungă trupul Domnului ?

Femeile au luat mirul și L-au căutat pe Hristos peste tot în lume, ca să-I dea mirul, să-I pună mir pe cap. Și au umblat peste tot în lume și nu L-au găsit. Atunci au luat cărarea Cerului. N-au mai umblat pe alte cărări în lumea aceasta. Au spus mironosițele: să mergem pe cărarea care duce către Cer. Și s-au dus, și s-au dus cale lungă. La un apus de soare, îngerul lui Dumnezeu, care păzea cu străşnicie poarta Cerului, a strigat către Dumnezeu: – Doamne, e apus de soare, să închid poarta Raiului ? Și Dumnezeu nu i-a răspuns. A mai stat îngerul și a privit către zare și a văzut trei umbre în depărtare. Iar a strigat: – Doamne, în zare se văd trei umbre, parcă ar fi de om. Să închid poarta Raiului sau nu ? Și iar nu i-a răspuns Dumnezeu. Cele trei mironosițe s-au apropiat de poartă cu vasele pline de mir. S-au apropiat de înger. Și le-a întrebat îngerul: – Pe cine căutați ? Și au spus femeile mironosițe: Pe Hristos Cel Înviat. L-am căutat în mormânt și nu L-am găsit. I-am adus mir. A strigat iară îngerul: – Doamne, sunt trei femei galileence. Zic că te-au cunoscut. Ți-au adus mir. Și atunci a răspuns Dumnezeu de pe tronul Slavei Sale și a spus: – Lasă-le să pășească pragul Raiului, căci pentru Fiul meu Cel iubit a adus miresmele. Și s-a coborât de tronul Slavei Hristos Cel înviat. Le-a întâmpinat, și-a plecat capul, iar cele trei femei au turnat mir pe capul lui Hristos Cel înviat. De atunci miroase a mir în Rai.

Domnul nostru Iisus Hristos Cel înviat să vă mângâie pe toți ! Să vă ocrotească familiile, să ocrotească țara noastră și, în lumea întreagă, să-și reverse harul păcii Sale.

A consemnat Luminița Cornea

Mirela-Maiana Mladin

gânduri printre rânduri...

Anul Cardinal Iuliu Hossu

Prin Legea 290/2023, anul 2025 a fost instituit ca Anul Cardinal Iuliu Hossu.

În ianuarie 2025, în Aula Academiei Române, cu ocazia Sesiunii omagiale dedicată inaugurării „Anului Cardinal Iuliu Hossu", acad. Ioan-Aurel Pop, președintele Academiei Române a spus despre Iuliu Hossu că a fost „un om între oameni", „un far al Bisericii sale în clandestinitate", „un mare patriot, care a lăsat acest mesaj extraordinar de demnitate, care ne lipsește nouă astăzi".

Născut la Milaș, în jud. Bistița-Năsăud, Iuliu Hossu (1885-1970), după obținerea diplomei de bacalaureat la Gimnaziul Superior Român-Unit, a urmat studiile universitare în țară și la Roma, apoi la vârsta de 21 de ani a devenit doctor în filozofie, iar la 25 de ani doctor în „sfânta teologie". Tot la vârsta de 25 de ani a fost hirotonit preot. A fost un mare om de cultură, cunoștea șase limbi de circulație internațională, plus limbile clasice și se descurca în limbile uzuale ale imperiului din acea vreme.

M-rea Căldărușani, 12 octombrie 1969: „Am vizitat pe Prea Sfințitul Iuliu Hossu, care împreună cu Prea Sfințitul Nicolae Colan au fost singurii păstori viteji care au înfruntat urgia maghiară în Ardealul de Nord. Eterna mea recunoștință, Nichifor Crainic." (Sursa: Colecția prof. Nicolae Scurtu)

În Primul Război Mondial a fost pe front ca preot militar, spunându-le mereu românilor: „Dreptatea va învinge". În 1917 a fost numit Episcop de Gherla și a fost confirmat de Papa Benedict al XV-lea și consacrat în Catedrala din Blaj.

La 1 Decembrie 1918 a citit în fața celor peste 100.000 de oameni adunați la Alba Iulia, Declarația Unirii. Cu câtă emoție am ascultat la radio pe 1 Decembrie 2024 vocea Episcopului Iuliu Hossu rostind: „Fraților, ceasul împlinirii vremii este acesta. Când Dumnezeu atotputernicul rostește prin poporul său credincios dreptatea sa, însetată de veacuri, astăzi, prin hotărârea noastră, se înfăptuiește România Mare, una și nedespărțită. […] Ascultați, români fericiți, bună vestirea unirii noastre pe veci, cu Țara Mamă, România." Înregistrarea a fost făcută de un preot, în secret, la Mânăstirea Căldărușani în 1969 și trimisă în 1975 la postul de radio Europa Liberă din München.

Iuliu Hossu a făcut parte din delegația care a mers la București și a prezentat Regelui Ferdinand I actul Unirii. A fost și senator de drept în Parlamentul României. În 1930 a fost numit Episcop de Cluj-Gherla de Papa Pius al XI-lea, care în 1936 l-a numit Asistent al tronului pontifical, Conte Roman și Prelat papal. În 1940 a mers la Roma și a solicitat intervenția Papei Pius al XII-lea în favoarea Transilvaniei, a cărei integritate era amenințată. În 1945 a fost ales membru de onoare al Academiei Române.

În octombrie 1948 Iuliu Hossu a fost arestat la locuința din București a fratelui său și dus la Ministerul de Interne, unde a avut o discuție cu prim-ministrul Petru Groza. De aici a fost mutat la vila patriarhală de la Dragoslavele, unde l-au vizitat Patriarhul Iustinian Marina și vicarul Teoctist Arăpașu (viitorul Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române) care i-au cerut să renunțe la unirea cu Scaunul apostolic al Romei. Episcopul Iuliu Hossu a răspuns: „Nu pot, credința noastră este viața noastră". De altfel, toți Episcopii greco-catolici au refuzat să-și abandoneze credința. Prin Decretul nr. 358/01.12.1948, Biserica Română Unită a fost scoasă în afara legii.

A urmat, pentru Episcopul Iuliu Hossu, între 1948-1950, arestul preventiv la Mânăstirea Căldărușani, apoi între 1950-1955 detenția la Penitenciarul din Sighet (împreună cu ceilalți Episcopi greco-catolici). Despre perioada de detenție, Iuliu Hossu va scrie în memoriile sale: „Aceasta a fost cea mai înaltă universitate pe care am parcurs-o, adevărata universitate în care trebuia să trăiesc tot ceea ce învățasem mai înainte". În perioada 1955-1956 a avut domiciliu obligatoriu la Mânăstirea Curtea de Argeș, apoi pentru o scurtă perioadă în 1956 la Mânăstirea Ciorogârla, iar în perioada 1956-1970 la Mânăstirea Căldărușani. Aici la Căldărușani și-a scris memoriile din perioada detenției, le-a încheiat în 1962 și le-a dat în secret fratelui său, care cu mari riscuri le-a păstrat și în anul 2003 a apărut prima ediție cu titlul „Credința noastră este viața noastră. Memorii". În cele aproape 500 de pagini ale cărții apar peste 250 de personaje (dintre care peste 120 clerici și peste 120 laici), la cea de a treia ediție adăugându-se și note de subsol despre fiecare personaj. Scrise ca un dialog cu Dumnezeu, cu preoții și cu credincioșii, memoriile Episcopului Iuliu Hossu sunt un testament și o rugăciune, o mărturisire și o mângâiere. Mai presus de cuvinte și deasupra vieții și morții, din paginile memoriilor răzbate speranța: „Biserica noastră va învia din mormântul care i s-a pregătit cu grijă și piatra, lespedea grea, va fi răsturnată. Învierea va străluci, nelegiuirea nu va rămâne biruitoare, minciuna se va destrăma iar adevărul va străluci biruitor". Sfâșietoare este confesiunea Episcopului Iuliu Hossu din paginile memoriilor sale, despre libertatea pe care a dobândit-o în detenție, dincolo de spațiu și de timp: „am luat calea neîmpiedicată a sufletului care, cu cât trupul era mai legat, cu atât se avânta în deplină fericită libertate, nelegat nici de timp, nici de depărtare".

În 1969, în timp ce Episcopul Iuliu Hossu se afla la Căldărușani, Papa Paul al VI-lea a hotărât să îl ridice la demnitatea de Cardinal (primul Cardinal al Bisericii Române Unite și al națiunii române). Înștiințat de un delegat pontifical trimis la Căldărușani despre această decizie a Suveranului Pontif, Iuliu Hossu a spus: „Transmiteți că mulțumesc Pontifului Roman pentru această mare onoare, pe care o ofer Bisericii, dar eu nu voi merge la Roma, ci voi rămâne aici, cu turma care mi-a fost încredințată". Decizia Papei a fost anunțată la Vatican abia în anul 1973.

În 2019 Papa Francisc a semnat pe Câmpia Libertății din Blaj, la ceremonia de beatificare, decretul de recunoaștere a martiriului Episcopilor greco-catolici români Valeriu Traian Frențiu, Vasile Aftenie, Ioan Suciu, Tit Liviu Chinezu, Ioan Bălan, Alexandru Rusu și Iuliu Hossu.

Mormântul Cardinalului Iuliu Hossu se află în București, în Cimitirul Bellu catolic, în stânga capelei. În 2019, după o ceremonie de deshumare, o parte din rămășițele pământești au fost transferate la Episcopia de Cluj-Gherla, iar o parte au fost reînhumate, la cererea familiei, în mormântul de unde fuseseră deshumate.

După festivitatea din Aula Academiei Române, de inaugurare a Anului Cardinal Iuliu Hossu, m-am dus într-o zi la Cimitirul Bellu catolic să aprind și eu o lumânare la mormântul acestuia. Era o zi frumoasă de iarnă la începutul lui februarie, ca o zi de primăvară. Mă așteptam să fie multe lumânări aprinse acolo la mormânt și nu am luat chibrituri la mine. Dar nu era niciuna. A trebuit să mă descurc cumva pe acolo prin cimitir ca să aprind lumânarea pe care o adusesem cu mine. Învățătură de minte – altădată să nu mă mai aștept la nimic și să nu mai plec de acasă fără chibrituri la mine.

Aici s-ar fi încheiat articolul meu din revistă dedicat evenimentului „Anul Cardinal Iuliu Hosuu". Mărturisesc că pentru a-l scrie am depus un oarecare efort de documentare, dat fiind faptul că eu fac parte din generația care nu a avut acces la asemenea informații în perioada studiilor. Altele erau personalitățile despre care învățam noi la școală înainte de 1989. Dar n-am apucat să recitesc articolul meu care credeam eu că e gata, că țâr telefonul – Elena Savin, colega mea de bancă din facultate. „Uite, zice, mi-a căzut în mână revista *Foaia* a Episcopiei Greco-Catolice *Sfântul Vasile cel Mare* din București și am citit că pe 28 martie în Aula Bibliotecii Centrale Universitare *Carol I*, este un eveniment – *Dialog despre Caracter,* Sever Voinescu și Horia Roman Patapievici despre Cardinalul Iuliu Hossu. Mergem ?" Știa că scriu articolul despre Iuliu Hossu, dar nu știa că l-am terminat. De fapt, eu eram cea care nu știam că nu l-am terminat. Căci după ce am fost la B.C.U. – fiindcă desigur am fost – nu pot să nu vă povestesc ce s-a întâmplat acolo, dacă tot am avut norocul să fiu prezentă.

Într-o atmosferă pioasă, au vorbit despre Iuliu Hossu – la 140 de ani de la naștere și 55 de ani de la moartea acestuia – PS Mihai Frățilă, Episcop greco-catolic de București și Prof. univ. dr. Ioan Cristescu, directorul Muzeului Național al Literaturii Române. După care am asistat la un dialog-eveniment între Sever Voinescu și Horia Roman Patapievici, dialog care a durat două ore încheiate și a pendulat permanent între dumnezeirea din noi și prăpastia din sufletul nostru de oameni condamnați la micime. Sever Voinescu a invocat replicile „Vai de țara în care nu mai nasc eroi" – „Vai de țara care are nevoie de eroi". Horia Roman Patapievici a citit și comentat acolo, în Aula B.C.U., unde toată lumea își ținea respirația, fragmente din Memoriile lui Iuliu Hossu. M-a impresionat în mod deosebit comentariul lui Patapievici despre reședința de vânătoare – de la Dragoslavele – a Patriarhului, unde Iuliu Hossu, ținut în frig și foame, vedea pe un perete portretul Patriarhului Miron Cristea, cel care-i stătuse alături la 1 Decembrie 1918. Tot cu răsuflarea tăiată am ascultat povestea spusă de Patapievici despre bunul monah Damian de la Cernica, cel care i-a adus lui Iuliu Hossu mesaj de la frații ortodocși: „Să rezistați". După care Părintele Damian a fost și el arestat. Iar eu, de acolo din liniștea adâncă care s-a lăsat peste Aula B.C.U. m-am dus cu gândul la Mânăstirea Cernica cea din sufletul meu – unde azi e vrednic Stareț Părintele Vasile și de unde nu a plecat, ci ne veghează Părintele Ieronim... Apoi, tot cu sufletul la gură am ascultat povestea drumului de la Căldărușani la Sighet, parcurs de Iuliu Hossu fără să știe unde merge și recunoscând doar niște locuri pe drum... L-am ascultat apoi pe Patapievici vorbind despre fericirea descoperită de Iuliu Hossu în pușcărie, aidoma lui Nicolae Steinhardt. Eu mărturisesc că nu am putut niciodată să înțeleg cum este posibilă această fericire în pușcărie, despre care am citit și în paginile lui Iuliu Hossu, și ale lui Steinhardt, și ale lui Vladimir Ghika, și ale lui Petre Țuțea... Nu reușesc să înțeleg.

Așa s-a întâmplat acolo în Aula B.C.U. – o adiere de sublim, sub care au încremenit toți cei prezenți, cler și laici deopotrivă. Concluzii ? Horia Patapievici atrage atenția că Iuliu Hossu a fost omorât de țara pe care el a vrut-o unită. Sever Voinescu atrage și

el atenția că țara noastră va avea din nou o epocă dramatică precum aceea a lui Iuliu Hossu. – că va fi în timpul vieții noastre, sau mai târziu... Eu – când aud ce spune – simt că îngheț de frică. Mă uit în jur – nu se prea mai aude nicio respirație. Sever Voinescu mă lămurește, dar nu mă liniștește: așa este istoria. Mă ridic de pe scaun îngrozită. În jurul meu – preoți. Și liniște.

Și aici se încheie relatarea mea despre evenimentul din Aula B.C.U. Dar nu și articolul meu. Pentru că vă voi povesti și ce s-a întâmplat în culise – adică afară în stradă. Eu și Elena – plecăm. Ieșim din clădirea B.C.U. Trecusem pe lângă Horia Patapievici în holul mare – se oprise și răspundea la întrebările pe care i le puneau oamenii. Stăm noi ce stăm afară, în stânga ușii mari de lemn – n-aș putea spune de ce am stat și n-am plecat – și zic: „Hai să ne întoarcem". Dăm să deschidem ușa să intrăm înapoi – dar ușa se deschide înainte s-o deschidem noi, pentru că o deschide cineva dinspre interior. Cine ? Horia Patapievici, care, când ne vede, ne invită amabil să intrăm. Noi – de ce să mai intrăm ? Și spunem amândouă în cor: „Nu, nu intrăm." Pe chipul lui Horia Patapievici răsare mirarea. Iese pe lângă noi – noi ne întoarcem amândouă după el ca floarea-soarelui după soare, el se oprește și ne trezim față în față. O aud pe Elena spunând tare și răspicat: „Mulțumim". Horia Patapievici zâmbește mirat. Elena încearcă să îl lămurească – nu înțeleg cum i-a venit o asemenea idee – și zice zâmbitoare: „Prietena mea vrea să vă spună ceva". Probabil se gândea că poate vreau să îi spun că am să scriu în revistă despre evenimentul de la B.C.U. Acum se uitau amândoi fix la mine, Horia Patapievici tot mai mirat în spatele zâmbetului politicos. Și deodată mă aud spunând: „Să știți că Facultatea de Fizică este prezentă". Toți trei rămânem uluiți de ce am auzit. Horia Patapievici – uluit, dar tot zâmbitor. Elena, la fel. Eu – și eu uluită de ce am spus, dar nu zâmbesc, sunt doar uluită. Ne despărțim, ne facem cu mâna. O fi înțeles ce am vrut să spun ? Dar de fapt – ce am vrut să spun ? Mă tot gândesc – cred că am vrut să spun că sunt mândră că am urmat cursurile aceleiași facultăți ca și el și că sunt onorată că undeva, demult, fără să ne cunoaștem, ne-am aplecat un timp asupra aceleiași idei și formule. Și cred că a înțeles ce am vrut să spun. Sigur a înțeles.

Mai mult verde pentru sănătatea ta
Simpozionul „Mediul ambiant şi dezvoltarea durabilă”

Prof. Romica MARIN
Prof. Andreea Narcise GRIGORE

Pe data de 15 aprilie 2025 la Centrul Cultural „Școala Veche” din orașul Bolintin Vale s-a desfășurat cu succes a X-a ediție a Simpozionului „Mediul ambiant și dezvoltarea durabilă” și au fost expuse produsele din Concursul „Să reciclăm altfel !”, activități care fac parte din Proiectul Educațional ,,MAI MULT VERDE PENTRU SĂNĂTATEA TA” derulat de Liceul Tehnologic „Dimitrie Bolintineanu”, inclus în CAER, poziția 1944/2025, Anexa nr. 3 la OMEC nr. 3026/ 14.01.2025 în parteneriat cu: ISJ Giurgiu, CCD Giurgiu, ANPM Giurgiu, Asociația „Societatea de Geografie din România – Filiala Giurgiu”, Primăria orașului Bolintin Vale, Ocolul Silvic Bolintin Vale, Ocolul Silvic Ghimpați, numeroase școli și licee din țară și din județul nostru.

Am fost onorați cu prezența reprezentanților tuturor partenerilor implicați: d-na Director Rențea Virginia – reprezentant MEC, d-na ISG Florentina Găina, d-na ISGA Adriana Alexandrescu, dl. Adrian Nichita – Inspector școlar, dl. Bogdan Ion – Inspector școlar, directori și profesori din județul Giurgiu și județele limitrofe.

Organizația Națiunilor Unite (ONU) în anul 2009 a declarat ziua de 22 aprilie ca sărbătoare oficială a planetei Pământ și expresie comună a dorinței tuturor de a construi o societate stabilă, pentru un viitor mai curat și mai verde și de aici a pornit idea proiectului ,,Mai mult verde pentru sănătatea ta !” derulat în Liceul Tehnologic „Dimitrie Bolintineanu” și a Simpozionului „Mediul ambiant și dezvoltarea durabilă” în apropiere de sărbătoarea oficială a planetei Pământ.

Activitățile din proiect urmăresc să promoveze dezvoltarea durabilă și promovarea exemplelor de bună practică din comunitățile urbane și rurale, dar și valorificarea unor soluții viabile găsite sau propuse de participanții la simpozion și/sau concurs, deoarece ne dorim să implicăm concret elevii în găsirea unor soluții pentru o dezvoltare durabilă în localitățile lor și să se dea posibilitate cadrelor didactice din zona de nord a județului să participe direct la cele trei secțiuni, individual sau cu elevi, dar și altor elevi și profesori din alte județe care doresc și pot participa.

Simpozionul „Mediul ambiant și dezvoltarea durabilă” are trei secțiuni:

• Secțiunea A – Să gândim global și să acționăm local / abordări interdisciplinare în scopul educației pentru dezvoltare durabilă;

• Secțiunea B – expoziție cu lucrări practice, desene, colaje, postere și fotografii reprezentând mediul înconjurător;

• Secțiunea C – proiecte, activități extrașcolare și exemple de bună practică derulate în școli, licee, grădinițe, universități, comunități.

La cele trei secțiuni au participat anul acesta peste o sută de cadre didactice cu lucrări la cele trei secțiuni și au fost expuse 243 de lucrări realizate de elevi, individual sau pe echipe, fiind implicați un număr de peste 750 de elevi din zece județe în aceste activități.

Ediția a X-a Simpozionului „MEDIUL AMBIANT ȘI DEZVOLTAREA DURABILĂ” s-a desfășurat având drept *motto* „Să gândim global și să acționăm local !”, fiind coordonată de: prof. Marin Romica, director Beldiman Iuliana, dir. adj. Dionysatos Mădălina, dir. adj. Enache Mihaela, prof. Grigore Andreea, inspector Nichita Adrian și prof. Tudose Elena.

Coordonatorii proiectului mulțumesc celor care ne-au onorat cu prezența, celor care în mod direct sau indirect au facilitat derularea acestor activități și tuturor colegilor implicați, în spatele cărora a stat munca unei echipe, dăruire, stres și răbdare.

Rezultatele au fost multiple:

• s-au încheiate mai multe parteneriate între liceul nostru și instituțiile de învățământ participante, din mai multe județe, s-au purtat discuții pe marginea lucrărilor prezentate, iar lucrările susținute în plen au avut un impact pozitiv asupra cadrelor didactice prezente, care reprezentau ciclul primar, gimnazial și liceal;

• au fost abordate teme diferite privind protecția mediului înconjurător, exemple de bune practici din comunitățile natale, dar și lucrări practice, expuse, din materiale reciclabile, refolosite, care așa cum se vede în imagini au demonstrat creativitate și implicare.

Acest eveniment oferă posibilitatea elevilor și cadrelor didactic să prezinte diferite rezultate ale muncii lor, să promoveze exemple de bună practică, să cunoască modul de acțiune din alte unități școlare cu privire la proiecte ce privesc protejarea și conservarea mediului înconjurător în vederea unei dezvoltări durabile și să aplice în școală și comunitate ceea ce se potrivește. Deci: „Să gândim global și să acționăm local !”

„Natura nu ne cere să fim geniali, ajunge să fim raționali !” (Mariana Fulger)

Firide basarabene

Câteva contribuții noi privitoare la biografia lui Teodor Plop-Ulmanu

Nicolae SCURTU

Biografia poetului, eseistului, publicistului și traducătorului Teodor Plop-Ulmanu (n. 22 octombrie 1909, Mămăliga, raionul Hotin – m. 6 decembrie 1990, București) conține, încă, unele necunoscute ce se impun a fi cercetate cu mai multă rigoare.

Istorici literari din Basarabia și din România nu au identificat, până acum, cu exactitate, datele de naștere și de moarte a celui ce a scris și publicat *Frunză elegiacă* (1933), *Teodor Valter. Scrisoare unui erou în eternitate* (1937), *Versuri despre mine cel adevărat* (1942), *Desene naive. Versuri* (1983) și numeroase poezii, eseuri, cronici și note literare publicate în presa literară din Basarabia și România.

E necesar să reamintesc că Teodor Plop-Ulmanu a colaborat la revista *Jurnal literar* (1939) a lui G. Călinescu, care l-a și inclus în *Istoria literaturii române de la origini până în prezent,* reținându-i o strofă privitoare la Basarabia.

Remarcabilă este și recenzia lui Teodor Plop-Ulmanu[1] despre cartea lui Boris de Schloezer privitoare la o biografie a lui Gogol, identificată în ziarul liberal *Drapelul*.

Publicată în limba franceză și apărută în colecția „Romanul marilor existențe”, Teodor Plop-Ulmanu, excelent cunoscător al literaturii ruse, surprinde, cu finețe, câteva *note distinctive* ale operei și biografiei lui Gogol.

Biografiile de această factură au, în general, darul de a potența farmecul omului și mai puțin al operei, autorul recenziei, cunoscând temeinic opera lui Gogol emite judecăți de valoare din cele mai pertinente.

Portretul lui Gogol, atât fizic, moral cât și cel psihologic, impune prin unicitatea capacității sale de a stimula pe contemporanii săi, atât de diferiți în percepțiile lor.

*

Nicolae Gogol – Pe marginea unei biografii –

În conștiința lumii culte românești, Gogol nu este prezent cu fermitatea cu care este prezent Tolstoi, Dostoevschi, Pușchin, Gorki sau Cehov, ceea ce însă nu înseamnă deloc că Gogol nu este tot atât de mare ca și ceilalți.

Convingerea aceasta pe care am avut-o mai demult, mi-am întărit-o citind o viață a lui Gogol scrisă de Boris de Schloezer, în franțuzește, și editată în colecția „Romanul marilor existențe”.

Ceea ce îl deosebește pe Gogol de Tolstoi, de Dostoevschi, de Gorki sau de Cehov, este că pe când aceștia, au fost preocupați în scrierile lor, de ideea și de viziunea lor despre om, adică au încununat visurile lor despre artă cu concepția despre om, la Gogol însă ceea ce impresionează în primul rând, este calitatea sa de a vedea și de a prezenta lumea cu un ochi de desăvârșit artist.

Este foarte greu de arătat în câteva rânduri însemnătatea unui mare scriitor rus, ca Gogol, și până unde se întinde valoarea operei sale.

În unele scrieri este romantic, rupând, cu pasiunile eroilor săi, granițe morale și naționale toată acțiunea fiind purtată de un mare suflu de epos ca în *Taras Bulba*, în alte scrieri îl găsim zugrav de oameni, în caricaturile lor cele mai elocvente, ca în *Revizorul* în care vedem și talentul de umorist al lui Gogol, despre care se va scrie și se va vorbi totdeauna, iar în alte opere ale sale ne vom întâlni cu straniul și misteriosul care provoacă neliniște.

Gogol a fost un om plin de tristețe – tristețea geniului –, dar și tristețe provocată de grijile materiale. El mai era însă trist și din cauza că operele sale care îi aduceau un succes de public, pentru forma lor, nu-i aduceau un succes pentru conținutul lor adevărat, pentru care el le crease.

Ca să-și risipească tristețile, el trece granița și vizitează Parisul, Berlinul, Roma (unde se simțea mai bine decât în altă parte), Elveția, Spania și Ierusalimul.

La Paris el scrie la acea operă care trebuia să fie *Suflete moarte*, în care s-a gândit să pună toată concepția sa despre Rusia și tot talentul și geniul său, operă însă care n-a mai apărut toată deoarece partea a 2-a a acesteia a fost aruncată pe foc, într-un moment de mari convulsiuni morale ale creatorului ei.

Când se afla la Roma îi vine din Rusia vestea că marele său prieten Pușchin a murit.

Din scrisorile pe care le trimite în Rusia, se vede nesfârșita deznădejde ce i-a fost cauzată de moartea acestui prieten.

„Eu nu puteam să primesc o veste mai rea din Rusia. Cu dânsul a dispărut suprema bucurie a vieții mele. Eu nu întreprindeam nimic fără sfatul lui. Niciodată n-am scris nici un rând fără să-l văd înaintea mea, fără să mă întreb ce ar zice el, ce ar aproba el ca definitiv și de ce ar râde el. Judecata sa era singura care mă preocupa și care susținea forțele mele, Dumnezeul meu !, lucrul meu actual pe care el mi l-a inspirat, opera sa... N-aș putea să-l continui... Am încercat de mai multe ori să iau pana însă ea a căzut din mâinile mele.

Pe planul scrisului *Suflete moarte* continuă să-l preocupe intens, încât el spunea că această operă trebuie să fie „mormântul omului și monumentul artistului”. Iată în ce proporții vedea el această operă: „Toată Rusia va apărea în poemul meu. Aceasta va fi singura mea operă pasabilă, operă care va salva numele meu de uitare. În fiecare dimineață după dejun, mai scriu trei pagini, râd singur și acest râs este suficient ca să îndulcească solitara mea zi”. Apoi într-o scrisoare: „Opera mea va fi imensă și eu încă nu-i văd sfârșitul. Un număr mare de oameni se vor ridica contra mea, voi avea contra mea clase întregi. Însă ce pot să fac. Destinul meu este să lupt cu contemporanii mei. Răbdare ! O mână nevăzută, dar puternică scrie misterios sub ochii mei. Eu știu că numele meu va fi mult mai fericit decât mine însumi. Poate că descendenții contemporanilor mei, cu lacrimi în ochi, se vor împăca cu umbra mea”.

Mărețe și tulburătoare planuri, care însă n-aveau să se realizeze, căci Gogol fiind profund zbuciumat legase destinul acestei opere de destinul său personal în sensul că el tindea în sinea lui ca această operă trebuia să fie, când avea să fie gata, expresia fidelă a perfecțiunii sale sufletești, a noii sale personalități. Pe el îl urmărește mereu ideea unei noi personalități.

Din această perioadă de timp a rămas un portret al lui Gogol, zugrăvit de Turgheniev, în urma unei vizite pe care acesta i-o făcuse împreună cu un prieten.

Gogol locuia atunci – scrie Turgheniev – la contele A. P. Tolstoi. Noi sosirăm cu Cepchin la ora unu și am fost primiți imediat. Gogol ocupa camera din dreapta vestibulului. El stătea în picioare la biroul său, cu pana de scris în mână, îmbrăcat cu un pardesiu închis la culoare, cu o jiletcă verde și cu pantaloni bruni... Am fost izbit de schimbarea care se produsese la el: era pe atunci (îl mai văzuse odată) un ucrainean scurt și îndesat; iar acum aveam în față un om slab cu trăsături adânci...

La expresia totdeauna extraordinar de perspicace a obrazului său, se amesteca nu știu ca fel de suferință și de neliniște secretă. El veni spre noi cu un aer vesel și zise, strângându-ne mâna: E mult timp de când noi ar fi trebuit să ne cunoaștem. M-am așezat alături de el pe un divan larg, iar Cepchin luă loc alături de noi într-un fotoliu. Mă uitam la Gogol cu mare atenție. Părul său blond care cădea drept mai păstrase nuanța tinereții, însă era acum mult mai rar; fruntea sa palidă și bombată respira numai inteligență. Ochii săi bruni, nu prea mari, se luminau câteodată de o flacără veselă (veselă, nu batjocoritoare), însă privirea lor părea mai mult obosită. Nasul sau lung și ascuțit dădea fizionomiei sale un aer viclean ce te făcea să te gândești la vulpe. Această expresiune dezavantajoasă era accentuată de buzele sale moi și cărnoase sub mustățile tăiate scurt: curba lor imprecisă reflecta (cum mi se părea în acel moment), ceea ce avea el obscur în caracterul său. Când vorbea, ele se întredeschideau într-un fel dezagreabil, descoperind dinții săi stricați. Bărbia sa ascuțită se înfunda într-o cravată largă, de velur, neagră. Atitudinea lui Gogol, gesturile sale evocau ideea unui șef de școală de provincie. „Ce ființă inteligentă, stranie și bolnavi !” îmi ziceam involuntar, ascultându-l. Îmi aduc aminte că ne-am dus la el cu Cepchin, ca la un om extraordinar, genial, al cărui creier însă era cam deranjat... Aceasta era opiniunea întregii lumi la Moscova”.

Acest tablou zugrăvit cu atâta măiestrie de Turgheniev constituie un document revelator asupra unui moment interesant și prețios din istoria literaturii rusești: întâlnirea dintre două forțe extraordinare, – Turgheniev și Gogol.

Ceea ce îl situează pe Gogol în fața noastră într-o lumină cu totul aparte, este tocmai această nesfârșită preocupare de sine, delirul lăuntric al conștiinței sale, suferința castă care îl arde și îi usucă vlaga, încât în fața morții, care s-a apropiat de el numai conștiința i-a rămas limpede și liniștită.

El se naște la 19 martie 1809 și moare la 21 februarie 1852.

T. Plop

[1] T. Plop, *Nicolae Gogol – Pe marginea unei biografii*, în *Drapelul*, 2, nr. 119, marți, 15 mai 1945, p. 2. (*Scriitori ruși*).

Lumea așa cum este

Învățământul „superior”

Vasile Szolga

De multe ori m-am întrebat de ce lucrurile merg atât de prost în țara noastră. Pentru mine, care am funcționat peste 50 de ani în învățământul superior, răspunsul pare să fie totuși destul de simplu.

Dar s-o iau de la început. Pe vremea când eu am rămas în învățământ ca asistent stagiar, lucrurile stăteau cam așa: asistenții erau aleși dintre cei mai buni studenți. Eram două serii și cum la seria A cel mai bun era un neamț serios, cu o medie de 9,99, iar la seria B eu terminasem cu media 9,98, am fost selectați să rămânem, dacă voiam, asistenți la diferite catedre. Neamțul a rămas la o catedră de specialitate: de beton armat, avea aptitudini de inginer, iar eu la o catedră teoretică, deoarece mintea mea era mai bine calată pe demonstrațiile teoretice.

Așa am ajuns amândoi asistenți stagiari. După un anumit timp au mai venit, din seria noastră, din producție, încă vreo cinci colegi, dar toți cu medii peste 9,50. Așa se alegeau cadrele didactice la acea vreme.

Am rămas la catedră și lucrurile mergeau oarecum bine, adică în sensul în care și noi am fost educați, studenții trebuia să înveți pe rupte pentru a obține rezultate bune. Cred că la toate facultățile și universitățile din țară se întâmpla la fel. Apoi, cu timpul, lucrurile au luat-o razna. Partidul se hotărî că nu putea avea pierderi, deci, dacă în facultate intrau 100 de candidați trebuiau să termine cam tot 100 pentru că, altfel, nu se puteau raporta succese în toate ramurile vieții sociale, iar partidul trebuia să se laude cu succesele pe care le obținea pe toate fronturile.

Odată cu intenția de a-și plăti datoria externă, Partidul deveni lihnit după valută și anunță în lume că cei care voiau să facă studii superioare la noi în țară pot veni deoarece pentru ei nu se dă admitere. Mai întâi veniră studenții greci care nu reușiseră la facultățile din țara lor, la Salonic în special (apropo, am cerut unor studenți să-mi aducă și mie niște manuale din facultățile de la ei. Mi s-au adus niște cărți despre care spuneau că sunt foarte importante pentru promovarea examenelor. Am constat că acele manuale erau mult rămase în urma celor predate de către noi, căci lucrau cu metode pe care noi nici nu le mai foloseam). Studenții terminau anul I la noi și apoi se duceau la ei în țară și se transferau la universitățile lor. Dar pentru asta trebuia să plătească taxa de școlarizare și de examen în valută. Apoi au năvălit studenții arabi. Am avut studenți la care o școală profesională era echivalată cu liceul și erau înscriși în anul I. Evident că pregătirea lor era foarte slabă și eram obligați să-i trecem la examene (altfel studentul exmatriculat nu mai plătea taxele în anii II, III, IV și V, ceea ce însemna o pierdere enormă de valută). Partidul însă era de veghe să nu se întâmple așa ceva. Studentul român, chiar dacă nu învăța nimic, era mai bun decât cel străin și, în consecință, nivelul de examinare scăzu încă o dată. S-a încercat să se formeze ani separați cu studenții străini, dar evident că răul fusese făcut deja, nivelul de predare și examinare era sub orice critică. Acest lucru făcu astfel încât noi, cadrele didactice, să mai scădem nivelul de cerințe, altfel trebuia să raportăm și studenți picați, iar centrul universitar de partid nu permitea să ai procente de promovare sub 75%. Este de pomină ședința în care secretarul comitetului centrului universitar (ajuns după revoluție președintele unei universități particulare) cerea ca nici un rezultat să nu mai fie sub medie – știut fiind că media se obține din valori mai mici și mai mari decât ea.

Toate acestea au făcut ca nivelul de predare și, evident, de examinare, să fie scăzut bine de tot, deoarece studentul este „animalul” care simte cel mai repede dinspre ce parte bate vântul. Am avut o grupă la o serie de subingineri în care aproape toți studenții erau foarte slabi la învățătură și știind că nu aveam voie să-i picăm pe toți, practic niciunul nu știa nimic. Și atunci, sub presiunea cadrelor didactice din anii următori care rămâneau fără studenți, pentru a nu nedreptăți vreun student am dat nota cinci întregii grupe.

Apoi a venit revoluția care a dat totul peste cap. Studențimea a crezut că are dreptul să conteste profesorii pe care nu-i plăceau și chiar câțiva profesori au trebuit fie să se mute, fie să se pensioneze anticipat. Au rămas în general profesorii care își făceau treaba cinstit și serios sau cei care se băteau pe burtă cu studenții. Bineînțeles că nivelul predării și al cerințelor la examen a scăzut din nou.

Dacă imediat după revoluție se mai făcea o selecție a candidaților prin examenele de admitere, au apărut universitățile particulare care erau un fel de cooperative de făcut bani și unde nu conta ce știi, totul era să plătești taxa de școlarizare. Astfel numărul de candidați la universitățile de stat a scăzut și s-a ajuns la o dilemă: ori se dau afară cadre didactice, corespunzător numărului scăzut de studenți, ori acceptă și universitățile de stat intrarea studenților, la început cu ajutorul unor teste notate cu puncte care apoi se transformau în note. Transformarea se făcea astfel încât să se ocupe toate locurile scoase la concurs. Politica de cadre era însă foarte simplă: dacă dădeai afară cadrele didactice, refacerea corpului didactic după trecerea crizei ar fi fost foarte dificilă. Și în acest fel a scăzut încă odată nivelul de predare și examinare deoarece acum materialul uman obținut din candidați care nu meritau decât eventual nota doi, să fie foarte slab. Trebuia să adaptezi predarea și examinarea la acest nou fel de studenți și asta se făcu prin scăderea nivelului de predare și examinare, prin eliminarea unei părți însemnate de materie și prin eliminarea probelor orale la examinare.

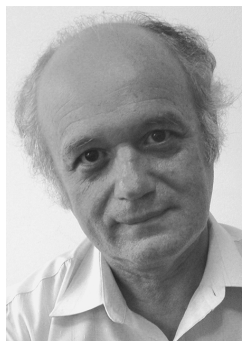
Comparând nivelul predării și examinării cu cel din vremea studenției mele acesta a scăzut până la circa 10-15 % din ce a fost. Deci o pregătire precară a absolvenților de care evident se plângeau toți cei care încercau să-i angajeze.

La toate acestea s-a adăugat și nivelul din ce în ce mai scăzut al cadrelor didactice tinere. Dacă la începutul anilor 90 un asistent era ales dintre cei cu medii peste 9,50 s-a trecut treptat la un barem de medie 9, apoi de 8,50 și câteodată se făcea derogare și la această limită. Acest lucru s-a întâmplat pentru că studenții buni, cei circa 5-10% dintre absolvenți cu medii mari, să prefere să plece și nu puteau fi angajați în învățământ și asta din cauza proastei salarizări. Am avut prin anii 90 mai întâi un asistent foarte bun care după un an a venit la mine să-mi spună că soția lui, fostă colegă cu el, i-a zis că: „în facultate erai cel mai bun, acum ești cel mai prost dintre foștii colegi”. Și a plecat în producție. Un alt asistent, provenit din provincie, după circa un an a venit și mi-a spus: „îmi pare rău că trebuie să plec, dar tata mi-a spus că nu mă poate ține asistent în București”. În sfârșit, un alt asistent foarte bun, cum a intrat în facultate a obținut o bursă în străinătate și dus a fost.

Apoi, pentru că aveam nevoie de asistenți am angajat absolvenți și cu medii de 8,50 și chiar sub această medie. Nivelul lor de pregătire fiind reflectat evident și în nivelul de predare și examinare.

Și acum o concluzie: în catedra în care am funcționat nu mai există niciun profesor și nici conferențiari, gradul cel mai înalt fiind de șef de lucrări și asta pentru că generația mea și cea următoare s-a pensionat. Ceea ce s-a petrecut în instituția în care am predat eu, cu mici diferențe, probabil s-a petrecut și în alte instituții de învățământ superior la care se adaugă absolvenții facultăților particulare. Toate acestea pot explica nivelul din ce în ce mai scăzut al învățământului și al întregii elite a societății noastre. Cum să meargă lucrurile bine dacă învățământul are un nivel foarte scăzut ?

Martor şi implicat într-un sezon cultural

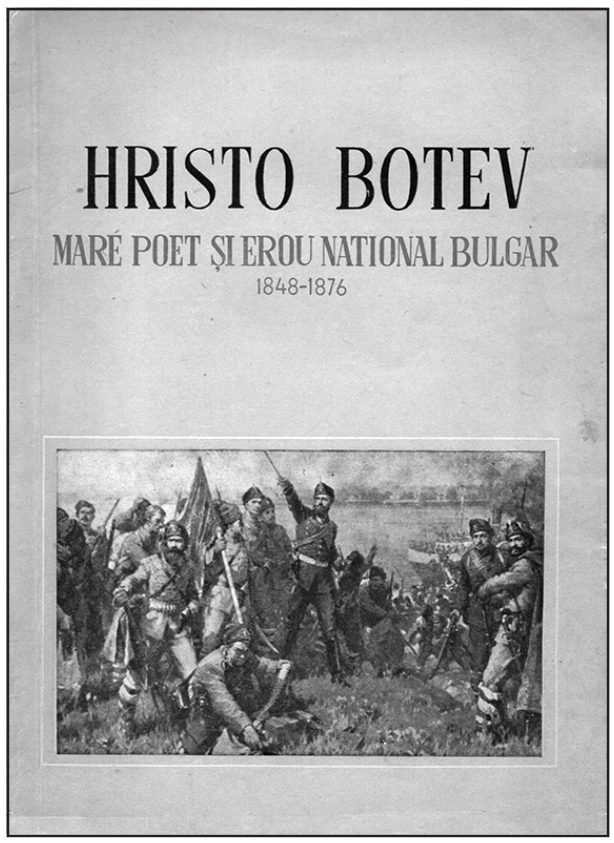
Emil Păunescu

Viaţa culturală giurgiuveană şi-a urmat cursul derutant alternând manifestări decente, eşecuri şi mici succese, pe fondul îngrijorărilor contemporane, proprii unor largi categorii de cetăţeni, dar şi al scăderii generale a interesului pentru cultura de calitate.

În ceea ce mă priveşte am decis să continui *Fals tratat de muzeologie* cu un al treilea volum, mi-am redactat colaborările trimestriale la revistele „Clio”, „Bibliotecarii” şi „Sud”, am susţinut mai multe emisiuni la postul TV Giurgiu sub tripla egidă „Viaţă, realitate, adevăr” (cea mai importantă fiind consacrată aniversării centenarului naşterii Eugeniei Popescu-Judetz).

Mărţişoare şi alte evenimente

O coincidenţă a făcut ca, odată cu sosirea primăverii, să asist la două expoziţii ale unor artişti amatori. La 6 martie, în sala de „temporare” a Muzeului a expus un grup coordonat de profesoara Petra Şerbănescu-Tănase pe o temă la ordinea zilei: *Femei*. După un vernisaj

acceptabil, fără stridenţe, nu mi-am putut închipui că pudibonzi de serviciu vor ataca manifestarea pentru cele câteva nuduri etalate pe simeze, sub o falsă acuză de pornografie. La 25 martie, în holul Centrului cultural „Ion Vinea” am fost prezent la deschiderea unei expoziţii de sculptură a meşterului cioplitor Toader Ignătoiu, originar din zona Cacica. Intitulată *Snoavele lemnului bucovinean*, expoziţia curatoriată de Eugen Stoian a inaugurat ediţia 2025 a programului „Primăvava culturală giurgiuveană”, program aflat de ceva vreme în grija soţilor Peţanca, care – cu un buget insignifiant – se străduiesc să-l ducă mai departe.

Pentru mine au fost obiective majore ale ultimei decade din martie participările la şedinţele Consiliilor ştiinţifice de la Muzeu (pe 21) şi Parcul Natural Comana (pe 26).

În primele trei săptămâni ale lunii trecute am asistat la tot atâtea evenimente culturale locale, care au mai agitat puţin monotonia aşteptării: dezbaterea *La ce e bună lectura* (Centrul cultural, 4 aprilie); expoziţiile casei de modă craiovene Ilinca Butucea (Ateneu, 9 aprilie); lansarea unei noi cărţi de poveşti a lui Petre Crăciun (Bibliotecă, 17 aprilie). Am continuat colaborarea cu postul TV GIURGIU care a difuzat două emisiuni noi (*Primăvara culturală*, la 1 aprilie şi *Adevărul istoric*, la 15 aprilie) şi a reluat de două ori *Revista de cultură* (la 8 şi 22 aprilie).

Am încheiat luna cu două participări la întâmplări culturale ce merită consemnate. Dată fiind criza managerială de la Muzeu, am fost desemnat să reprezint gazdele la vernisajul unei expoziţii temporare propuse de profesoara pensionară Elena Cioclu. Invitaţi au fost 17 copii din Corbeni (Argeş), membri ai Cercului de pictură „Culoare şi vis” coordonat de profesoara Elena Stoica, deţinătoarea unui impresionant palmares internaţional. La 25 aprilie eu am rostit alocuţiunea introductivă, apoi i-am oferit un ghidaj fulger maestrei invitate, pe care am descoperit-o ca fiind absolventă universitară în acelaşi an cu mine. Ghidaj, de acea dată pentru elevi bucureşteni în excursie, mai făcusem la 7 aprilie, nereuşind să mă lecuiesc de dorinţa oferirii unor explicaţii muzeale din prea-plinul adunat. Întorcându-ne la micii pictori argeşeni, mărturisesc că am avut o strângere de inimă la amintirea expoziţiilor giurgiuvene „Uşi deschise” şi la situaţia actuală a fostei Galerii de Artă din centrul oraşului. Am postat totuşi un succint articol la „Turnul cu Ceas”, intitulat sec *Eveniment artistic interjudeţean*.

Cealaltă participare publică cât de cât importantă a avut loc la 29 aprilie, în sala mică a Ateneului, în faţa a circa 20 de adulţi şi a mai multor zeci de liceeni. A fost vorba de reuniunea finală a proiectului *Tinerii giurgiuveni pentru patrimoniu*, proiect iniţiat de „Pro Democraţia” în parteneriat cu Consiliul judeţean şi alte instituţii şi persoane. Am avut două intervenţii directe şi una filmată, am întâlnit câţiva interlocutori agreabili şi am primit o plachetă-premiu („Iubitori ai patrimoniului giurgiuvean”, ediţia I, 2024-2025).

Pâlpâiri în noapte

În luna mai am asistat la o serie de evenimente, începând cu pregătirile pentru o nouă ediţie a „Nopţii Muzeelor”. În urmă cu şapte ani am avertizat asupra înmulţirii semnelor de pogorâre a „întunericului” asupra muzeelor româneşti, referindu-mă – evident – nu la cel specific perioadei nocturne. La Giurgiu, singura noutate cu care s-a venit în întâmpinarea publicului a fost deschiderea unei expoziţii de etnografie dunăreană (la 15 mai, expoziţie organizată în trei săli, prin parteneriatul Muzeului nostru cu Centrul de Conservare a culturii tradiţionale şi cu Casa de Cultură „Probuda-1901" din localitatea Nicolovo. La vernisaj au participat circa 30 de persoane, reprezentanţi ai instituţiilor politico-administrative şi ai celor de cultură, precum şi ai presei locale. Eu mi-am îngăduit iniţiativa de a etala în vitrina liberă din holul de intrare colecţia noii serii din revista „Clio”.

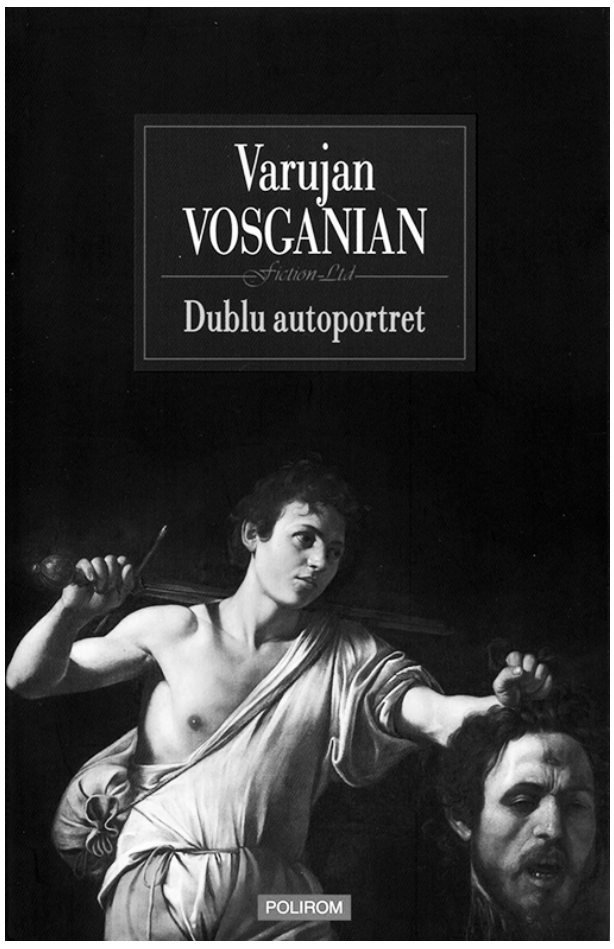
A doua zi, vreo 15 adulţi şi de trei ori pe atâţia liceeni (cred că s-ar fi putut aduna ceva mai mulţi, dacă nu s-ar fi programat la Bibliotecă, la aceeaşi oră, o lansare de carte şi anume volumul de poezii *Eclipsa* al Ruxandrei Tudor !) au urmărit la Centrul cultural „Ion Vinea” conferinţa prof. univ. dr. Constantin Stoenescu purtând incitantul titlu *Gusturile se discută ?* Conferenţiarul s-a descurcat bine în relaţia cu publicul, apoi ne-a însoţit la „Casa cu flori”, unde a urmat un prânz interactiv. Conversaţia celorlalţi şase comeseni mi-a reamintit „simpozioanele” ce le organizam acolo de Ziua Culturii (şi a mea !).

Sâmbătă seara, prin mila Celui de Sus (care ne-a scutit de ploaie) şi a Centrului de Conservare (care a adus în Parcul Alei multă copilărime la un concert de cântece şi dansuri), s-au creat condiţii pentru un aflux de peste 400 de vizitatori, mai de toate vârstele (pruncii fiind însoţiţi de părinţi şi bunici). La intrarea în Muzeu am avut plăcerea să dau nas în nas cu prietenul Nenov (venit neoficial de la Ruse). La etaj am zărit o doamnă ce făcea demonstraţie la războiul de ţesut, Gelu Brîncoveanu îmbrăcase uniforma unui soldat din cavaleria grănicerească de odinioară, Iulia Răbîncă se apucase să ghideze un grup mai compact, câţiva operatori şi fotografi căutau să imortalizeze cadre pentru a le posta ulterior, dar toată agitaţia nu se compara cu organizarea şi cu… bucuria de altădată.

Un armean la Giurgiu

Luni după amiaza eram invitat la Bibliotecă, pentru un eveniment cultural de alt calibru: lansarea ultimei cărţi a preşedintelui Uniunii Scriitorilor (romanul *Dublu autoportret* de Varujan Vosganian). La un moment dat am fost provocat, pe nepregătite, să iau cuvântul. Transcriu din memorie scurta mea intervenţie:

Mă aflu a treia oară la o lansare cu dumneavoastră la Giurgiu. Mai întâi a fost cu ocazia primei ediţii din „Cartea şoaptelor”, când v-am vorbit despre câţiva armeni de seamă din trecutul oraşului nostru, adică despre cei trei băieţi din familia Zaharoff care au absolvit Gimnaziul astfel: în 1882 Frederic (care a ajuns inginer silvic), în 1884 Ambrosie (care a ajuns medic la Constanţa) şi în 1888 Ion (care a fost directorul celui mai cunoscut ziar din istoria presei româneşti, este vorba de „Universul”, dar a reprezentat şi Vlaşca în Parlament). Am mai amintit atunci şi de negustorul Potamian, a cărui casă – monument de arhitectură – este azi sediul Ocolului Silvic de pe fosta stradă Frumoasei. A doua oară ne-am văzut la lansarea cărţii colective „Născut în ’58" când v-au însoţit fostul nostru coleg Nicolae Ţone şi regretatul Ioan S. Pop. În final ţin să vă felicit pentru recenta replică pe care aţi publicat-o în „România literară” la aşa-zisa strategie a Ministerului Inculturii.

După programul artistic oferit de elevii şi profesorii Şcolii gimnaziale de artă „Victor Karpis” şi după discursul autorului, acesta a acordat autografe. M-am dus şi eu cu un volum pe fila căruia el a scris simplu: *Lui Emil Păunescu, cu preţuiri. Vosganian.*

Marţi dimineaţa am încărcat într-o sacoşă colecţia seriei noi a revistei „Clio” şi am mers la Inspectoratul şcolar spre a o oferi bibliotecii Casei Corpului Didactic. În sala de la etajul doi un grup cam sărăcăcios de până în 20 de profesori participa la a XXIX-a ediţie a simpozionului-concurs „Vlaşca-file de istorie”. Am fost îndemnat să etalez revistele pe o măsuţă, iar mai târziu mi s-a cerut să fac şi o prezentare verbală a periodicului cu pricina.

O concurenţă rezolvată

Din cauza tot mai slabei comunicări dintre instituţii (ca să nu mai amintim şi de distanţarea dintre colegii angajaţi în acelaşi loc de muncă !) iar a fost cât pe ce să se încalece două activităţi culturale. Pe de o parte istoricul Adrian Cioroianu (care trebuia să conferenţieze la Giurgiu joi, 22 mai) a anunţat că nu mai poate veni, apoi a fixat drept dată fermă ziua de 28. Dar, în aceeaşi zi, la distanţă de o oră şi în aceeaşi sală era programată conferinţa mea. Am intervenit pentru schimbarea locului şi decalarea orei de începere a manifestării, rugând să se obţină acordul administraţiei sălilor şi cel al invitaţilor bulgari. Lucrurile s-au rezolvat în plan organizatoric, dar închiderea ediţiei prezentului număr al revistei „Sud” mă împiedică să vă povestesc aici ce impact au avut.

Dacă despre conferinţa concurentă, însoţită de premierea elevilor care au alcătuit eseuri despre ce a însemnat comunismul se va relata probabil în numărul viitor, eu mă limitez la a prezenta în final câteva idei din expunerea *Hristo Botev şi Giurgiu*, organizată de Asociaţia „Euroregiunea Danubius”. În expunerea pregătită pentru tinerii localnici voi explica locurile plăcilor memoriale în amintirea eroului naţional bulgar, voi povesti împrejurările în care i-am cunoscut pe istoricii Constantin Velichi şi Veselin Traikov, alte elemente ale colaborărilor româno-bulgare. Reamintesc că de la Giurgiu a plecat poetul Hristo Botev, îmbarcat pe vaporul austriac „Radeţki” împreună cu o parte din ceata sa înarmată (luptători revoluţionari deghizaţi în grădinari şi negustori), detaşament cu care a vrut să declanşeze o răscoală antiotomană, înfrântă însă lângă Vraţa, unde la 20 mai 1876 eroul a fost ucis. Giurgiu a ocupat un loc de seamă printre centrele româneşti ale „Renaşterii” moderne a ţării vecine, loc ce se cere mai bine cunoscut.

Două decorații primite de doi locuitori din comuna Bolintinu din Vale în anii 1891 și 1922

Laurențiu-Ștefan Szemkovics

Documentele și decorațiile de mai jos au fost prezentate la evenimentul prilejuit de aniversarea a 592 de ani de la prima atestare documentară a Bolintinului (15 martie 1433), de comemorarea a o sută de ani de la moartea lui Constantin Șt. Bolintineanu, fondatorul Bolintinului modern (14 martie 1925) și de aniversarea a 200 de ani de la nașterea lui Dimitrie Bolintineanu. Evenimentul s-a desfășurat la 15 martie 2025, în orașul Bolintin Vale, la Centrul Cultural „Școala Veche".

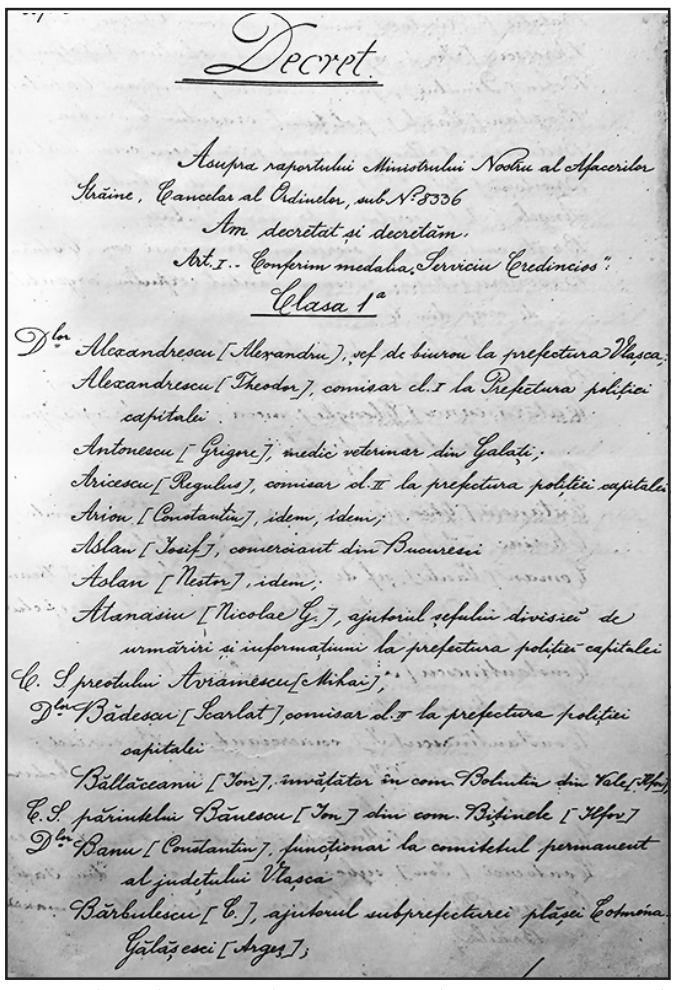
Urmare a raportului lui C. Esarcu, ministrul Afacerilor Străine, cancelar al Ordinelor, nr. 8.336 din 1891, regele Carol I a semnat decretul nr. 1.468 din 10 mai 1891, prin care a conferit lui Ion Bălțăceanu, învățător din comuna Bolintinu din Vale (Ilfov), precum și altora, Medalia „Serviciul Credincios" clasa I. Decretul regal, amintit mai sus, se află, sub formă de copie, la Arhivele Naționale Istorice Centrale, *Președinția Consiliului de Miniștri*, dosar nr. 3/1891, f. 18.

Apoi, în urma intervenirii Ministerului de Interne, cu ocazia Încoronării Suveranilor României, precum și ca urmare a raportului lui Gh. Mârzescu, ministrul ad-interim al Afacerilor Străine, cancelar al Ordinelor, nr. 51.072 din decembrie 1922, regele Ferdinand I a acordat, prin decretul nr. 5.804 din 30 decembrie 1922, lui Al. Ștefănescu, comerciant din comuna Bolintinu din Vale, județul Ilfov, precum și altor persoane, Ordinul „Coroana României" în gradul de Cavaler. Decretul regal, aflat la Arhivele Naționale Istorice Centrale, *Ministerul Afacerilor Externe. Cancelaria Ordinelor*, dosar nr. 248/1922, a fost publicat în „Monitorul Oficial" nr. 216 din 2 ianuarie 1923, p. 10256.

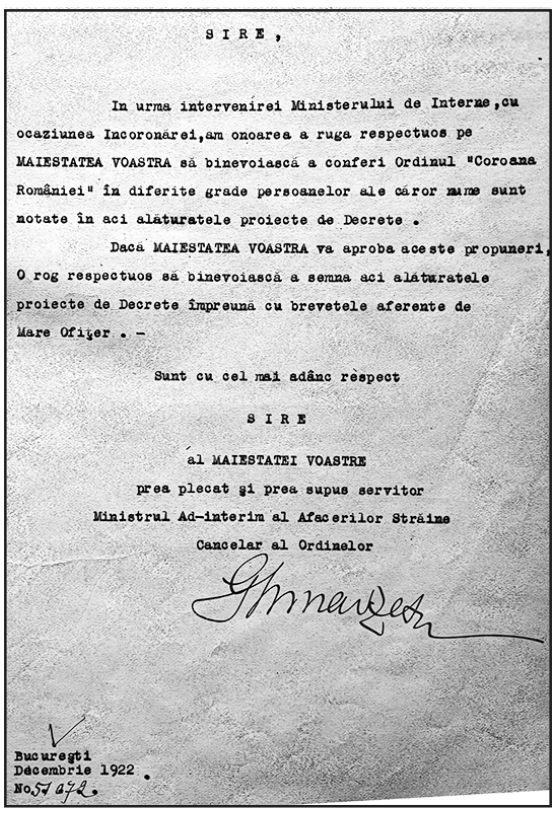
Prezentăm descrierea celor două distincții onorifice, precum și reproducerile grafice care provin de la Arhivele Naționale Istorice Centrale din București (documentele), de pe site-ul https://www.ordersandmedals.ro (Medalia „Serviciul Credincios" clasa I) și de la Muzeul Jandarmeriei Române (Ordinul „Coroana României" în gradul de Cavaler).

Medalia „Serviciul Credincios" a fost instituită în anul 1878, pentru a recompensa serviciile militare și civile aduse statului. Conform *Regulamentului Medaliei „Serviciul Credincios"*, sancționat prin decretul nr. 882 din 8 aprilie 1878 (aflat, sub formă de copie, la Arhivele Naționale Istorice Centrale, *Ministerul Afacerilor Externe. Cancelaria Ordinelor*, dosar nr. 642): „*medalia se compune: cea de clasa I-a dintr-o piesă de metal galben cu un diametru de 30 mm și o grosime de 2 ½ mm, forma sa este rotundă; cea de clasa a II-a dintr-o piesă de metal alb având aceleași dimensiuni și formă. Medaliile de amândouă clasele poartă pe o parte (avers), în relief, armele țării, iar pe partea opusă (revers), stampat în relief, cuvintele SERVICIU / CREDINCIOSU înconjurate de o ghirlandă de stejari și lauri care se unesc jos printr-o fundă. Medalia poartă pe partea superioară coroana domnească și un inel prin care se trece panglica de moar albastru, cu câte o dungă argintie pe fiecare margine. Panglica este lată de 30 mm, iară dunga pe margine de 2 ½ mm*".

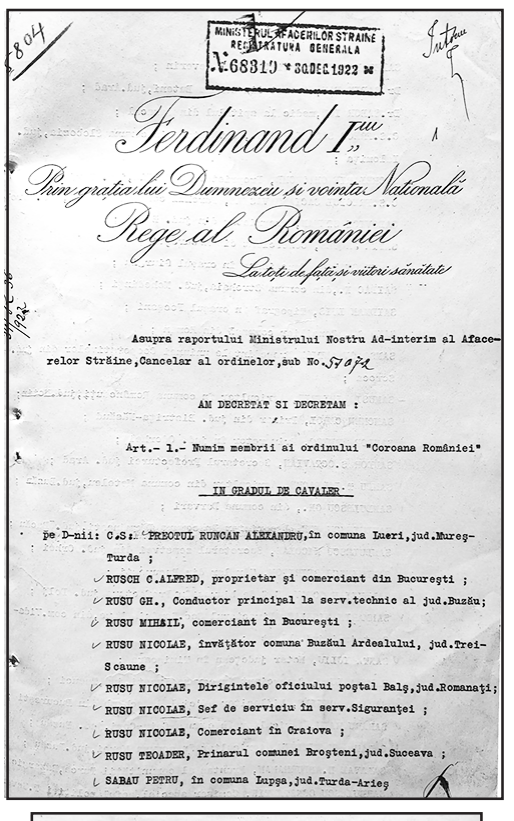
Ordinul „Coroana României" a fost instituit în 10 mai 1881 și avea scopul de a recompensa serviciile aduse statului. Conform *Regulamentului pentru punerea în aplicare a legii relativă la instituirea Ordinului Coroana României*, sancționat prin decretul regal nr. 3.506 din 11 octombrie 1906 (aflat, sub formă de copie, la Arhivele Naționale Istorice Centrale, *Ministerul Afacerilor Externe. Cancelaria Ordinelor*, dosar nr. 642), Ordinul „Coroana României": «*este o cruce cu brațe egale; fiecare braț este de smalț roșu, având împrejur o dungă de smalț alb; între brațe cifra regelui. În mijlocul crucii, în față și în dos, este un medalion de smalț roșu, cu un cerc de smalț alb, împrejurul medalionului. Pe smalțul roșu, în față, se află coroana regală, de oțel (făurită din metalul unuia dintre tunurile luate ca trofee de la inamic, în bătălia de la Plevna de la 28 noiembrie 1877), iar pe cercul de smalț alb este scris, în partea de sus: „PRIN NOI ÎNȘINE", iar în partea de jos: „14 MARTIE 1881" (data proclamării regatului). Reversul (dosul) medalionului poartă scris, la mijloc, pe smalțul roșu, în linie orizontală: „10 MAI" (data încoronării) și împrejur, pe cercul de smalț alb: „1866 – 1877 – 1881" (datele respective ale suirii pe tron, proclamării Independenței și proclamării regatului). Cifra regală, între brațele crucii, ca și montura crucii, este de argint pentru Cavaleri și de aur pentru celelalte grade. Diametrul crucii este de 40 mm pentru Cavaleri și Ofițeri… Însemnele Ordinului „Coroana României" sunt atârnate de o panglică moarată, de culoare albastru-închis, cu câte o dungă pe fiecare margine de culoarea oțelului, dunga lată de 6 mm la Cavaleri și Ofițeri… Panglica de care sunt atârnate însemnele este lată la Cavaleri și Ofițeri de 35 mm și lungă, în partea aparentă, de 50 mm și se fixează pe piept, în toată lățimea ei, adică fără alte îndoituri decât cele de la extremități, de care, pe de o parte, se atârnă crucea de panglică, iar pe de altă parte panglica de piept, căpătâiele panglicii prinzându-se cu copci dedesubt*».

Decretul regal nr. 1.468 din 10 mai 1891 (copie, prima pagina)

Raportul lui Gh. Mârzescu, ministru ad-interim al Afacerilor Străine, cancelar al Ordinelor nr. 51.072 din decembrie 1922

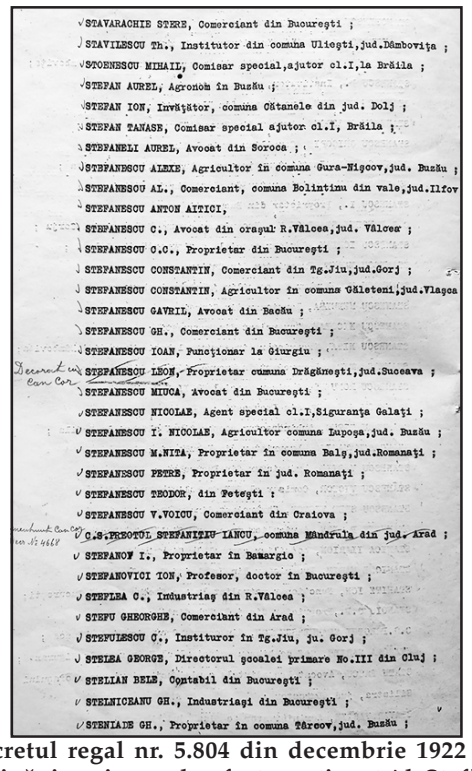

Medalia „Serviciul Credincios" clasa I (avers și revers)

Ordinul „Coroana României" în gradul de Cavaler (avers și revers)

Decretul regal nr. 5.804 din decembrie 1922 (prima pagină și pagina unde a fost menționat Al. Ștefănescu)

Bolintinul și controversa Odobescu – Davila

Vasile Grigore

Având ca motivație aniversarea a două sute de ani de la nașterea lui Dimitrie Bolintineanu, vom reaminti în aceste pagini o întâmplare „literară” în care bolintineanul și satul lui au jucat un oarecare rol.

Nu am dori să devenim agasanți sau lipsiți de modestie, așa cum mai reproșează câte cineva, cu Bolintinul acesta ubicuu, pus pe aceeași treaptă cu centre mult mai potente și cu pretenții, însă există foarte multe fapte și conexiuni care leagă această mică localitate din sudul Munteniei de circuitul național de valori culturale, aspect care ar trebui cercetat și popularizat, atât ca un exercițiu de cunoaștere, cât și ca o minimă formă de respect, de pomenire, pentru cei pe care îi considerăm repere ale intelectualității românești. Bolintinul celei de-a doua jumătăți a secolului al XIX-lea era doar o rotiță, însă una indispensabilă, în angrenajul culturii române aflate în plin efort al definirii unor concepte, al impunerii unor repere, al fixării unui loc pe scena europeană.

Ioan Russu-Șirianu

Un mic exemplu, menit să susțină cele afirmate și care ne stă la îndemână, amintit și de eminescologul Nae Georgescu („Eminescu: Ultima zi la *Timpul*”, București, Editura ASE, 2011), plasează Bolintinul pe scena reconstituirii fatidicei zile de 28 iunie 1883, cea a „morții civile” a marelui Eminescu. Astfel, relatarea lui Ioan Russu Șirianu, cel care împărțea aceeași cameră cu Mihai Eminescu în casa lui Ioan Slavici din Piața Amzei din București, despre întâmplările acelei zile triste, începe la Bolintin (Vintilă Russu Șirianu, *Vinurile lor...*, București, Editura pentru Literatură, 1969, p. 404):

„Fusesem, în ziua aceea, la Bolintin, după târguieli. M-am întors pe la prânz. Cobor. Încep să descarc căruța. Aud glasul înțiglat al Saftei, care vine spre mine ca un butoi rostogolit:

– Domnu’ Niță !... Domnu’ Niță... Bine c-ai venit !...

Era cu spaime pe chip.

– Ei, ce-i ? zici.

– E de rău, domnu’ Niță !... Rău de tot.

– Ce s-a întâmplat ?

– Domnu’ Eminescu.”...

„Târguielile la Bolintin” obișnuia să și le facă Slavici însuși, doar că în acea zi, fiind plecat din Capitală, sarcina aprovizionării căzuse în seama nepotului său, Ioan Russu Șirianu. De ce la Bolintin ? Pe scurt: abundență, preț, calitate..., căci târgul Bolintinului era în epocă o adevărată placă turnantă, popas obligatoriu pentru produsele din Vlașca, Argeș și Dâmbovița care se scurgeau către piețele bucureștene, unde localnicii își exercitau cu profit „dreptul de etapă” și pe care dacă, bucureștean fiind, voiai să-l eviți, trebuia să vii la fața locului. Dat fiind că traiul era mai lesnicios, nu trebuie să ne mire că destui scriitori sau publiciști ai vremii preferau să locuiască la Bolintinul din Vale pentru a evita scumpetea Capitalei. Sunt chestiuni pe care le vom aduce încetul cu încetul în atenție, însă până atunci vom vedea pe Bolintineanu (respectiv monumentul său comemorativ) și Bolintinul amestecați într-o controversă care a umplut paginile gazetelor în urmă cu mai bine de un veac și care, din când în când, revine în atenție.

După premiera din 12 februarie 1902 s-a ridicat problema dacă nu cumva piesa „Vlaicu Vodă” a lui Alexandru Davila n-ar fi un plagiat după „Doamna Clara” a lui Alexandru Odobescu. Chestiunea a îndârjit spiritele până la inflamare, cu poziționări prestigioase pro și contra pe care cei interesați le pot urmări în mai multe articole bine documentate (Petru Manoliu, *O polemică veche între Al. Davila și „Flacăra”*, în „Vremea”, 26 octombrie 1941, p. 6; Victor Eftimiu, *„Vlaicu Vodă” de Alexandru Davila*, în „România liberă”, 10 ianuarie 1954, p. 2; Ionuț Niculescu, *Legenda unui plagiat*, în „Argeș”, nr. 1, 1983, p. 11, nr. 2, 1983, p. 12-13; *Un furt literar ? Cazul Davila – Vlaicu Vodă*, în „Almanah Estival *Luceafărul*”, 1983, p. 25-35; Florin Faifer, *Legenda unui „plagiat”*, în „Teatrul Azi”, nr. 10-11-12, 1996, p. 29-30).

Polemica se desfășurase în anii 1913-1914, în principal în „Flacăra” condusă de Constantin Banu, dar și în „Viitorul”, „Adevărul” sau „Dimineața”.

În ceea ce privește obiectul interesului nostru, în ziarul „Viitorul”, nr. 2067, sâmbătă 9 noiembrie 1913, p. 1-2, se publica articolul pe care îl reproducem în continuare.

***

ÎNVIE MORȚII
Alex. Odobescu a scris: „Doamna Clara” Drama istorică în cinci acte, în versuri

Un document doveditor

Am anunțat că ne înscriem în rândurile cercetătorilor operei dramatice a lui Alex. Odobescu, declarând că niciun sacrificiu nu ni se va părea prea mare ca să ajungem la ținta urmărită.

Știam bune că vom avea de întâmpinat multe neajunsuri și de înlăturat multe piedici, mai ales că lipsa de abilitate a unora și intențiunile rău voitoare ale altora pusese în legătură opera de cercetare a teatrului lui Alex. Odobescu cu o discuțiune ce s-a făcut pe vremuri asupra paternității lui „Vlaicu Vodă”.

Totuși am reușit să obținem o primă mărturie autorizată care înseamnă cea dintâi dovadă că Odobescu a scris o drama istorică în cinci acte, în versuri, cu titlul DOAMNA CLARA.

Mărturia care ni se trimite e în afară de orice îndoială, și prin aceia că vine de la un om de litere care a ascultat citirea lucrării dramatice a lui Odobescu și prin reputațiunea de perfectă onestitate a celui ce semnează documentul doveditor ca DOAMNA CLARA a existat.

Iată:

DOCUMENTUL

Domnule Director

Văd că puneți o stăruință, care vă face onoare, pentru găsirea urmelor unor lucrări dramatice ale marelui prozator și arheolog Alexandru Odobescu.

Ca om de litere și ca unul care m-am bucurat de prietenia lui Odobescu, mă interesează cât nu se poate mai mult asemenea stăruință din parte-vă – asemenea cestiune literară – întrucât de una din lucrările lui am avut cunoștință, și iată cum:

În ziua de 25 Iuniu 1889 s-a inaugurat la Bolintinul din Vale, din Ilfov, bustul de marmoră al neuitatului poet Bolintineanu, prin îngrijirea unui comitet din care făceam parte și eu.

Ministerul instrucțiunei a delegat la această sărbătoare pe Alexandru Odobescu și pe Ionescu-Gion.

Cu prilejul acesta am făcut cunoștință cu Odobescu.

De câte ori veniam de la țară, în București, îl vizitam la locuința lui din Calea Rahovei; era pe atunci director al școalei normale superioare. După desființarea școalei, el s-a mutat în catul I al Casei Olbrich din str. Sf. Ionică, acolo unde azi e restaurantul Enescu.

Într-o zi mi-a dăruit nuvela sa „Doamna Chiajna” a cărei însemnătate istorică și frumusețe de stil curat românesc m-au fermecat.

Citind-o și vechiul meu prieten N. Ținc, pe lângă însuflețirea pentru lucrarea maestrului, avu și ideea punerii ei în scenă.

Fiindcă mi-a propus colaborarea, m-am dus la Odobescu și i-am arătat dorința noastră, cerându-i voe să ne folosim de nuvela sa.

Odobescu a primit cu bucurie și mi-a dat însemnare de izvoarele ce trebuia să le cercetez la Academie.

Apoi, zâmbind tainic, îmi zise, când să plec:

„Cred că în curând am să vă fac o surprindere plăcută: lucrez și eu ceva pentru teatru.”

Eram la Bolintin, în 1890, unde lucram la piesa „Doamna Chiajna”, când am primit o cartă de vizită de la Odobescu. Mă invita să viu să-l văd, în locuința lui de la Olbrich, unde se mutase.

L-am găsit suferind: avusese un acces de gută și sta cu picioarele învăluite în o pătură groasă de lână.

Parcă-l văd și acum – cu fața pierită, nebărbierit, pe cap cu o căciuliță de tafta neagră – dinaintea unui biurou pe care se afla un caet de hârtie albă, deschis.

M-a primit, cu zâmbetul care-l făcea nespus de simpatic și, după ce-am vorbit, între altele și de lucrarea mea, el îmi arată caetul.

„Mâine seară am pe Gion, la ceaiu. Ai venit la timp. Fii bun și nu lipsi de la «cetania» ce-o să fac...”

În adevăr, a doua zi seara m-am dus și l-am găsit foarte bine dispus.

Pe biurou era caetul ce văzusem în ajun.

I-am cerut voe să mă uit prin el și, luându-l, am cetit titlul: *„Doamna Clara”, dramă istorică în cinci acte, în versuri*.

Pe fața a doua erau înșirate persoanele:

Doamna Clara,

Vladislav Bassarab etc.

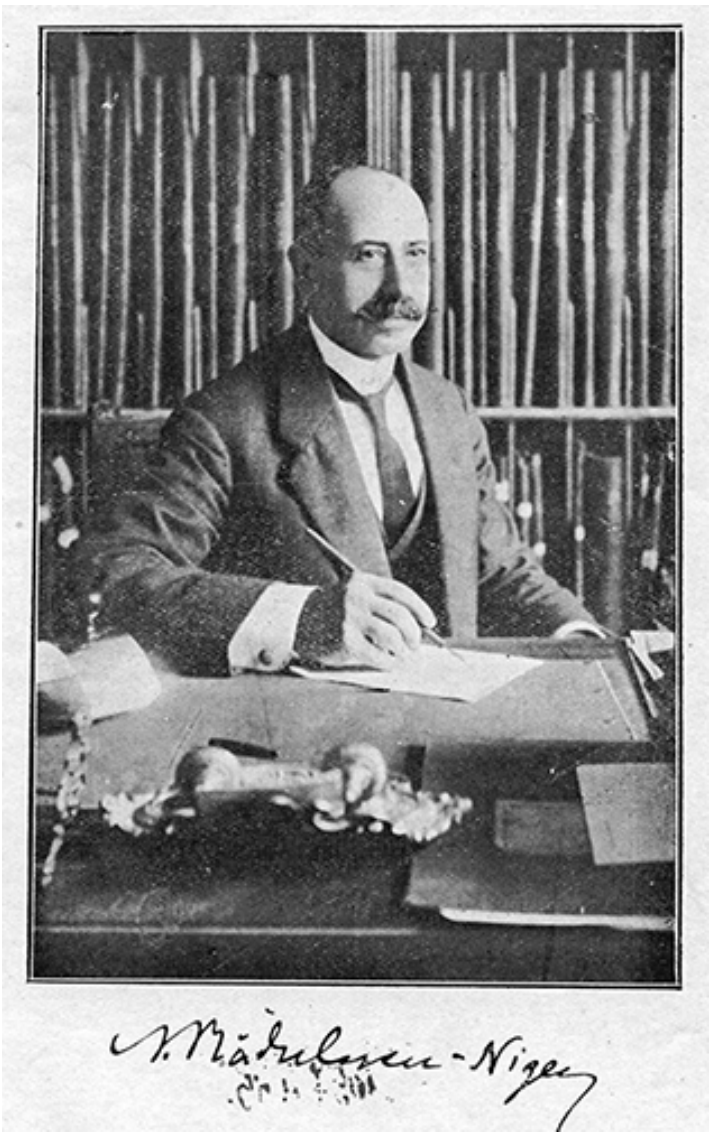
L-am frunzărit: erau fețe fără ștersături și îndreptări; altele cu ștersături și îndreptările erau făcute cu cerneală

(continuare în pag. 29)

(urmare din pagina 28)

ori tot cu creionul cum era scrisul în tot cuprinsul caetului.

Odobescu îmi lămuria epoca și conflictul de căpetenie al piesei când intră Gion. Numai două acte am să vă

N. Rădulescu-Niger

cetesc, ne zise maestrul, fiindcă numai două le am bune de cetit.

Citea frumos, cu glasul lui sonor, cu intonări în situațiune, cu însuflețire, cu destul de vie mimică, așa că maestrul își caracteriza personagiile cu vorba, cu fizionomia, cu gesturile.

Știam, din spusele sale, că în tinerețe scrisese și publicase versuri, însă că nu le adunase încă.

Din chiar actul I începea acțiunea, odată cu expoziținea.

Firea lui *Vodă* și a mumei sale vitrege, *Doamna Clara*, se zugrăvea în dialogul a două personagii de la începutul actului și mai ales în sfatul tainic al mai multor boeri, care sfat, împreună cu scena de dragoste dintre *domnița Anca*, soră vitregă a lui Vodă, și *Mircea*, nepotul lui Vodă, sunt părțile de seamă ale actului. Boerii, spre a zădărnici planurile *Doamnei Clara* voiau să facă domn în Moldova pe *Mircea* și acesta e în lupta cu sine, luptă dintre dragostea lui și ispitirea de a fi domn.

Versurile, nu peste tot locul prea curgătoare, aveau frumusețea graiului, a ideilor, a imaginilor; era stilul, prea personal, al maestrului, care amintea numai decât stilul din nuvela „Doamna Kiajna".

Gion, ca istoric, înțelegând cu deosebire epoca, luă cuvântul, după întâiul act și își exprimă satisfacțiunea aducând laude maestrului.

În actul al II-lea începea conflictul între muma, care înțelegea să comande, să conducă și fiul său pe care îl voia domnitor numai cu numele.

Erau bine de tot însă puse în lumină sufletul ascuns al lui Vodă și tactica lui față cu autoritarismul mumei și cu planurile ei.

Ca să avem înțelesul atâtor cuvinte archaice, îi ceream lămuriri și el ni le da, zâmbind...

În pasagiile în care era vorba de datini, de dragostea de țară, vibra sufletul lui românesc, credința, dragostea lui...

Numai din aceste două acte se vădeau adâncile lui cunoștințe istorice și ele îi învoiau cu ușurință să reconstituiască acea epocă în care catolicismul credea că va da societății creștine ortodoxe din Valachia lovitura de moarte.

Cu mare părere de rău ne-am oprit la aceste două acte, însă cu promisiunea maestrului că, nu peste mult timp, ne va ceti lucrarea întreagă.

Împrejurări anume nu m-au mai îngăduit să pot vedea pe Odobescu: el a lipsit câtva timp din țară.

Știu însă – după cum am aflat mai târziu – că piesa toată el a cetit-o la domnul Titu Maiorescu acasă, unde a avut mare succes.

Amicului meu Ținc i-am povestit, după cetire, impresiunile mele și limba epocei, întrebuințată de maestru, ne-a făcut și pe noi să căutăm în *Doamna Chiajna* a fi cât mai apropiați de epoca aceea, pe cât ne-a fost cu putință.

Acestea am ținut să vi le aduc la cunoștință, domnule director, cu privire la cercetările ce faceți și vă rog să primiți salutări cordiale.

1913, noembrie
N. Rădulescu-Niger

Prin urmare, printre manuscrisele rămase de pe urma lui Alex. Odobescu, trebuia să existe și manuscrisul dramei istorice *Doamna Clara*, a cărei citire ni se afirmă că a ascultat-o și criticul literar Titu Maiorescu, de la a cărei mare autoritate Alex. Odobescu, citindu-i lucrarea dramatică, aștepta desigur o judecată și dreaptă și serioasă, care avea să însemne pentru autor cuvântul autorizat asupra valorei lucrării sale.

Ce s-a făcut, însă, manuscrisul *Doamnei Clara* ?

De aci încep cercetările cele mai anevoioase, de rezultatul cărora atârnă succesul acțiunei literare pe care am întreprins-o. Că manuscrisul a existat, nu mai încape îndoială. Mai există ? Noi credem că nu a putut să dispară, după cum nu au dispărut atâtea alte manuscrise ramase de pe urma lui Odobescu; nu a putut sa dispară, fiindcă nu credem să fi avut cineva interesul să dosească sau să distrugă manuscrisul unei opere dramatice de importanța și valoarea *Doamnei Clara*.

De aceea vom continua cercetările, cu nădejdea că le vom duce la bun sfârșit.

***

Ce am putea reține din articolul reprodus mai sus în ceea ce privește pe Bolintineanu și Bolintinul ?

Mai întâi, că o inaugurare (a treia !) la Bolintin Vale a monumentului Dimitrie Bolintineanu realizat de sculptorul Carol Storck avusese loc la 25 iunie (stil vechi) 1889, unde „dl. Odobescu a ținut un discurs, iar dl. Rădulescu-Niger a recitat o poesie" („Familia", anul XXV, 1889, p. 322). Și pentru că orgoliile erau mari, atunci ca și acum, monumentul lui Bolintineanu mai avusese parte de încă două inaugurări, la 23 și la 26 octombrie 1888 („Românul", an XXXII, marți 6 noiembrie 1888, p. 3), cu participarea unor personalități precum Anghel Demetriescu, Ștefan Velescu, Rădulescu-Niger, Grigore H. Grandea, Nicolae Petrașcu ș.a.

Apoi, că Nicolae G. Rădulescu-Niger a locuit „la țară", la Bolintinul din Vale, cel puțin între anii 1887 și 1892, timp în care, pe lângă mai multe poezii și proze scurte adunate în volumul „Rustice", a scris aici, împreună cu Nicolae Țincu, piesa de teatru „Doamna Chiajna", o adaptare după nuvela omonimă a lui Odobescu. De altfel, încă din 1887 se publica în Revista societății „Tinerimea română" din București (anul V, nr. 12, 1887) poezia lui Rădulescu-Niger, „Hora de la Bolintin", pusă pe muzică, cu un succes răsunător, de Grigore Ventura.

„Hora de la Bolintin

Frunză verde foi d-anin
Colea-n deal la Bolintin,
Crește o floare mândrulică
Cu trup gingaș de fetică.

Cine-o vede se uimește
De-o mai vede se-ndrăgește
Și i s-aprinde-n sân
Dor nebun de Bolintin.

Frunză verde foi de nalbă,
Mândra-i mică, mândra-i albă,
Cu ochi verzi și mijitori,
Să-i săruți să nu mai mori.

Oh ! pe cine-o să iubească,
Știu măre c-o să trăiască,
Trai în bine, trai senin
Cu mândra din Bolintin.

Frunza verde foi de soc,
Trageți hora mai cu foc,
Mândra să se-nveselească,
Soarele să strălucească.

Trageți hora, svântați locul,
Ca să-i fie lung norocul,
Horă mare, horă-n plin,
Colo-n deal la Bolintin."

Cât despre piesa „*Doamna Chiajna*, dramă în 5 acte și un tablou de N. Țincu și Rădulescu-Niger", ea a fost jucată pe scenă în 28 septembrie 1891, la deschiderea stagiunii Teatrului Național din București, având în distribuție actori precum Gr. Manolescu, Aristița Romanescu sau Constantin Nottara („Foaia ilustrată", anul I, nr. 37, Sibiu 15/27 septembrie 1891, p. 295). Cunoscătorii știau de altfel că piesa „Doamna Chiajna" fusese scrisă la Bolintinul din Vale și rafinată la... cafeneaua Fialcovsky, loc frecventat de boema Capitalei: „La Fialcovsky-n cafenea/ Talente grămădite-o sumă./ Ce multă apă se consumă/ Și rar se bea câte o cafea,/ La Fialcovsky-n cafenea..." (Ioan I. Livescu, *Treizeci de ani de teatru*, București, 1925, p. 49)

Vlaicu Vodă de Al. Davila, TNB, 1982, regia Mihai Bechet

Cine are carte, o să aibă parte !
O bibliotecă „nouă” la Bolintin

Marian GRIGORE

În mijlocul preocupărilor cotidiene s-a strecurat o veste cu adevărat bună, care ne face mândri pe cei din Bolintin și ne incită să privim cu optimism viitorul: pe 16 mai 2025 a fost semnat contractul de finanțare pentru realizarea obiectivului de investiții „Reabilitare, consolidare, modernizare și mansardare pod Poșta Veche, orașul Bolintin-Vale”. Contractul a fost semnat între Ministerul Dezvoltării, Lucrărilor Publice și Administrației (MDLPA) și orașul Bolintin Vale, reprezentat prin dl. primar Daniel Trăistaru.

Dincolo de acest enunț sec, pentru cei care nu sunt familiarizați, „obiectivul” în cauză îl reprezintă Biblioteca Orășenească Bolintin Vale care funcționează în clădirea monument istoric Poșta Veche. Construcția se află printre ultimele în ființă dintr-un amplu program de clădiri publice, reprezentative pentru arhitectura românească, desfășurat la început de secol XX și menit să găzduiască cele mai importante noduri de comunicație din țara noastră: poșta, telegraful, telefonul.

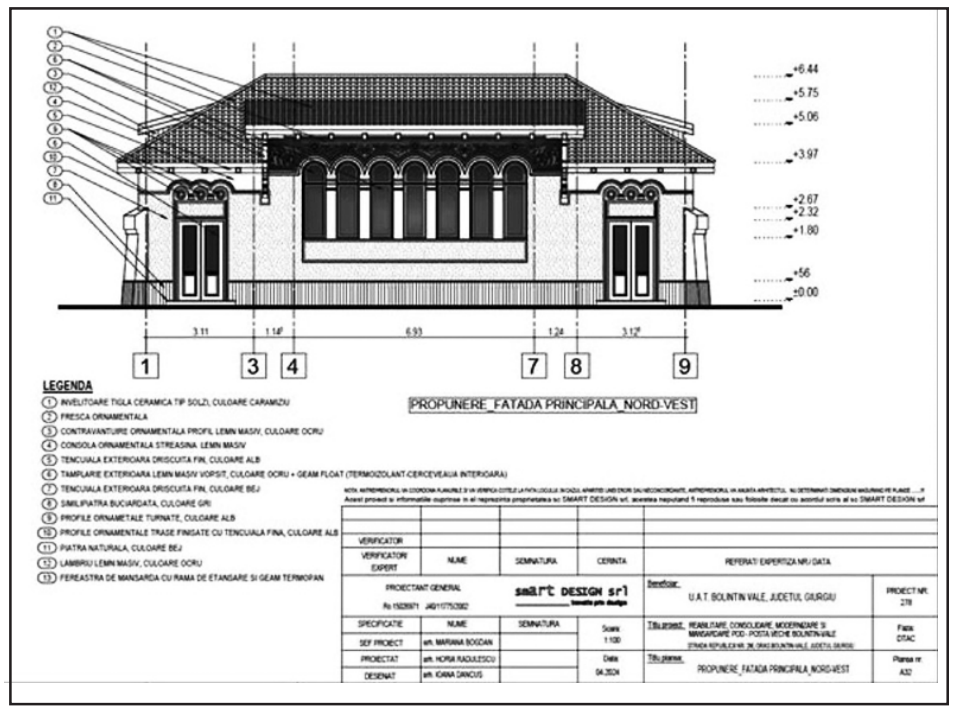
Poșta Veche (Biblioteca Orășenească) din Bolintin Vale, clasată monument istoric, așa cum am spus deja, a fost construită în anul 1906, în stil neo-românesc, după planurile arhitectului Alexandru Clavel și își păstrează majoritatea elementelor originale, inclusiv câteva piese de mobilier. Ajunsă în proprietate privată în urma vânzării Romtelecom de către statul român, clădirea a fost răscumpărată, în schimbul unei sume importante de bani, de către Primăria orașului Bolintin Vale în anul 2017 pentru a i se da o funcțiune culturală, ceea ce s-a și întâmplat. Așa se face că aici funcționează astăzi Biblioteca Orășenească, cu peste 25.000 de cărți și publicații periodice și cu un număr de la an la an mai mare de cititori, devenită un adevărat centru de documentare și informare pentru întreaga zonă din nordul județului Giurgiu, dar și gazda a numeroase evenimente (Genealogica, Mărțișoare la Bibliotecă, Ia o carte !, Galeria Cetățenilor de Onoare, Grupul de la Bolintin, serbări și cenacluri literare, lansări de carte etc.), expoziții istorico-etnografice și colecții specifice.

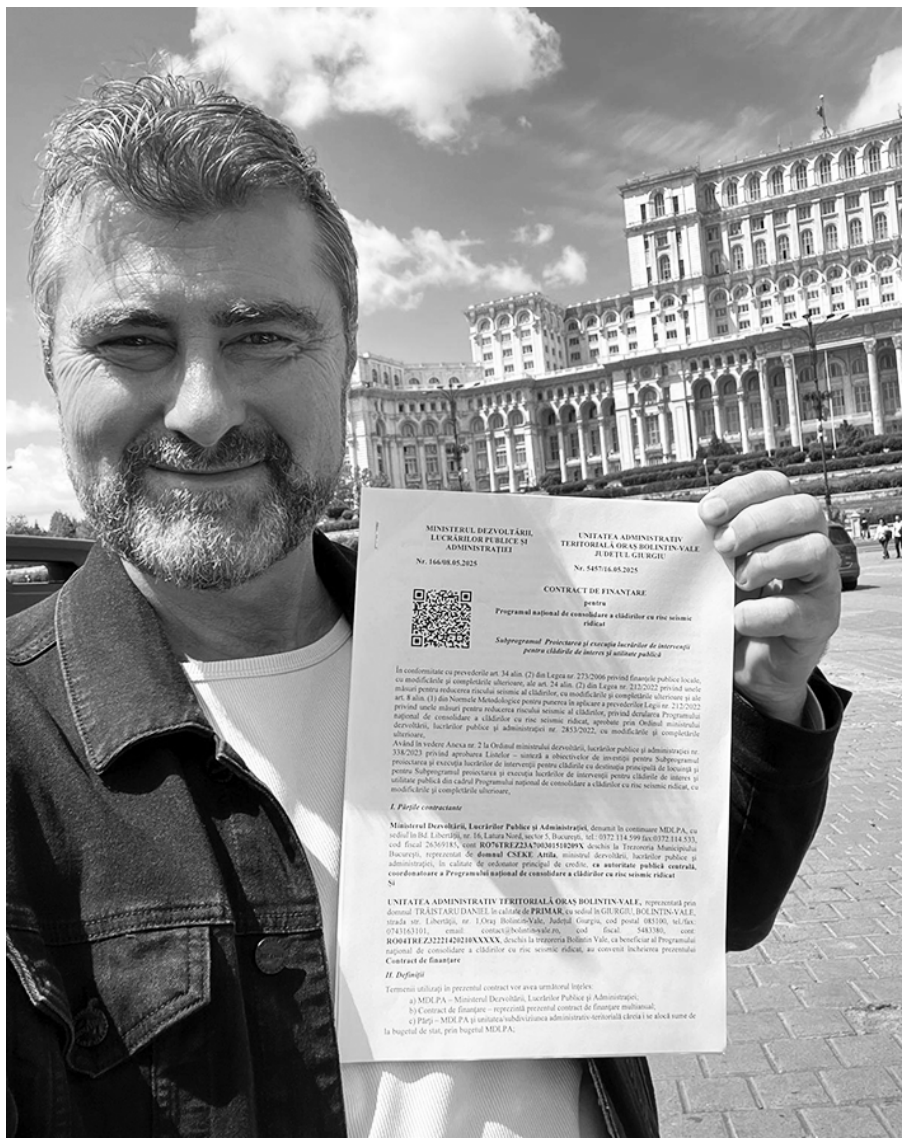
Valoarea totală a investiției va fi de 6.610.582 lei și are ca termen de finalizare, inclusiv punere în funcțiune, data de 31 decembrie 2028.

Amintim aici că va fi cel de-al treilea monument istoric ce se va restaura la Bolintin Vale, după „Școala Veche” și „Primăria Veche”, fapt remarcabil dacă-l comparăm cu alte localități, fie ele chiar și municipii reședință de județ.

Eforturile depuse timp de mai mulți ani de autoritățile locale pentru găsirea fondurilor necesare în vederea restaurării acestui edificiu emblematic nu doar pe plan local, ci și național câtă vreme nu mai sunt în picioare decât una sau două clădiri de acest fel, merită elogiate și oferite ca exemplu de bună practică în domeniul patrimoniului cultural național.

Primarul Daniel Trăistaru după semnarea contractului pentru reastaurarea bibliotecii

Biblioteca „Ileana Popovici”

Ștefan CRUDU

În plină campanie electorală pentru primul tur al alegerilor prezidențiale, dar și pentru alegerea unui nou primar în localitate, sâmbătă, 26 aprilie 2025, în comuna Buturugeni, județul Giurgiu, s-a organizat deschiderea oficială a bibliotecii comunale care de acum va purta numele iubitei și mult cunoscutei actrițe Ileana Popovici, fiică a acestor meleaguri aflate pe valea Argeșului.

Situată în centrul localității, în vecinătatea bisericii, biblioteca, înființată în 1964, a avut după anii ’90 un parcurs asemănător celor mai multe astfel de așezăminte culturale, respectiv de neglijare nejustificată. Abia în ultimii ani, autoritățile locale au reabilitat clădirea fostei școli, dotând-o cu mobilier adecvat. Proiectul a prevăzut și înființarea unui muzeu al comunei în același local, lucru inspirat și lăudabil.

La inaugurarea Bibliotecii Comunale „Ileana Popovici” au participat numeroși locuitori, dar și oficialități județene de rang înalt (propaganda politică nu strică niciodată). Trebuie amintit faptul că familia Popovici este foarte respectată în comuna Buturugeni. Tatăl doamnei Ileana, Valentin Popovici, a fost preot paroh timp de 28 ani, iar mama, Nina Neonila Popovici, a fost inginer agronom, adică personalități locale ce și-au onorat profesiile, fiind alături de cetățeni.

Biblioteca dispune de un fond de carte de 9393 volume, dintre care unele provin de la donatori, așa cum a fost și d-l ing. prof. dr. Alecu Ion, fost decan al Facultății de Agronomie din București și fost elev al liceului din Bolintin Vale, prezent la eveniment.

Am aflat că bazele muzeului satului au fost puse de bibliotecara Valeria Micu și că din septembrie 2023 funcția este ocupată de bibliotecara Iuliana Stan, care a depus un efort constructiv și sufletesc la colectarea exponatelor de la localnici.

Am mai remarcat, de asemenea, pe d-l Octavian Ursulescu, cunoscut om de cultură și televiziune, care a adresat cuvinte de laudă organizatorilor evenimentului.

La final, doamna Ileana Popovici a acordat autografe pentru cei prezenți pe cartea sa „Veaceslav Harnaj (1917-2017) Fondatorul apiculturii românești moderne”.

Editura Sud din Bolintin Vale publică volume ale autorilor din sudul ţării, care tratează despre arealul bolintinean ori subiectele din această zonă.
Consilier editorial: Gabriel Dragnea.
E-mail: editurasud@gmail.com
Telefon editură: 0726179367

Cărți apărute la Editura Sud

2019
Alexandru Ghiță-Sașa, *Sonete lângă somnul tău... și alte stihuri*
Nicolae Scurtu, *Cercetări literare. Scriitori și publiciști giurgiuveni*, vol. 1
Milica Dan, *Școală veche, școală nouă la Bolintin Vale*
Victoria Milescu, *Cronicile Sudului*
Gabriel Dragnea, *Altharul lui Cronos*

2020
Vasile Grigore, *Constantin Șt. Bolintineanu – Portretul unui ctitor*
Alexandru Cazacu, *O cameră single*
Vasile Grigore (coord.), Ștefan Crudu, Marian Grigore, *Despre oameni și ziduri. Cronicari ai arealului bolintinean*
Stanca Gianina Mehedințu, *Localitatea mea și obiceiurile ei. Auxiliar didactic*
Stanca Gianina Mehedințu, *Norme de ortografie și punctuație în limba română contemporană. Auxiliar didactic*
Niculae Stoica, *De la Miliție la Poliție*
Florică Dan, *Bea omule, răcoarea mea*
Corneliu C. Cristescu, *Poeziile inimii*
Corneliu State, *Viața, Credința, Familia*

2021
Constantin Colonaș, Florin Colonaș, *Omul cu ochi albaștri*
Gheorghița Ghiță, *Ghid orientativ – titularizare, definitivat, gradul II: educație fizică și sport – învățământ preuniversitar: teste rezolvate, sisteme de acționare, referate de specialitate*
Corneliu State, *Din arhivele unei școli*
Nicolae Dan Fruntelată, *Jurnal sudist*
Constantin Bărbuță, *Confesiuni din viață și de la catedră*
Titus Vîjeu, *Cărțile Sudului*
Nicolae Scurtu, *Cărți cu autografe în biblioteca lui Nichifor Crainic*
Florentin Popescu, *Autori și cărți din bibliotecile Sudului*
Emil Păunescu, *Fals tratat de muzeologie*, vol. 1
Luminița Cornea, *Virgil Cioflec – Contribuții biobibliografice*

2022
Emil Păunescu, *Fals tratat de muzeologie*, vol. 2
G. Apostoiu, *Dimitrie Bolintineanu – un pelerin romantic valah*
Vili Pârvănescu, *Hai Unirea ! Hai Petrolul ! Hai la fotbal Bolintin !*
Corneliu State, Elena State, *Neînfricații – călător prin țara mea*
Corneliu C. Cristescu, *Farmecul amintirilor – povestiri din Bolintin și Crevedia*
Caietele revistei Sud (nr. 6/2022)
Alexandra Firiță, *Rochia de hârtie*
Gabriel Dragnea, *Însemnări din Sud. Referințe lirice și ipostaze culturale*
Nicolae Scurtu, *Cercetări literare. Scriitori și publiciști giurgiuveni*, vol. 1
Ruxandra Dragomir, *Rime pentru Garofița*
Titus Vîjeu, *Scrinul alb*
Mănăstirea Strâmbu-Găiseni – studii și cercetări, vol. 1, coord. monahia Benedicta Moldovan

2023
Niculae Stoica, *Dârvari – un vechi sat de pe Sabar*
Florentin Popescu, *Orizont literar bolintinean*
George Apostoiu, *Dimitrie Bolintineanu – un pelerin romantic valah*, ediția a II-a revizuită
Andreea Narcise Grigore, *Dinamica albiei râului Argeș și raportul cu factorul antropic în perimetrul Bolintin*
Mănăstirea Strâmbu-Găiseni – studii și cercetări, vol. 2, coord. monahia Benedicta Moldovan
Gabriel Dragnea, *75 de ani de activitate a bibliotecii publice Bolintin Vale. Diversitate culturală între necesar și obligatoriu*
Luminița Cornea, *Preotul Ioan Graure, o viață sub sabie*
Titus Vîjeu, *Flashback*
Victoria Milescu, *Citind și scriind*
Caietele revistei Sud (nr. 7)

2024
Mănăstirea Strâmbu-Găiseni – studii și cercetări, vol. 3, coord. monahia Benedicta Moldovan
Caietele revistei Sud (nr. 8)
Nicolae Scurtu, *Cercetări literare. Scriitori și publiciști giurgiuveni*, vol. 3
Niculae Stoica, *Pamfil Șeicaru și ctitoriile sale*
Ilie Mândricel, *Crevediile Neajlovului în documente*
Victor Pencu, *Elegiile timpului înghețat*
Corneliu C. Cristescu, *Istoria versificată a lui Mihai Voievod Viteazul*

2025
Florentin Popescu – Un izbânditor întru faptă culturală
Corneliu State, *Academia învățătorilor*

Festivalul Național de Literatură „Marin Preda”

Ediția a XIX-a, 9-10 octombrie 2025, Alexandria

Consiliul Județean Teleorman și Centrul Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Teleorman, în parteneriat cu Colegiul Național Pedagogic „Mircea Scarlat” din Alexandria și revistele „Luceafărul de dimineață”, „Neuma”, „Argeș”, „Mozaicul”, „Bucureștiul literar și artistic”, „Litere”, „Sud” și „Caligraf”, organizează Festivalul Național de Literatură „Marin Preda”, care va avea loc în zilele de 9 și 10 octombrie la Alexandria și Siliștea-Gumești.

Festivalul își propune să omagieze personalitatea scriitorului Marin Preda și satul românesc, să promoveze prozatori de talent care nu sunt membri ai Uniunii Scriitorilor. În cadrul concursului de proză scurtă, organizat cu acest prilej, se acordă următoarele premii:

- Premiul „Marin Preda” și premiul revistei „Luceafărul de dimineață”, în valoare de 1500 lei
- Premiul I și premiul revistei „Neuma”, în valoare de 1000 lei
- Premiul I și premiul revistei „Argeș”, în valoare de 1000 lei
- Premiul I și premiul revistei „Mozaicul”, în valoare de 1000 lei
- Premiul II și premiul revistei „Bucureștiul literar și artistic”, în valoare de 800 lei
- Premiul II și premiul revistei „Caligraf”, în valoare de 800 lei
- Premiul III și premiul revistei „Litere”, în valoare de 700 lei
- Premiul III și premiul revistei „Sud”, în valoare de 700 lei.

Juriul are latitudinea de a propune organizatorilor, în funcție de valoarea prozelor din concurs, să nu fie acordate unele premii.

Lucrările premiate vor fi incluse într-un volum ce va fi lansat în cadrul manifestărilor festivalului, de asemenea vor fi publicate de revistele partenere.

Concurenții vor trimite, în format Word, 1-3 proze scurte, nesemnate, care nu trebuie să depășească în total 25 000 de semne (inclusiv spațiile), însoțite de un motto, la următoarea adresă de email: concursmarinpreda@mail.com

La aceeași adresă, concurenții vor expedia un email separat cu același motto și cu datele personale de identificare:

- Numele și prenumele
- Data și locul nașterii
- Adresa de reședință
- Numărul de telefon

Lucrările pentru concurs pot fi trimise până la data de 1 august 2025.

Este obligatorie respectarea condiției ca prozele să fie inedite iar participanții să nu fie membri ai Uniunii Scriitorilor.

Director al festivalului este scriitorul Ștefan Mitroi.

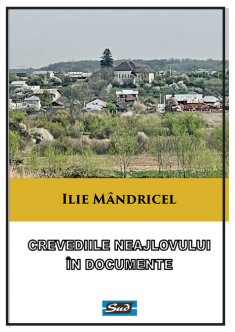
Revista poate fi procurată, în București: de la chioșcul de presă din Piața Romană (La Coloane) și de la sediul Editurii RAWEX COMS (Calea Griviței, nr. 403, Bl. R, sector 1); în Bolintin Vale: de la sediul redacției și de la Biblioteca orășenească.

Cărțile se primesc pe adresa redacției (Str. Republicii, nr. 2, Bolintin Vale, Giurgiu), iar manuscrisele pe adresa de e-mail: revistasud@yahoo.com.

Biblioteca SUD-ului

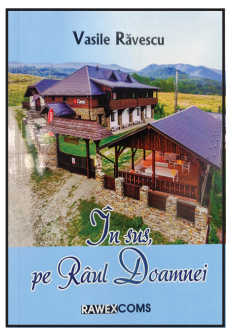
Florentin Popescu **– *Un izbânditor întru faptă culturală***, Bolintin Vale, Editura Sud, 2025. *„O poezie htonică, saturată de natură în toată diversitatea de regnuri și de relief găsim în primele cărți ale lui Florentin Popescu, discret asociată unei perspective paseiste, reflex, probabil, al vremii copilăriei. Foarte legat de geografie, poetul e nu mai puțin ispitit de aerul rarefiat al înălțimilor supraterestre, de muzica sferelor și peste toate, de identificarea în propria-i ipostază lirică de „mereu-peregrin” a anvergurii mitologice, relevată, aceasta, prin asumarea globală a peisajului, resimțit ca parte corporală, și prin acumularea elementelor lumii obiective în teritoriul purei subiectivități, uneori cu neliniști patetice sau candori maiestuoase, denotând orgoliu de misionar devotat celor ancestrale.”* (Laurențiu Ulici)

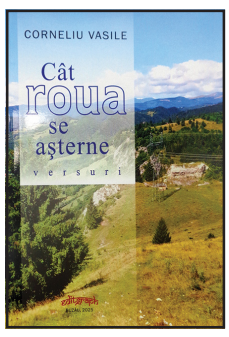
Ilie Mândricel, ***Crevediile Neajlovului în documente***, Bolintin Vale, Editura Sud, 2024. *Povestea acestei cărți a început acum aproape o jumătate de secol. Documentându-se prin marile arhive și biblioteci pentru alte lucrări ale sale, care între timp au și văzut lumina tiparului, autorul a depistat și unele materiale documentare care se refereau la Crevediile natale. Copiate și păstrate cu grijă, ele au format în timp sit-ul care a dospit și a crescut, ajungând treptat pâinea caldă de față. Ne-am convins înșine că nu numai satele de deal și de munte, despre care scrisesem anterior, dar și cele de câmpie au avut cândva o populație moșnenească, devenită mai apoi majoritar clăcășească. În aceste sate de vale (cum mai sunt numite), ,,frumoase așezări omenești, cu culturi agricole, vii și livezi de pomi fructiferi, cu vestigii istorice, care arată o întinsă depănare de viață, datorată adăpostului oferit de dealuri și de codri”, oamenii locului au pus în valoare prin munca lor pământurile fertile udate de apele binecuvântate ale Neajlovului. Cartea pe care o propunem cititorilor se circumscrie tendinței tot mai evidente în ultima vreme de abordare a celor de jos, o istorie a umililor, în cazul nostru a locuitorilor din satele comunei Crevedia Mare, din județul Giurgiu. Ea este o colecție de documente despre așezările acestui nucleu uman.*

Victor Pencu, ***Elegiile timpului înghețat***, Bolintin Vale, Editura Sud, 2024. *„Există elemente definitorii pentru o mai bună înțelegere a poemelor lui Victor Pencu, a mesajului pe care acesta vrea să ni-l transmită. Analizându-i mai în amănunt această lucrare descoperim importanța deosebită a religiosului în viața poetului. Este de ajuns să căutăm elementele esențiale, creștin-ortodoxe pentru a ne da seama că în poemele sale nicio imagine fundamentală pentru poet, de suflet, nu rămâne dezbrăcată de sensul religiosului oferit de cuvânt... Oriunde am deschide cartea este imposibil să nu descoperim metafore puternice cu trimitere la trecerea timpului și impactul asupra lumii. Acel fugit irreparabile tempus cu implicații severe asupra naturii omului corodat de ambiții personale și mândrii inutile și a spațiului, a mediului în care trăiește...”* (Gabriel Dragnea)

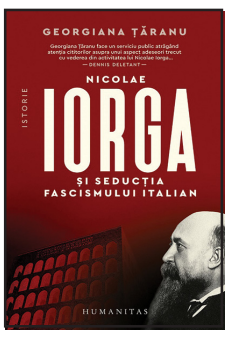
Vasile Răvescu, ***În sus, pe Râul Doamnei***, București, Editura RawexComs, 2024. *Amintirea îmi ia înainte și mă poartă pe aceste dealuri, la întâlnirea cu viticultorii, cu grupurile de studenți venite în ajutor, mai ales la culesul strugurilor, sau la „iarbă verde” în zilele de sărbătoare, cu prietenul din copilărie, inginerul Corneliu Hianu, cercetător stagiar al solului din acest paradis vegetal. Îndrăgostit de aceste locuri, doctorul pedolog de astăzi și-a așezat aici, la Izvorani, casa de vacanță aproape de cea a poetului Pillat, care ar fi putut rămâne casă memorială. Acum este o obișnuită „proprietate privată”. Cum a devenit, pe cealaltă parte a dealului, la Valea Mare, casa memorială Liviu Rebreanu, pradă buruienilor indiferenței și degradării spiritualității după evenimentele din 1989.*

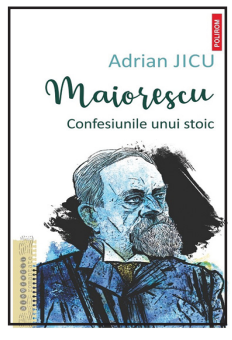
Corneliu Vasile, ***Cât roua se așterne***, Buzău, Editura Editgraph, 2025. *Lucrurile se complică vizibil/ Lucrurile se scufundă în uitare/ Oamenii capătă contururi inedite/ Înconjurându-se de aureole sau de noroc/ Evenimentele curg noi și noi mereu/ Cele vechi dispar, după cețuri ascunse/ Cele vechi păstrează rar câte un înțeles/ Dar uiți nume, locuri, oameni/ Amintirea se tocește la fiecare pas...*

Titi Damian, ***Fundamente***, Buzău, Editura Editgraph, 2024. *„Titi Damian este nu doar un romancier de nota 10, ci și un eseist de mare rafinament și probitate intelectuală. Nebântuit de nicio furie devastatoare și neavând polițe de plătit nimănui, el construiește cu un optimism pedagogic funciar și fără nicio teamă că-și va pierde credibilitatea, obsesie care otrăvește sufletele multor criticași cititori scorțoși de coperte și nu de cărți, preocupați încrâncenat să nu se surpe ierarhiile încremenite decât să le aerisească sau să le sporească.”* (Ion Roșioru)

Georgiana Țăranu, ***Nicolae Iorga și seducția fascismului italian***, București, Editura Humanitas, 2025. *„Despre Nicolae Iorga s-a scris mult, mai ales în postura lui de titan al naționalismului românesc și de figură emblematică a panteonului național. S-a scris, însă, așa cum se scrie în general despre statui: cu teama și reținerea de a chestiona până la capăt pasiunile și interesele omului din spatele statuii. În această carte, Georgiana Țăranu face o necesară operă de restituire: recuperarea dimensiunii umane care influențează, voit sau nevoit, conștient sau inconștient, scrierile și opiniile oricărui om de spirit, oricât de mare și de intrat în legendă ar fi el. Îmbinând în mod echilibrat rigurozitatea științifică cu o scriitură accesibilă și lipsită de prețiozitate, volumul reprezintă, din această perspectivă, o foarte valoroasă contribuție la biografia intelectual-politică a lui Iorga. El marchează, totodată, o bornă importantă în istoriografia dedicată gândirii naționaliste din România interbelică.”* (Alina Pavelescu)

Adrian Jicu, ***Maiorescu. Confesiunile unui stoic***, Iași, Editura Polirom, 2025. *M-am așezat pe o bancă și mi-au trebuit minute bune să-mi revin din acea stare ciudată, amestec de amețeală și beatitudine. Așa ceva nu mai trăisem vreodată. Auzisem de acest edificiu impunător, însă realitatea întrecea orice închipuire. Am avut, atunci, revelația Frumosului. Nu credeam că există pe lumea asta o asemenea construcție. Ea întruchipa măreția spiritului uman și priceperea unor oameni capabili să înalțe o asemenea minunăție. „Există clipe în viața omenească în care te afli mai aproape ca oricând de spiritul universal și îi poți pune o întrebare destinului.” Asta am notat atunci în jurnal, citându-l pe Schiller, care mă obseda la acea vârstă, când căutam cu fervoare răspunsuri la întrebările ce-mi pricinuiau insomnii.*

Sud

Seniori editori: Ion Andreiță, Ioana Ruxandra Fruntelată, Victoria Milescu, Florentin Popescu, Nicolae Scurtu, Otilia Sîrbu
Redactor șef: Vasile Grigore
Redactor șef adjunct: Gabriel Dragnea
Colectiv de redacție: Alexandru Cazacu, Constanța Crudu, Alexandra Firiță, Marian Grigore, Gianina Mehedințu, Mona Dobrișan
Prelucrare imagini: Mircea Paraschiv

Redacția și administrația:
Str. Partizani, nr. 41A, Bolintin Vale, jud. Giurgiu
tel.: 07266179367
revistasud@yahoo.com

ISSN 1224-7367
PREȚ 15 lei

RAWEXCOMS
Editura RAWEX COMS SRL
ralucatudor2000@yahoo.com; 0720 773209

Tipar: Venus Printing Solutions, Iași

Revista Sud publică opiniile colaboratorilor săi oricât de diverse ar fi acestea.
Responsabilitatea pentru conținutul fiecărui text aparține, în exclusivitate, autorului.